

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Матеріали міжнародної науково-практичної
конференції студентів

НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ У ХХІ СТОЛІТТІ

**ІННОВАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ У РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

14 квітня 2021 року

Біла Церква
2021

УДК 330.341.1:33:005

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор

Варченко О.М., д-р екон. наук

Новак В.П., д-р біол. наук

Димань Т.М., д-р с.-г. наук

Паска І.М., д-р екон. наук

Хомяк Н.В., канд. екон. наук

Зубченко В.В., канд. екон. наук.

Ластовська І.О., канд. с.-г. наук.

Відповідальна за випуск – **Олешко О.Г.**, канд. с.-г. наук.

Наукові пошуки молоді у ххі столітті. Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. студентів, 14 квітня 2021 р. Біла Церква: БНАУ, 2021. 70 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

УДК:331.5.021(477):616-036.21

БАЛІЦЬКА Н.І., студентка 3 курсу

maks.228.nata@gmail.com

Науковий керівник – **АРБУЗОВА Т.В.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

З'ясовано вплив пандемії COVID-19 на український ринок праці, функціонування бізнесу. Представлено розуміння сутності регулювання державою ринку праці. Запропоновано механізми антикризової урядової підтримки зайнятості та підприємництва.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість, безробіття, державне регулювання, механізми адаптації, економічна активність, пандемія COVID-19.

Проблема регулювання ринку праці набула значної важливості для України, адже за період поширення пандемії COVID-19 сталися численні трансформації в розвитку трудових відносин, що спричинило одну з найважчих криз української економіки за останні роки, внаслідок якої відбулося пряме або опосередковане зменшення залучення до економічної діяльності робочої сили. Безпосередній вплив виявився у прямій тимчасовій забороні чи обмеженні окремих видів діяльності в економіці, припиненні чи обмеженні трудової міграції за кордон. Непрямий ефект пандемії втілюється в зменшенні попиту на українські товари і послуги всередині країни і за кордоном, що відповідно призвело до скорочення потреби в послугах робочої сили на ринку праці. Згідно досліджень, проведених німецькою економічною групою в Україні German Economic Team, у другому кварталі 2020 р. порівняно з даними попереднього року рівень ВВП скоротився на 7,8%, а рівень безробіття зріс на 0,4 в.п. – з 8,9% до 9,3% [1]. Згідно даних Державної служби зайнятості на кінець 2020 р. безробітними стали сотні тисяч громадян найрізноманітніших професій та спрямувань. З початку дії карантину статус безробітного отримали 431,8 тис. осіб, що на 67 % більше, ніж за аналогічний період 2019 р. [2]. Найгірша ситуація спостерігалась у сфері послуг, передусім організації дозвілля та гостинності. В 2019 р. 70 % підприємств галузі були прибутковими, а в 2020 р. їх частка скоротилася на 25 %. Єдиною галуззю, де частка прибуткових підприємств зросла, стали фінансові й страхові послуги [1]. Замість очікуваного весняного пожвавлення на ринку праці, рівень безробіття через карантинні обмеження зріс з 8,9 % в січні-березні до 9,3 % в липні-вересні. Середня кількість відпрацьованих годин за місяць зменшилась із 145 год. на початку року до лише 119 год. наприкінці. Офіційна статистика свідчить про скорочення середньомісячної заробітної плати працівників на 9 % [3].

Загалом зміни на світовому та вітчизняному ринку праці під впливом пандемії коронавірусу охоплюють зменшення зайнятості, збільшення безробіття, в тому числі прихованого, скорочення працевлаштування мігрантів-українців, зменшення трудових доходів від продажу робочої сили та самозайнятості, зростання заборгованості з виплати оплати праці та тіньової зайнятості, виплати працівникам лише мінімальних гарантій, поширення дистанційних форм організації економічної діяльності тощо.

Ефективне регулювання державою ринку праці має становити цілісну систему організаційних, економічних, правових заходів щодо забезпечення належного рівня зайнятості, нормальних умов праці та раціонального використання робочої сили, містить такі напрями: створення державної системи прогнозування і дослідження стану регіональних та загальнонаціональних ринків праці; функціонування мережі центрів служби зайнятості для реєстрації безробітних, надання їм фінансової допомоги і працевлаштування; розробка і впровадження програм державної допомоги в створенні нових робочих місць та підготовці кадрів; законодавче запровадження умов праці тощо.

Важливими в питанні регулювання ринку праці в Україні в період пандемії стали механізми його адаптації як для роботодавців, так і для працівників. Насамперед, ними стали неоплачувані та частково оплачувані відпустки, згідно яких обмеження на неоплачувану відпустку були зменшені з 15 днів на рік до необмеженої кількості днів під час карантину. Здебільшого цією опцією скористалися підприємства виробничої сфери: у першому кварталі 2020 р. частка працівників-відпускників збільшилася з 0,2 % до 0,6% (96 тис. осіб). Іншим рішенням було запровадити скорочення робочих годин. За даними соціологічних опитувань частка працівників, які працювали менше звичайних 40 год. на тиждень, майже подвоїлася під час карантину: з 7% у березні до 20% у квітні 2020 р. Державна програма з надання виплат з часткового безробіття мала перекласти операційні витрати на утримання персоналу в період пандемії з бізнесу на державу: станом на 1 січня 2021 р. виплати з часткового безробіття отримали 197 396 найманих працівників та 185 751 ФОП. Попри жорстке трудове законодавство все ж були запроваджені звільнення, про що свідчить зростання кількості масово вивільнених працівників та зареєстрованих безробітних. До прикладу, вгалузі дозвілля та гостинності в 2020 р. було вивільнено в 13 разів більше працівників, ніж у 2019, натомість кількість масових вивільнень у фінансовому секторі цього року навіть скоротилася [1]. До низки розроблених урядом заходів, спрямованих на послаблення негативного впливу карантину на бізнес та зайнятість, також належать: кредитні канікули, короткострокові тимчасові податкові пільги, програми доступного кредитування, покриття витрат на заробітні плати.

Аналізуючи досвід зарубіжних країн, видається за доцільне в питаннях державного регулювання ринку праці в Україні звернути увагу на необхідність організації оперативної достовірної статистики ринку праці та бізнес-середовища аби у випадку повторення карантинних обмежень спрямувати державну підтримку в найбільш постраждалих сектори для утримання ринку праці від масштабних звільнень. Допомога на відновлення економічної активності роботодавців та самозайнятих, зокрема, має включати: для суб'єктів господарювання, які не скорочують працівників, звільнення від сплати ЄСВ та ПДФО до закінчення карантину; забезпечення інформаційної підтримки бізнесу про задіявані державою заходи; запровадження відстрочки оплати податків чи канікули для ФОП, що мають дохід, нижчий за встановлений рівень, визначений ДПС на підставі аналізу звітів за попередні періоди. Наполеглива робота над формуванням довіри до держави є ще одним вагомим інструментом протистояння кризі на ринку праці, адже відсутність належного обсягу інформації, складність і незрозумілість адміністрування процедур, значна частка відмов у наданні кредитів є українськими реаліями, що не сприяють налагодженню довірливих стосунків влади і бізнесу. В продовження розвитку цього елементу впливу є поглиблення взаємодії органів національної і місцевої влади, підтримка найбільш постраждалих регіонів. Конструктивний соціальний діалог між державою, бізнесом і народом, передусім на галузевому і місцевому рівнях, соціальне партнерство для вирішення питань [4] є засобом соціального захисту і підтримки ринку праці. Традиційним інструментом протекції українського ринку праці, однак донині не реалізованим повною мірою, залишається зменшення рівня тіньової зайнятості та прихованого безробіття, що в період коронакризи набуває особливо загрозливого характеру, адже потребує включення даних до аналізу, аби штучно не знижувати масштаби проблем. Врахування ефектів трудової міграції – інструмент державного впливу стосовно призупинення еміграції інтелекту, адаптації до чистого відпливу та використання його переваг, послаблюючи негативні наслідки.

Отже, нині Україна має спрямувати необхідні інструменти, механізми та діяльність на пом'якшення виходу кризи з більш гнучким ринком праці. Якщо бізнес зможе швидко оптимізувати витрати під час економічної невизначеності за посередництва держави в частині програм тимчасової допомоги працівникам, для яких значно скоротились обсяги роботи, – це сприятиме збереженню цінних робочих місць та уникненню негативних соціальних наслідків, високого рівня безробіття. У випадку продовження пандемії варто зберігати механізми, які допомагатимуть бізнесу не звільняти працівників, а продовжувати виплати частини зарплати. При цьому потрібно усвідомлювати межу, за якою припиняється антикризова підтримка й

починається утримування компаній і працівників за рахунок платників податків, які можуть бути продуктивнішими в інших сферах, що означатиме чітке таргетування.

Список літератури

1. Сахно Г., Заха Д., Репко М. Адаптація ринку праці України під час пандемії COVID-19: аналіз та рекомендації : Дослідження політики. 01.2021 р. GermanEconomicTeam : Берлін-Київ, лютий 2021. 21 с. URL: <https://ces.org.ua/adaptivity-of-the-labour-market-in-ukraine-during-the-covid-19-pandemic/> (дата звернення: 02.03.2021).
2. Держслужба зайнятості про ринок праці в Україні за період карантину : Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhsluzhba-zajnyatosti-pro-rinok-praci-v-ukrayini-za-period-karantynu> (дата звернення: 12.03.2021).
3. Державна служба статистики України (2017-2020). Дані ринку праці. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 14.03.2021).
4. Публічне адміністрування: навч. посіб. / А. С. Даниленко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф., академіка НААН України Даниленка А.С., д-ра екон. наук, проф. Юхименка П.І., д-ра екон. наук, доц. Сокольської Т. В. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 288 с.

УДК351:316.35

БАЛЦЬКА Н.І., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **СОКОЛЬСЬКА Т.В.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗМІНА ЦІННОСТЕЙ СУСПІЛЬСТВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Досліджено сутність та роль суспільних цінностей та їх вплив на соціально-економічний розвиток, обґрунтована роль ціннісно – орієнтованого підходу та визначено пріоритетні напрями такого розвитку.

Доведено що базовою основою сучасного українського суспільства мають стати цінності, які б поєднали всю спільноту в єдине ціле та дали змогу забезпечити довіру та чітке бачення майбутнього.

Ключові слова: ціннісно – орієнтовний підхід, соціально – економічний розвиток, особистість, усвідомленість.

За період численних трансформацій в Україні сталися суттєві інституційні зміни, які призвели до переоцінки та переосмислення як економічної, так і соціально – політичної та правової ситуацій. Цей процес взаємообумовлений, адже зміни на рівні індивідуального світогляду відбиваються на соціально – економічному, духовному та політичному житті країни. Тому так важливо розуміти важливість цінностей та ціннісних орієнтацій, як головного детермінанту суспільних і соціальних процесів та соціально – економічного розвитку країни в цілому [3].

Перш за все, слід відзначити, що на сьогодні, культурне та ціннісно - орієнтовне поле українців характеризується доволі суперечливим та уповільненим відходом від пострадянських орієнтацій як у напрямках розбудови державного і політичного устрою, так і економіки та формування міжособистісних відносин. Зокрема, незважаючи на те, наша країна обрала чіткий вектор європейського шляху розвитку, за даними [1], ціннісно-нормативна система виступає одним із бар'єрів руху в даному напрямі, порівняно з результатами більшості країн ЄС. За даними опитування українців щодо їхнього бачення подальшого розвитку нашої країни, майже половина з них (47,2%) вважають, що воно має бути поступово змінено саме шляхом реформування; третина ж (32,7%) висловились за необхідність надійного захисту сучасного суспільства від впливу різноманітних руйнівних сил і лише 12,6% ж готові до радикальних змін шляхом революційних перетворень.

На нашу думку, саме такі показники свідчать про те, що стимули і причини людської діяльності одержують постійний розвиток: потреби перетворюються на інтереси, які в свою чергу — на цінності. Так працює і система соціально – економічного розвитку країни. Кожна така перебудова містить певні якісні моменти. Зміст цінностей українців спричинений

культурними здобутками суспільства, а також їхнім баченням того майбутнього, яке є «хорошим» та сталим, довготривалим та надійним [2].

Орієнтація на людину в українській культурі є істотною, а тому більшість вітчизняних вчених відмічають такі риси ментальності українців, як неприйняття насильства влади та індивідуалізм. Проте задля сталого соціально – економічного розвитку ціннісними орієнтирами культурного відродження мають стати як держава, так і нація. Відсутність ефективної влади держави пояснює становище української культури сьогодення, яка значну частину зусиль здатна витратити на збереження власної самобутності. Тільки демократично сильна, правова держава, що є виразником волі всього народу, може забезпечити становлення сучасної системи цінностей шляхом узгодження загальнолюдських та національних інтересів в Україні [2].

Що стосується довіри, як головного елементу соціально – економічного розвитку суспільства, то опитування засвідчило, що найбільшою довірою в Україні користуються Збройні сили України (74,3%) та релігійні організації (72,6%), причому довіра до перших зросла порівняно з 2011 роком (від 58,7%), а до других – знизилась (з 75,2%). Щодо довіри до влади, то лише третина українців висловлює її державним установам і службам (37,5%), порівняно з 2011 р. (44,4%). Також слід наголосити на тому, що довіра до всіх політичних структур значно знизилась у порівнянні з 2011 роком [1].

Аналізуючи бачення соціально-економічного розвитку та його векторів, можна відстежити, що пріоритетом для понад половини українців є економічне зростання (53,5%), порівняно з 77,8% (2011р.). Натомість значно частіше населення стало ставити на перше місце також забезпечення обороноздатності України –2,9% опитаних в 2011 та 22,9% в 2020, відповідно. Краса міст та сіл є пріоритетом для 4,5% населення. У виборі між стабільною економікою, боротьбою зі злочинністю, переходом до соціуму, де повною мірою цінується особистість, переважна більшість все ж продовжує обирати стабільний соціально-економічний розвиток [1].

Отже, за результатами ціннісно-орієнтованого підходу щодо визначення вектору розвитку України впливає, що пріоритетною основою сучасного українського суспільства мають стати саме ті цінності, які б поєднали всю спільноту в єдине ціле та ті, що б могли забезпечити більшу довіру та чіткіше бачення майбутнього. Основними з них є: єдність громадської позиції щодо напряму розвитку країни та відповідної стратегії, громадські права і свободи, толерантність, повага, рівність тощо. Ефективний соціально-економічний розвиток є можливими виключно за умов усвідомлення системи цінностей як базису національної консолідації, без чого не можливі будь-які зміни. Формування нової системи цінностей є перш за все справою держави, яка має зосередитися на формуванні такої державної політики, яка б будувалась на національній ідеї з урахуванням потреб, інтересів та цінностей усіх соціальних груп суспільства.

Список літератури

5. «Світове дослідження цінностей» (WorldValuesSurvey, WVS. URL: http://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2020/11/WVS_UA_2020_report_WEB.pdf

6. Система цінностей як основа буття сучасного українського суспільства URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6562/1/Stasevskaya.pdf>

7. Цінності як детермінанти суспільного розвитку. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32310638.pdf?fbclid=IwAR3n23qg1v9kwbuxrz9rGOnAh35laEE4zs9MSTI7x93QUVZUkBiTKHDbZHc>

БАЛІЦЬКА Н.І., студентка 3 курсу
Науковий керівник – **ПАНАСЮК В.І.**, канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

КРОС – КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯКЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Глобалізація створила динамічне ділове середовище, яке вимагає від міжнародної спільноти оснащення життєво важливими навичками для досягнення успіху. Важливим компонентом успіху в будь-якому міжнародному бізнесі є здатність розуміти інші культури та їх динаміку. Як зазначається, здатність менеджерів усіх рівнів бути забезпеченими навичками міжкультурного спілкування є важливим активом для міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: крос-культурний менеджмент, міжкультурна комунікація, цінності, глобалізація економічних відносин.

Крос-культурний менеджмент являє собою управління в міжкультурному контексті. Він включає вивчення впливу культури суспільства на практику управління, а також вивчення культурних орієнтацій окремих менеджерів та членів організації. На індивідуальному рівні помітними є цінності людей, їх розуміння та реакція на культурний контекст та досвід. Загальні сфери міжнародного бізнесу включають культурний контекст, в якому має чітко відобразитись управління та різні ролі міжнародного менеджера, вплив культури на організаційну структуру та процеси, а також управління в різних країнах та культурах [1].

Крос-культурний менеджмент, як форма міжкультурної комунікації виник саме як практична дисципліна. Його основою є практичні рекомендації, що були сформульовані для широкого кола керівників і менеджерів різних рівнів з метою послаблення економічних ризиків і втрат, пов'язаних з міжкультурними конфліктами в світовому просторі [2].

Предметом даного поняття можна визначити управління «культурним розмаїттям», а саме – відмінностями в ділових культурах і в системах їх цінностей, а також визначення причин міжкультурних конфліктів, шляхів їх запобігання чи нейтралізації. Важливим є розуміння, що управління бізнесом при взаємодії культур є найбільш важливим питанням в регулюванні на міжкультурному просторі. Крос-культурний менеджмент можна визначити як створення і застосування технологій управління культурним розмаїттям в умовах економічної та міжнародної глобалізації [2].

Міжкультурний менеджмент допомагає зрозуміти людей які походять з різних культур. Це важливо, оскільки сьогодні організації стають глобальними в контексті виходу на міжнародні ринки. Тому управління різноманітністю є великим викликом для організацій в міжнародному бізнесі. Щоб керувати різноманітною, слід провести глибоке дослідження, щоб зрозуміти очікування та потреби кожної людини, що в кінцевому підсумку забезпечить успішну діяльність на ринку та врахування потреб споживачів.

Важливим є питання впливу зовнішнього маркетингового середовища на діяльність компаній. Саме культурні чинники визначають те чи інше ставлення до продукту, товару чи послуги. Крос-культурний менеджмент допомагає уникнути відповідних ризиків, що пов'язані з культурним різноманіттям потенційних споживачів на глобальному ринку.

Оскільки ефект глобалізації продовжує відчуватися у всьому світі і оскільки бізнес-підприємства розширюють свою діяльність за кордоном, необхідно забезпечити належне використання навичок та вмій, необхідних для ефективного управління різноманітним діловим середовищем, зокрема, культурним [3].

Очевидно, нездатність зрозуміти, як діяти в тій, чи іншій культурі - це те, що врешті-решт, усуває бізнес-підприємство з вигідних міжнародних ділових можливостей [3].

Чому все ж культура та цінності мають важливе значення для формування ефективних крос– секторальних відносин в глобальному просторі та діяльності міжнародних компаній та бізнесу?

Насамперед, ми знаємо власні цінності та норми бізнес-культури, ми можемо припустити, що те, що працює на внутрішньому ринку, працює і на зовнішньому. Можемо визначити подібності та відмінності, а потім застосувати відповідні рішення та стратегії для діяльності на міжнародному ринку, але з врахуванням його особливостей.

Тому важливо розуміти, що крос-культурне управління є вимогою сьогодення. Будь яка організація як на національному, так і міжнародному рівнях, повинна навчитися використовувати переваги різноманітної в культурному плані робочої сили, капіталу та власних можливостей. Водночас слід розуміти, що профіль організацій є відображенням суспільства в цілому. У міру того, як наше суспільство, стає дедалі толерантнішим до інших культур, стереотипи в організаціях, особливо, в локальних, під впливом міжнародних, теж почнуть танути. Однак, щоб скористатися перевагами, організація повинна намагатись приймати позитивні, добре сплановані та справжні ініціативи, які зроблять її справді багатокультурною та відкритою для культурного різноманіття та міжнародного економічного простору.

Список літератури

1. Cross-Cultural Management. David C. Thomas. URL: <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199846740/obo-9780199846740-0074.xml>
2. Кросс-культурный менеджмент и межкультурная коммуникация. Бунина В.Г. URL: <https://mgimo.ru/files/120188/120188.pdf>
3. Importance of Cross-Cultural Management in International Business Essay. URL: <https://ivypanda.com/essays/importance-of-cross-cultural-management-in-international-business/>

УДК 35:332.122:338.43

БУЧОК О.С., студент 1 курсу
sashabuchok43@gmail.com

Науковий керівник – **БОНДАР О.С.**, канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ОН-ЛАЙН СИСТЕМИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ТЕСТІВ ТА ЇХ ПІДТРИМКА

Метою та завданням даної праці є ознайомлення з он-лайн системами для створення тестів та їх підтримки; розглянути способи та методи дистанційної освіти, дослідження он-лайн систем, які використовують для цього, та вироблення рекомендацій щодо підготовки дистанційних курсів для студентів.

Ключові слова: дистанційне навчання, онлайн тести.

З початку карантину українська заклади середньої та вищої освіти почали пристосовуватися до режиму навчання в он-лайн. Перед вчителями є досить великий вибір навчальних платформ та освітніх сервісів, які дозволяють реєструвати класи в мережі, проводити повноцінні навчальні заняття (лекції та практичні), робити діагностику знань учнів. Дистанційне навчання теж має можливість вибудовувати індивідуальний напрямок занять для молоді.

Репетиторство в мережі- це не новий вид роботи на сьогоднішній день, проте він теж зараз на етапі вдосконалення. Так звані «приватні вчителі» розширюють звичний набір ресурсів для того щоб провести якісні віртуальні заняття, обмінятися та переглянути інформацію. Різні сервіси для репетиторів надають можливість створити завдання й тести, ділитися з учнями відео- і аудіоматеріалами, різними світлинами, графіками, здійснювати спільну обробку файлів тощо.

Тестовіопитування є дуже популярними під час навчання. Тому що вони дають змогу швидко та ефективно перевіряти рівень засвоєння матеріалу і автоматично обробляти дані успішності, за підсумками проведених робіт. Підбираючи матеріали та готуючи завдання для студентів, викладач повинен врахувати наступні рекомендації.

1. Обсяг, інтенсивність та рівень складності завдань має бути вдвічі менший, ніж за звичайних занять.

2. Легше навантаження – менша тривалість заняття.

3. Викладачу потрібно постійно отримувати від студентів «фідбек» так званий зворотній зв'язок, в якому вони розповідають, чи сподобалися завдання, що було незрозуміло, з чим виникли найбільші труднощі та інше;

4. Потрібно протестувати складність всіх завдань та змінити їх на легші та доступніші.

5. Необхідно структурувати навчальний матеріал, створюючи папки із завданнями на google-диску або інших схожих ресурсах.

6. Теорію краще викладати в презентації або підбирати невеликі за часом відеоматеріали.

7. Краще використовувати різні види завдань – тести, розгорнуті відповіді, вікторини, ігри.

Розглянемо програму МАЙСТЕР-ТЕСТ. Це безкоштовний освітній сервіс, який орієнтується на створення тестів та проведення тестувань з метою навчання. Дуже добре підходить для організації тематичної і контрольної оцінки знань. Інтерфейс програми представлений такими мовами як: українська, англійська та російська. Процес реєстрації є дуже простим – потрібно вписати своє ім'я, прізвище, пароль та електронну пошту, далі потрібно підтвердити реєстрацію, вказати роль (студент або викладач) – і можна розпочати створення тестових завдань. Натиснути на «Створити перший тест зараз» або у розділі «Мої тести» на «Створити новий тест». Вгорі у новому вікні записати текст запитання та за потреби додаткову роз'яснювальну інформацію. Далі обрати тип питання, а саме: одна правильна відповідь, кілька відповідей, слово, номер або співвідношення. Кількість рядків з варіантами відповідей можна збільшувати, натиснувши на «Додати відповідь». «Вага питання» означає кількість балів за одне запитання. У віконечках навпроти варіантів за бажанням позначаємо галочкою правильну відповідь. В кінці натискаємо «Готово» та переходимо до наступного запитання.

Сервіс Learningappsвикористовується для підтримки навчального процесу через створення і збереження інтерактивних завдань ігрового характеру.

Широко використовується безкоштовний багатфункціональний сервісOnlinetestpadдля проведення навчального процесу і тестування через мережу Інтернет.

Зручна безкоштовна платформа GoogleClassroomвикористовується для створення віртуальних класів, розробки та коригування практичних завдань і тестів, самостійних і контрольних робіт і активного обміну завданнями з викладачем.

Список літератури

1. Семь платформ для создания тестов. URL: <https://ru.osvita.ua/school/method/technol/45747/>
2. Використання інтернет-ресурсів для створення тестових завдань. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-internet-resursiv-dla-stvorennja-testovih-zavdan-158839.html>

ВИСОЦЬКИЙ В.М., студент 4 курсу
 Науковий керівник – **СТАДНИК Л.І.**, канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ГАЛУЗІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

У роботі розглянуто особливості галузі телекомунікації, зокрема мережі інтернет. Проведено аналіз динаміки росту інтернету, показано перелік служб інтернету, його користувачів, шляхи покращення інвестування у сільських населених пунктах. На основі проведених досліджень надано певні пропозиції.

Ключові слова: телекомунікації, мережа Інтернет, оператори зв'язку, провайдери зв'язку, фіксовані технології, кабельний інтернет.

Сьогодні однією з найрозвинутіших і найбільш інноваційно-орієнтованих галузей економіки України є телекомунікації. Суб'єктами ринку телекомунікацій є оператори та провайдери зв'язку. Щоб надавати послуги споживачам з підключення до мережі Інтернет, вони повинні укласти договір, відповідно до якого одна сторона – оператор або провайдер зобов'язується на замовлення споживача надавати послуги, а споживач – оплачувати їх. Інтернет став необхідністю для роботи та домашнього відпочинку. До служб інтернету відносяться: блоги, інтернет-магазини, інтернет-аукціони, інтернет-телебачення, системи обміну повідомленнями, інтернет-радіо, електронна пошта, файлообмінні мережі, IP-телефонія, електронні платіжні системи та інші. Починаючи з 2004 року, Інтернет активно та значними темпами проникає в економічну діяльність і суспільне життя країни (табл.).

Таблиця – Динаміка проникнення інтернету

Рік	% росту	Рік	% росту	Рік	% росту	Рік	% росту
2004	12	2008	22	2012	50	2016	63
2005	15	2009	25	2013	53	2017	64
2006	18	2010	33	2014	57	2018	63
2007	20	2011	39	2015	58	2019	71

Згідно проведених досліджень, на даний час в містах з населенням 100 тис. і більше користується інтернетом 42 %, до 100 тис. жителів – 29 %, в селах – 29 %.

Також, згідно з даними досліджень, 66% інтернет-користувачів використовують для виходу в інтернет смартфон, 40% – домашній ноутбук, 36% – стаціонарний домашній комп'ютер, 5% – стаціонарний комп'ютер на роботі. При цьому більшість користувачів – українці у віці від 25 до 44 років.

Слід звернути увагу на те, що користувачі з високим рівнем доходу присутні в інтернеті на 100%, тоді як користувачі з низьким доходом – на 39%. А саме, доля постійних інтернет-користувачів у розрізі доходу: високий рівень доходу – 100 %, вище середнього – 93%, середній – 88%, нижче середнього – 66 %, низький рівень доходу – 39 %.

Варто зауважити, що є залежність кількості користувачів мережі інтернет від рівня освіти. Так, частка постійних інтернет-користувачів у розрізі освіти є такою: повна вища – 87 %, неповна вища – 84 %, середня спеціальна – 72 %, середня – 50 %. [1].

На сьогоднішній день існує велика кількість різних способів підключення до глобальної мережі Інтернет – як кабельних, так і бездротових. На нашу думку, більш привабливим є саме кабельний інтернет. На ринку телекомунікаційних послуг, зокрема роздачі інтернету діють провайдери як всеукраїнського, регіонального та місцевого значення.

Один із них, це українська телекомунікаційна компанія, що надає послуги зв'язку та передачі даних на основі мобільних і фіксованих технологій – Київстар.

Дана компанія, займаючись підприємництвом на телекомунікаційному ринку, впроваджує інноваційні технології і разом з тим окрім мобільного зв'язку та мобільного інтернету, успішно поширює свою діяльність на ринку фіксованого інтернету, зокрема домашнього. Для прикладу візьмемо територію міста Біла Церква – у місті постійно ведеться спеціально підготовленими фахівцями реклама з підключення до мережі інтернет даного провайдера з метою надання послуг. Але зі збільшенням кількості абонентів іноді знижується якість послуги.

Держава на 2021 рік виділяє 500 млн. грн. для підключення до мережі інтернет закладів соціальної інфраструктури. Буде виділено також субвенції на підключення інтернету 1,5 млн. громадян що проживають у 3 тис. сіл. Оператори та інтернет-провайдери, якщо вони надаватимуть якісні послуги, зможуть розбудовувати мережу Інтернету у сільських населених пунктах і закріпитися на цьому ринку [2].

В цілому можна зробити такі висновки.

1. Стаціонарні комп'ютери на роботі не завжди підключенні до мережі Інтернету і виконують функцію друкувальної машинки.

2. Провайдеру доцільно інвестувати в сільські населені пункти, так як мобільний інтернет не завжди може бути якісним по причині недостатньої потужності передавальної станції, географічного розміщення будинків населеного пункту, погодніх умов та інше.

3. Необхідним є встановлення доступних тарифів для категорії споживачів послуг низької платоспроможності.

Список літератури

1. Андрій Набок. Навіщо швидкісний інтернет у віддалених селах. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/01/14/669985/>

2. Укрінформ. Мультимедійна платформа інововлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2797152-v-ukraini-kilkist-internetkoristuvaciv-zroslo-do-23-miljoniv.html>

УДК 37.013.31/.018.43:004

ГРИНЧУК К. В., студент 3 курсу

Науковий керівник – **ГРИНЧУК Ю. С.**, д-р екон. наук

Grynychuk1979@icloud.com

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМАЛЬНА, НЕФОРМАЛЬНА ТА ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ ОФ- ТА ОНЛАЙН НАВЧАННЯ

Розглянуто значення, форми, слабкі та сильні сторони формальної, неформальної та інформальної освіти. Визначено можливість та необхідність навчання впродовж життя.

Ключові слова: безперервне навчання, підвищення кваліфікації, самоосвіта.

В умовах швидкого розвитку науки постає потреба в безперервній освіті для викладачів, як намагання йти в ногу з часом, постійно отримувати професійні знання і навички, розвивати інтелектуальні здібності. Знання, отримані в певний час, надто швидко стають застарілими і потребують поступового оновлення. В умовах студентоцентрованого підходу у вищій освіті відбувається посилення ролі викладача та перетворення його у тренера, помічника, наставника, консультанта в начальному процесі. Викладачів, які відгукуються на новітні виклики сьогодення стає дедалі більше.

Кожен викладач має змогу навчатися впродовж життя і обирати різноманітні види підвищення кваліфікації. Постає питання: Що обрати? Як поєднати? Формальна освіта – це освіта, яка здобувається відповідно до освітніх ліцензованих програм закладів післядипломної освіти і передбачає досягнення здобувачами освіти заздалегідь визначених результатів навчання [1].

Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій [1].

Інформальна освіта – це освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю [1].

Зрозуміло, що без формальної освіти неможливо отримати диплом, а для деяких професій це вкрай важливо (дипломований спеціаліст). Формальна освіта надає гарантований обсяг базових знань та поширює кругозір людини, яка не займається саморозвитком [2].

Для українських викладачів питання неформальної та інформальної освіти стає необхідним, актуальним, модним. Закладів неформальної освіти, які пропонують свої послуги стає все більше. Ми маємо змогу обирати заклад, програму, ресурс, модератора, цінову політику тощо.

До форм неформальної освіти можна віднести тренінги, семінари, майстер-класи, вебінари, дистанційні курси.

До форм інформальної освіти можна віднести відеоуроки, онлайн лекції, онлайн консультації, курси підвищення кваліфікації, робота з репетитором, читання науково-популярної літератури тощо.

Ці форми освіти дозволяють розвивати здатність до самореалізації, самовдосконалення та формувати оцінку індивідуального професійного досвіду. Результати освіти поділяють на формальні (атестат, диплом, сертифікат, посвідчення, тощо) й реальні (рівень знань і вмінь, якості особистості, фактичний рівень освіченості) [3]. Неформальна освіта спрямована на розвиток широких компетенцій, самостійного та незалежного мислення, відкритості до нового досвіду, свідомості, здатності зрозуміти мінливе середовище, орієнтуватися у світі, що швидко змінюється, і формувати відкритий для світу світогляд [4].

Важливого значення набуває неформальна та інформальна освіта в сучасних реаліях, в умовах карантинних обмежень. Неможливість повноцінно працювати і навчатися, маючи вільний час і прагнення до самовдосконалення, з'являються нові можливості до навчання онлайн.

Нажаль, питання неформальної та інформальної освіти в Україні не закріплені на законодавчому рівні, не створені передумови для офіційного визнання одержаних результатів навчання в цих видах освіти. Заклади, які надають послуги з формальної та неформальної освіти, як правило, не мають ліцензії, а результати навчання не враховуються при атестації. Тож в даний час, питання неформальної та інформальної освіти має бути врегульоване на рівні закладів вищої освіти (внутрішні розпорядження, накази, протоколи). Важливо додати пункти, пов'язані з неформальною та інформальною освітою в індивідуальний план викладачі. Тому що, витрачаючи власний час і фінанси на самоосвіту, викладач не має змоги врахувати результати свого навчання.

Таким чином, майбутнє українських педагогів пов'язане з існуванням неформальної та інформальної освіти поряд з офіційно визнаною – формальною. Це незамінні явища різних форм освіти протягом життя. Викладач повинен безперервно розвиватися, підвищувати кваліфікацію, відчувати обізнаність з певних питань, відчувати мотивацію до навчання.

Список літератури

1. Формальна, неформальна та інформальна освіта: що вибрати та як поєднати ? URL:<http://teach-hub.com> (дата звернення: 11.04.2021).
2. Формальна та неформальна освіта: що важливіше ? URL: <https://znoclub.com> (дата звернення: 11.04.2021).
3. Павлик Н. П. Теорія і практика організації неформальної освіти молоді. Навчальний посібник. Житомир, 2017. – 162 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua>. (дата звернення: 12.04.2021).

4. Неформальна освіта від теорії до практики коротко. URL: <https://nonformaleducation.org.ua> (дата звернення: 12.04.2021).

УДК 35:332.122:338.43

ГУТОВСЬКИЙ С. І., студент 1 курсу

ushurbenko@gmail.com

Науковий керівник – **БОНДАР О.С.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ У США

Молодь втричі частіше, ніж дорослі, залишається безробітною. У світовому масштабі співвідношення молоді та рівень безробіття серед дорослих за останні роки дуже мало змінився, що служить ілюстрацією особливо не вигідного становища молоді на ринку праці.

Ключові слова: ринок праці, умови праці, актуальні професії, працевлаштування.

1. Стан Американського ринку праці

За минулий 2020 рік в США було створено приблизно 2,6 мільйони нових робочих місць, або 217 тисяч кожного місяця. Відсоток безробіття в країні становить від 3,8 до 4 відсотків. Експерти кажуть про те, що в 2021 році кількість новостворених місць становило не менше 100 тисяч щомісяця. Також активно проводиться політика яка задіяна проти припливу низько кваліфікованої робочої сили в країну.

2. Актуальні професії в Сполучених Штатах Америки

На даний момент є 3 найактуальніші професії в США, це Програмісти, Інженери(вищої категорії) та медики. Кожна з цих професій потребує від людини високого рівня знань мови щоб просто не помилятися читаючи склад якогось препарату або механізму, а медикам додатково потрібно отримати спеціальний сертифікат котра видається спеціальною комісією, документ цей отримується якщо людина добре здає теоретичний та практичні іспити, також практика в лікарняних закладах строком від 3 років.

Також є багато важливих професій але які не потребують від робітника освіти, це будівельники, садівники, механіки, продавці, водії, мийники посуду, прибиральники, помічники на фермах, кур'єри, та різноробочі для роботи на будівництвах або підприємствах.

3. Умови праці

Якщо особа хоче влаштуватися на роботу офіційно то умови праці відповідатимуть загальнодержавним, а робочий графік може бути повним(40 годин на тиждень, по 8 годин на 5 днів, з 9.00 до 18.00) або неповним(30 годин на тиждень). Робота понаднормова оплачується в .5 рази вище, а в вихідні або свята в 2 рази.

Нові працівники мають змогу отримати оплачувану роботодавцем відпустку строком на 1-2 тижні, протягом 12 місяців, за кожен рік роботи цей строк відпустки збільшуватиметься на 1-2 дні, максимальна тривалість відпустки може складати 4 тижні. Майже всі компанії надають своїм робітникам соціальний пакет, що складає медичну страховку, страхування життя, пенсійний план, а також різні бонуси.

4. Особливості працевлаштування на роботу у США

існує список необхідних документів що будуть необхідними при працевлаштуванні на легальній основі, такі як робоча віза, дозвіл на роботу, документи, що посвідчують особу(паспорти), резюме особи, документ про освіту(вищу), який зможе підтвердити спеціальність та кваліфікацію того хто працевлаштовується, фотографії, довідка з номером соц. Страхування, а також запрошення від роботодавця на роботу.

Правила складання резюме: Вказати свої особисті дані Прізвище, ім'я, дату народження, номер телефону та електронну пошту, іноді корисним є додавати посилання на особисті профілі в соціальних мережах (facebook, instagram), якщо це додатково може затвердити, що ви маєте потенціал розвитку як професіонала в тій чи іншій сфері.

Вказати всі навчальні заклади в яких ви навчалися, особливістю є те, що це потрібно записувати у зворотному порядку, додатково вписати до резюме семінари або курси які відвідувалися під час навчання, а також отримані за це дипломи або сертифікати.

Вказати про свій досвід роботи, аналогічно до навчальних закладів тільки тепер перелічити ті компанії чи мануфактури в яких або з якими ви працювали, вказавши посаду яку ви там обіймали, час проведений в тій чи іншій компанії, іноді записується досвід робіт як волонтера.

Особисті навички, це означає звернути увагу роботодавця на свою особисті якості які стануть корисними в роботі, та зможуть покращити ефективність роботи в цілому, слід зазначити, що для американців більш важливим є саме фактор особистих вмінь людини аніж місця де вона навчалася.

Список літератури

The Economic Consequences of Outdoor Air Pollution. URL: <https://www.oecd.org/environment/indicators-modelling-outlooks/Policy-Highlights-Economic-consequences-of-outdoor-air-pollution-web.pdf>

УДК: 342.25

ДМИТРЕВИЧ А.С., студентка 4 курсу
Науковий керівник – ПОЛІЩУК С.П., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ

З'ясовано сутність поняття «місцеве самоврядування». Визначено та охарактеризовано основні моделі місцевого самоврядування країн Європейського Союзу, розглянута можливість і доцільність їх імплементації в Україні.

Ключові слова: моделі місцевого самоврядування, державний контроль, центральні органи влади, органи місцевого самоврядування .

У Європейських країнах, врядуванням вважаються норми дій, процеси та конкретні правила щодо способу реалізації владних повноважень, їх відкритості, участі громадськості, скоординованості дій, ефективності та підзвітності [1]. Характерним для місцевого самоврядування є виборність, тобто, його органи мають самостійність, наділені конкретним комплексом повноважень та обираються громадянами [2].

Оскільки зараз для України є актуальним питання визначення вектору формування моделі місцевого самоврядування, вважаємо доцільним розглянути європейські практики. Загалом існує п'ять моделей місцевого самоврядування: англосаксонська та континентальна (які є загальними, найбільш поширеними), радянська, змішана та іберійська.

При англосаксонській моделі місцевого самоврядування, яка поширена у Канаді, США, Австрії, Великій Британії, представницькі місцеві органи, не залежать від центральних органів влади, і в межах свої повноважень діють формально самостійно. Представницькі органи обираються безпосередньо місцевим населенням. Дана модель не передбачає контроль місцевого самоврядування посадовими особами з центральних органів. Органи місцевого самоврядування, в межах своєї компетенції, самостійно приймають рішення щодо місцевих

питань. Над місцевою владою здійснюється опосередкований контроль державною владою, через судовий контроль, міністерські інспекції, фінансування, закони [3].

Континентальна модель є найбільш поширеною у багатьох країнах світу (країни Європи, Латинської Америки, франкомовна Африка, Близький Схід). Характеризується високою централізацією влади та вертикальним підпорядкуванням. Основана на поєднанні державного контролю та місцевого самоврядування. Характерним є наявність в адміністративно-територіальних одиницях представників центральних органів влади, які контролюють діяльність місцевої влади [4].

Іберійська модель (Бразилія, Іспанія, Мексика, Португалія) є схожою на континентальну модель. В кожній адміністративно-територіальній одиниці обирається головна посадова особа (префект, мер), яка представляє місцеве населення, є головою виконавчих органів і ради (представницький орган місцевого самоврядування). Мер затверджується центральним органом влади як її представник, і виконує лише наглядові функції.

Радянська модель, яка зовсім відрізняється від інших моделей, була притаманна країнам Радянського Союзу та іншим соціалістичним державам, зараз лише певною мірою існує в Північній Кореї, В'єтнамі, Китаї та на Кубі. Характерним для даної моделі є заперечення принципу розподілу влади, підтримується принцип суверенітету представницьких органів. Усі елементи влади підпорядковуються ієрархічно, місцеві ради позбавлені будь-якої самостійності [3].

Змішана модель, яка поширена в Японії, Австралії, Німеччині, Австрії, Російській Федерації, поєднує в собі ознаки континентальної та англосаксонської моделей. Органи місцевого самоврядування, під власну відповідальність, розв'язують питання місцевого значення, в межах своєї компетенції. Державні органи значну частину повноважень делегують місцевій владі. Обов'язком місцевої влади та громадян є участь у публічному управлінні. Місцеві інтереси, які реалізуються через діяльність органів місцевого самоврядування, містять в собі інтереси нації, яка складається з територіальних спільнот [5, с.41].

Отже, місцеве самоврядування - це діяльність громадян, спрямована на управління, регулювання та вирішення населенням адміністративно-територіальної одиниці деяких питань місцевого значення, безпосередньо громадянами, або ж через обрані ними органи місцевого самоврядування. Оскільки країн, з ідентичним підходом до місцевого самоврядування, не існує, кожна країна, бажаючи підвищити його рівень, шукає оптимальні моделі, підходи, умови організації та розвитку. Імплементация європейських практик місцевого самоврядування в Україні, свідчить про те, що для отримання ефективної моделі місцевого самоврядування, до європейської класифікації необхідно внести корективи. Доцільним є розроблення із зазначених, вже наявних моделей, сучасної моделі місцевого самоврядування, яка буде базуватись на муніципальному дуалізмі, при якому місцеве самоврядування поєднує в собі владний характер і громадський, і матиме автономію в структурі влади. Маючи за мету впровадження європейських моделей в Україні необхідно: реформувати місцеве самоврядування, чітко розподіливши повноваження на кожному рівні управління, сформувати ефективну державну політику щодо об'єднаних територіальних громад, покращити шляхи формування матеріально-фінансової бази місцевого самоврядування в Україні.

Список літератури

1. Роман В.Ф. Моделі децентралізації влади країн Європейського Союзу: науковий вісник «Демократичне врядування», 2013 р., вип.12 URL: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik12/fail/Roman.pdf (дата звернення: 30.03.2021)

2. Лелеченко А.П. Зарубіжний досвід організації функціонування місцевого самоврядування: імплементація в Україні: Державне управління: удосконалення та розвиток № 3, 2011 URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=266> (дата звернення: 30.03.2021)

3. Local Government, Published under the direction of the Max Planck Foundation for International Peace and the Rule of Law. General Editors: Rainer Grote, Frauke Lachenmann, Rüdiger Wolfrum. URL: https://mgimo.ru/upload/iblock/e67/MPECCOL_Local%20Government.pdf (дата звернення: 30.03.2021)

4. Співак Д.П. Сучасні теорії та моделі місцевого самоврядування. ДЗ «ПНПУ ім. К. Д. Ушинського». URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1632/Spivak.pdf> (дата звернення: 30.03.2021)

5. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації: наук. доп. / Ю.В. Ковбасюк, К.О. Ващенко, В.В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. К.: НАДУ, 2014.128 с. URL: http://academy.gov.ua/doc/komentinter_prezident/2014/koment_iner_prezident_2014_05_16_1.pdf (дата звернення: 30.03.2021)

УДК 339.138:005.21:658.11

ДУРДУКА Д.О., студент 2 курсу

Науковий керівник – **НЕПОЧАТЕНКО А.В.**, канд.екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто сутність поняття «маркетингова комунікаційна стратегія» й виділено основні інструментами маркетингових комунікацій. Відображено основні етапи механізму управління комплексом маркетингових комунікацій на підприємстві. Виділено значення соціальних мереж як ефективного маркетингового інструменту просування продукції підприємства.

Ключові слова: маркетингові комунікації, маркетингова комунікаційна стратегія, управління маркетинговими комунікаціями, інструменти маркетингових комунікацій.

Діяльність підприємств не обмежується етапом виробництва продукції, не менш важливим завданням є організація її збуту – на основі використання сучасних методів і інструментів формування ринкового попиту.

Реалізація продукції передбачає формування взаємовідносин підприємства із її споживачами, а саме: дослідження попиту на неї, вибір каналів, форм й методів її збуту, проведення рекламної роботи, активізацію і стимулювання її продажів та організацію «зворотного зв'язку» із покупцями, тобто налагодження комунікаційних зв'язків.

При цьому комунікаційні зв'язки встановлюються за допомогою різних засобів і інструментів маркетингових комунікацій.

Основними інструментами маркетингових комунікацій, які ще називають комплексом просування, є: реклама, прямий маркетинг, персональний продаж, стимулювання збуту, паблік рилейшнз, місце продажу та упаковка (рис. 1). [1].

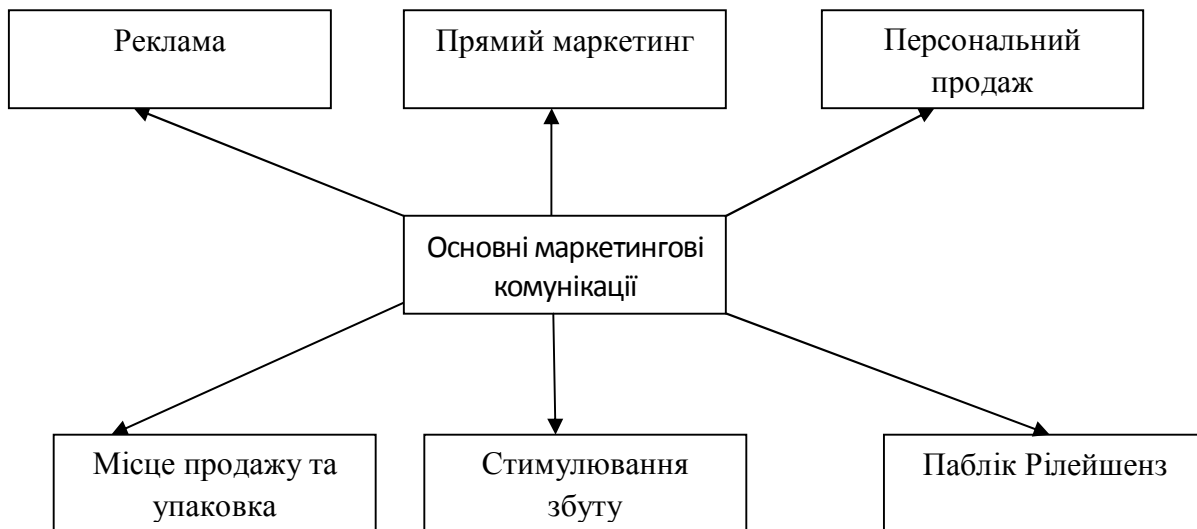

Рис. 1. Комплекс маркетингових комунікацій

Джерело: складено автором на основі [1-2].

Маркетингова комунікаційна стратегія – це комплекс взаємозв’язаних заходів та дій, що розроблюються і реалізуються фірмою із метою створення і підтримки постійних зв’язків між компанією і ринком, активізації продажу продукції, формування позитивного іміджу у споживачів шляхом їх інформування, переконання та нагадування про свою діяльність [3].

Комунікаційна стратегія підприємства передбачає комплексну взаємодію організації із її внутрішнім та зовнішнім середовищем з метою створення сприятливих умов за для забезпечення стабільної й прибуткової діяльності компанії на ринку.

Формування комунікаційної стратегії підприємства є двостороннім процесом: із одного боку, передбачається дія на відповідні цільові аудиторії, а з іншого, – отримання зустрічної інформації щодо реакції цих аудиторій на здійснювану підприємством дію.

Стратегія маркетингових комунікацій визначає послідовність дій, які повинні бути реалізовані для конкретної цільової аудиторії за допомогою оптимального комунікаційного набору, тобто засобів і інструментів, системи інтегрованих маркетингових комунікацій.

Стратегії маркетингових комунікацій повинні розроблятися для кожного методу просування продукції із урахуванням використовуваного підприємством інструментарію. Одним із методів просування є розміщення інформації про товари і послуги у соціальних мережах. Слід відзначити, що в даний час маркетингові комунікації у соціальних мережах є найбільш ефективним способом вибудовування взаємин із цільовою аудиторією [4].

Використання соціальних мереж для просування продукції та послуг переслідує наступні основні цілі: просування; управління репутацією; клієнтська підтримка [1].

Управління маркетинговими комунікаціями представляє собою комплексний механізм, що спрямований підприємством на інформування, переконання та нагадування споживачам щодо переваг придбання саме його товарів (послуг). Його розробка є стратегічно важливим за для забезпечення успішного просування товару, адже за допомогою засобів комунікації підприємство має можливість встановити чіткі акценти щодо його переваг та особливостей.

Основні етапи механізму управління комплексом маркетингових комунікацій на підприємстві відображено на рис. 2.

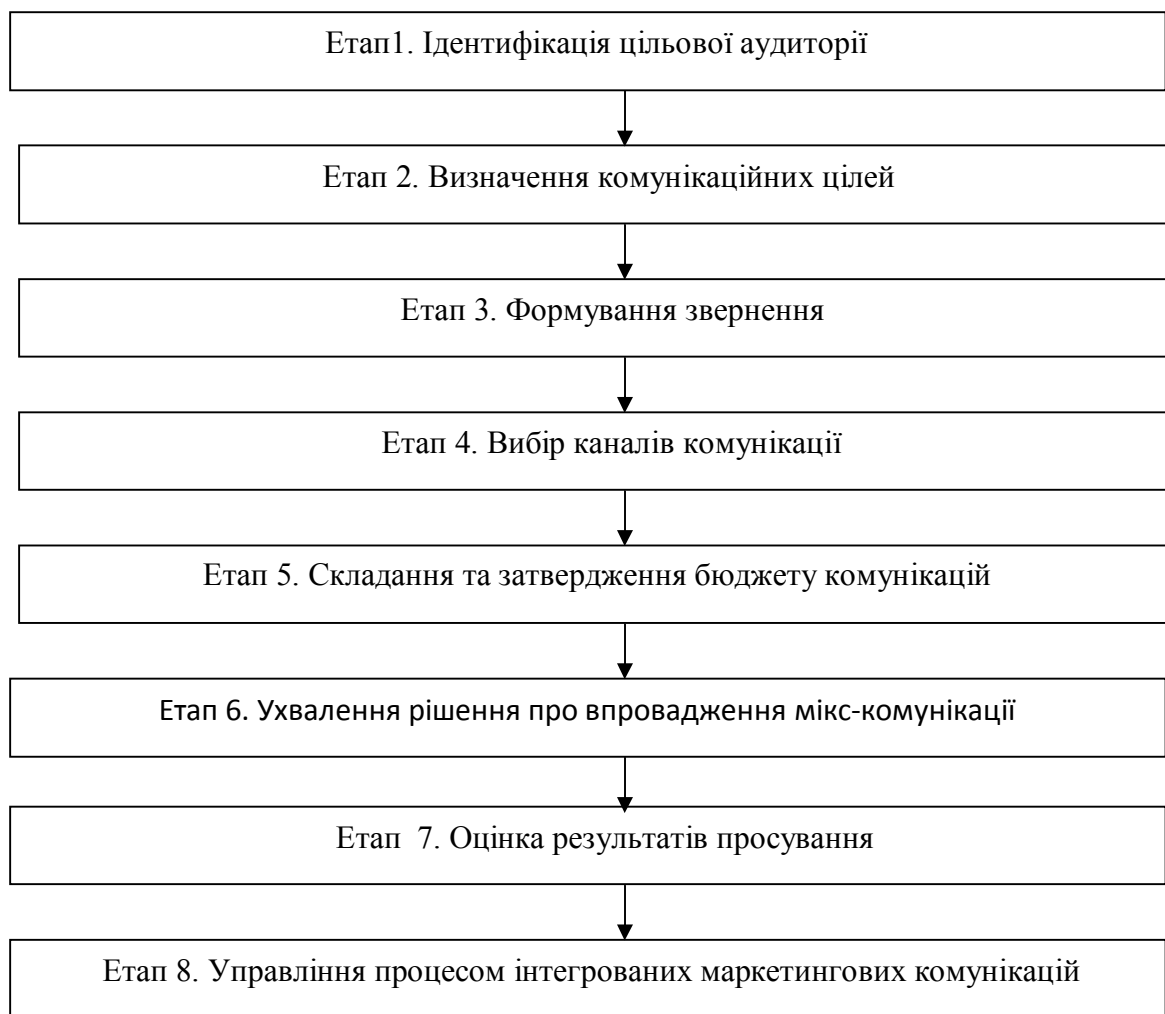

Рис. 2. Етапи механізму управління комплексом маркетингових комунікацій на підприємстві

Джерело: [3].

Процес управління комунікаціями розглядається як взаємодія суб'єкта і об'єкта управління в єдиній цілісній системі. При цьому виділяють два види управління маркетинговими комунікаціями підприємства: управління медіа та управління персоналом. Координація в системі управління маркетинговими комунікаціями розділяється на змістовну, функціональну, інструментальну, горизонтальну, вертикальну, формальну та тимчасову.

Список літератури

1. Чалова, А. А., Тапасова Е.Е. Стратегический подход к управлению маркетинговыми коммуникациями. Вестник Белгородского университета кооперации, экономики и права. Экономические науки. Белгород, 2012. № 2 (42). С. 112-120. URL: http://vestnik.buker.ru/articles_pages/articles/2012/2012-2/Articles_112-120.pdf
2. Кириченко С.О., Цвях П.В. Проблеми формування комунікацій на підприємстві. Агросвіт. 2020. № 12. С. 79-86. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/12_2020/13.pdf
3. Карпенко Н. В. Комплекс маркетингових комунікацій у стратегічному управлінні маркетинговою діяльністю підприємства: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2012. 278 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/300240211.pdf>

4. Разінькова М. Ю. Соціальні мережі як засіб системи маркетингових комунікацій сучасних підприємств. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: Економічні науки. 2018. № 7. С. 69-74 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2018_7_11

УДК 94:355.40(477.58)

КАЛЕНИК С.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ЗАДОРОЖНА Р.П.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ РИНКУ МОБІЛЬНИХ ОПЕРАТОРІВ

Проаналізовано динаміку та сучасний стан ринку мобільних операторів України. Окреслено перспективні напрямки розвитку ринку мобільного зв'язку.

Ключові слова: ринок мобільних операторів, «Київстар», «МТС-Україна», «Lifecel».

Телекомунікаційні послуги, а саме послуги мобільного зв'язку, відносяться до базових потреб сучасної людини. Закон України «Про телекомунікації» визначає телекомунікації як передавання, випромінювання та або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, проводових, оптичних або інших електромагнітних системах [1]. Основними сегментами на ринку телекомунікацій наразі є рухомий (мобільний) зв'язок, телефонний фіксований зв'язок та послуги доступу до мережі Інтернет.

Загальний річний дохід ринку зв'язку України в 2019 р. склав 73 млрд грн. З них 91% складає дохід від надання телекомунікаційних послуг. Найбільша частка загальному обсязі доходу від надання телекомунікаційних послуг припадає на мобільний зв'язок (63%) і фіксований інтернет-доступ (18%). Загалом доходи від послуг мобільного зв'язку зросли на 20% порівняно з 2018 р. і склали 41 868 млн грн.

Найбільшими були частки доходів від доступу до інтернету (56,7%) і голосової телефонії (20,6%). У 2019 р. доходи від надання послуг з доступу до інтернету збільшились на 48,1% у порівнянні з 2018 роком і склали 23 750 млн грн.

Основними компаніями, які працюють на ринку мобільного зв'язку України, є так звана «велика трійка»: «Київстар», «МТС-Україна», «Lifecel».

«Київстар» – найбільший оператор телекомунікацій України, який надає послуги зв'язку та передачі даних на основі широкого спектру мобільних і фіксованих технологій. Це перша компанія, яка запровадила для українських абонентів мобільного зв'язку кращі телеком-послуги. В 1998 р. компанія першою запропонувала послугу SMS; в 2000 р. почала надавати доступ до Інтернету за технологією WAP. Пізніше «Київстар» першим масово впровадив «пакетні» тарифні плани без плати за хвилини [3, с. 247].

У жовтні 2015 р. «МТС-Україна» оголосила про початок повного переходу на новий бренд – «Vodafone», при цьому остання не володіє акціями «МТС», тому угода є партнерською і спочатку обидва бренди існували паралельно.

Першим оператором на українському ринку, який запустив зв'язок третього покоління на основі технології 3G+, став «Lifecel» у травні 2015 р. Виходячи на ринок України, «Lifecel» першим запропонував споживачам низку послуг, які сьогодні є звичними для кожного абонента, наприклад, МелоРінг, голосові SMS, мікроSIM-карта.

Мобільний зв'язок покоління 4G в Україні розвивається з 2018 р. Його якісна відмінність від 3G зв'язку – в швидкості передачі даних, зокрема завантаження веб-сторінок, музика, відео. Ще однією відмінністю мереж 4G-стандарту є їх велика ємність та стабільність з'єднання.

В 2019 р. покриття території України мережами 4G було значно розширено, внаслідок чого частка населення країни, яке може отримувати послуги мобільного широкосмугового доступу до мережі Інтернет, зросла до 78%.

Доходи від надання послуг передачі даних (у т.ч. послуг доступу до мережі Інтернет) в останні роки стають головною складовою доходів операторів мобільного зв'язку.

У другому кварталі 2020 р. найбільший оператор України «Київстар» отримав понад 6 млрд грн виручки, що на 6,8% більше порівняно з другим кварталом 2019 р. При цьому половину виручки було отримано оператором з оплати послуг мобільного інтернету [4].

Другу позицію займає компанія «Vodafone Україна», яка заробила 4,1 млрд грн (на 9% більше, ніж за аналогічний період 2019 р.). Найкращою на ринку динамікою збільшення доходу компанії вдалось досягти за рахунок зростання споживання дата-послуг і збільшення покриття швидкісного мобільного інтернету.

Виручка «Lifecel» склала 1,596 млрд грн, що на 7,7% більше, ніж у квітні-червні 2019 р.

В першому кварталі 2020 р. спостерігалось скорочення кількості абонентів у «Київстар» і «Vodafone Україна»: відповідно на 600 000 та 500 000. Натомість «Lifecel» звітував про збільшення користувачів мережі на 11,8% порівняно з аналогічним періодом 2019 р. до 7,6 млн абонентів.

Експертами передбачається [2], що подальший розвиток ринку втілюватиметься в збільшенні ефективності використання радіочастотного спектру діючими технологіями; підготовці і запуску 5G; стимулюванні розвитку швидкосмугового доступу, який є базою для розбудови цифрової економіки; підвищенні якості послуг мобільного зв'язку.

Список літератури

1. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. № 1280-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15#Text>.
2. Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2019 рік. URL: https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/9088/Zvit_2020_NKRZI.pdf.
3. Лазоренко Л. В. Аналіз ринку мобільного зв'язку України та напрями його розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 246-249.
4. «Київстар» і «Vodafone Україна» прозвітували про зменшення кількості абонентів, тоді як у lifecell вона збільшилася майже на 12%. URL: <https://mind.ua/news/20215247-kiyivstar-i-vodafone-ukrayina-prozvituvali-pro-zmshennya-kilkosti-abonentiv-todi-yak-u-lifecell-v>.

УДК: 658.14: 65.291.92

КИЯНИЦЯ О.В., студент
oleg.kiyanitsya@gmail.com

Науковий керівник – **КЕПКО В.М.**, канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Досліджено теоретико-методичні аспекти удосконалення управління виробничими витратами на підприємстві. Проведено аналіз та узагальнення системи управління витратами підприємства за статтями витрат, елементами витрат із встановленням центрів відповідальності. Узагальнено теоретичні і методологічні засади управління витратами виробництва, опрацьовано пропозиції щодо удосконалення управління витратами.

Ключові слова: виробничі витрати, підходи до управління витратами, методи управління витратами, автоматизована система управління витратами, продукція, економічна ефективність, прибуток, фінансовий механізм.

Головним завданням і пріоритетом функціонування системи управління витратами є підвищення ефективності виробництва на основі оптимізації витрат усіх видів ресурсів,

приведення виробничих потужностей, кількості зайнятого персоналу, послуг обслуговуючих підрозділів у відповідність з реальною програмою виробництва продукції.

Найважливішим показником, що впливає на ефективність виробничо-господарської діяльності аграрного підприємства чи його структурних підрозділів, є собівартість сільськогосподарської продукції, яка відображає поточні витрати, пов'язані з її виробництвом та реалізацією.

Актуальність питань управління витратами на підприємствах зумовлена й тим, що серед пріоритетних проблем організації та ведення бізнесу в Україні – висока собівартість вітчизняної продукції, відсутність фінансових ресурсів для розвитку, відсутність системи управлінського розвитку, адекватного до потреб управління. Усе це потребує від керівників підприємств упровадження та застосування сучасних технологій управління витратами, їх економії та запобігання втратам [1, с. 5].

Система управління витратами повинна впроваджуватися на комплексній основі, забезпечуючи взаємозалежне вирішення поставлених задач. При цьому в функціональні обов'язки працівників підприємства необхідно ввести конкретні функції, що забезпечать ощадливе витрачання коштів.

Система управління витратами – це сукупність взаємопов'язаних елементів (структури, завдань, технології, людей, цілей) та системного підходу до об'єктів управління як системи в цілому [2, с. 18].

Для скорочення витрат у галузі рослинництва потрібно вирішення комплексу організаційно-технологічних заходів, спрямованих на використання науково-обґрунтованих принципів ведення рослинництва. Ефективне тваринництво на сучасній основі потребує відновлення поголів'я, підвищення продуктивності та якості продукції, створення комплексів індустріального типу, економічних умов стимулювання конкурентоспроможного виробництва продукції.

На рівні підприємства питання формування та величини витрат виробництва є пріоритетними, адже саме витрати і ціна визначають оптимальні обсяги виробництва продукції (робіт, послуг), доцільність застосування певних технологій виробництва, і звичайно, основну мету діяльності підприємства – отримання прибутку.

Важливим елементом зниження собівартості та поліпшення якості виробленої продукції є запровадження сучасних методів контролю і управління виробництвом.

Все це дає можливість здійснити оцінку діяльності ПП «Радівське», що проводиться на основі комплексного аналізу показників їх економічної ефективності, яка полягає в тому, щоб на кожну одиницю витрат добитися значного збільшення прибутку (табл. 1).

Таблиця 1 – Окупність виробничих витрат в ПП «Радівське»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. в % до 2016 р.
Виробничі витрати з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	15,3	16,4	21,1	28,9	35,8	234,0
Вироблено валової продукції сільського господарства на 100 грн. виробничих витрат, грн.	72,5	59,3	55,1	49,2	36,8	50,8
Одержано прибутку на 100 грн. виробничих витрат, грн.	13,9	22,3	19,8	39,6	33,3	241,1
Рівень рентабельності, %	19,8	32,1	28,6	59,2	50,5	30,7 в.п.

Джерело: розраховано автором за формою № 50 – с. г.

Отже, аналіз управління витратами відіграє вагомий роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства у сучасному динамічному ринковому середовищі. Він дає змогу дослідити витрати на всіх етапах загального вартісного ланцюжка з виробництва продукції, враховуючи постачальників і споживачів, та зосередити особливу увагу на дослідженні витрат підприємства в складі загального вартісного ланцюга.

Враховуючи результати наших досліджень, можна стверджувати, що для виробництва сільськогосподарської продукції ефективніше максимізувати виробництво продукції за обґрунтованих нормативів витрат, використовуючи наявні ресурси підприємства. Оптимізація виробничих витрат на основі удосконалення використання ресурсного потенціалу дасть можливість збільшити обсяги виробництва при незмінних параметрах якості продукції.

Вважаємо, що ефективність управління витратами виробництва залежить від: зосередження уваги на попередженні витрат; тісного узгодження оперативних цілей підприємства зі стратегічними; концентрації зусиль на оцінці прибутковості діяльності й аналізі руху грошових коштів та витрат виробництва; використання новітніх технологічних удосконалень і шляхів економії витрат з метою збільшення прибутку; залучення в систему управління всіх видів витрат виробництв; (адміністративних витрат, витрат на маркетинг тощо.

Складовою частиною механізму управління витратами визначено регулювання ресурсозбереження через систему заходів, що включають: технологічні карти, розвиток маркетинг-менеджменту, впровадження комерційного розрахунку.

Для підвищення ефективності системи формування й управління витратами необхідним є: виділення центрів відповідальності; організація обліку витрат у розрізі центрів відповідальності, місць їх виникнення та видів продукції; виявлення і використання чинників економії ресурсів і зниження витрат; розробка комплексних нормативів витрат в галузі рослинництва і тваринництва; впровадження раціональних методів обліку витрат і калькулювання; підвищення рівня внутрішньогосподарських зв'язків; формування системи мотивації працівників до зменшення та контролю витрат; постійний моніторинг за рівнем витрат.

У структурі виробничих витрат сільгосппідприємств до 20 % займають загальновиробничі витрати. Аналіз сучасних методів розподілу непрямих витрат показує, що більшість з них не спрямовані на оперативність контролю за їх формуванням. Вважаємо, що усунення вказаного недоліку дозволить використовувати в якості бази їх розподілу маржинального доходу.

Враховуючи вирішальну роль витрат при формуванні цін, необхідно на всіх рівнях управління вести планування витрат, яке організує впливає на весь відтворювальний процес. При цьому пропонуємо впровадити нормативний метод планування витрат.

Список літератури

1. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навчальний посібник. Харків : ХДУХТ, 2017. 166 с.
2. Фостолович В.А. Основні аспекти сучасного підходу до системи управління сільськогосподарським підприємством. Ефективна економіка. 2017. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5597>

УДК 336.276 : 005.936.3 К 56

КОВАЛЕНКО К.Р., студентка III курсу
Науковий керівник – **ЩУК В.В.**, викладач
*ВСП Технологіко-економічний фаховий коледж
Білоцерківського національного аграрного університету*
osvita622@ukr.net

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Середовище, в якому функціонує підприємство, постійно продукує розрахунки, в результаті яких може виникати заборгованість. Розрахункам властивий динамічний характер, що потребує відповідних управлінських рішень.

Ключові слова: розрахунки, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, фінансовий стан, платоспроможність, ліквідність

На жаль, в Україні існує проблема несвоєчасності платежів за розрахунками за товари (роботи, послуги) з бюджетом, з оплати праці, зі страхування та за іншими операціями. Впоратися із таким станом можна за умови впровадження ефективної системи управління заборгованістю підприємства, де важливе місце відводиться аналітичній оцінці заборгованості, та завдяки якій можна визначати ступінь ризику несплати рахунків, контролювати співвідношення між кредиторською та дебіторською заборгованостями, здійснювати постійний та ефективний контроль за розрахунками тощо [1].

Враховуючи сучасний стан економіки України, одним із пріоритетних завдань у діяльності підприємства з позиції досягнення позитивних результатів щодо фінансового стану є здійснення ефективного управління заборгованістю.

Результати досліджень у сфері управління заборгованістю підприємства (дебіторської чи кредиторської) висвітлено у працях багатьох українських та зарубіжних науковців. Зокрема, цю наукову проблему досліджували І. В. Алексєєв, І. О. Бланк, Є. Брігхем, М. Гольцберг, В. О. Гуня, Є. В. Кильницька-Дубровська, Н. С. Ільяшенко, О. Є. Кузьмін, Л. О. Лігоненко, О. Г. Мельник, Т. В. Момот, М. М. Нашкерська, О. А. Подолянчук, Н. Ю. Подольчак, Л. В. Таратута, О. М. Угляренко, Л. В. Харакоз, Хорн Ван Дж., Н. А. Хрущ та ін.

Так задоволення потреб матеріально-технічного забезпечення діяльності підприємства в умовах дефіциту оборотних коштів, а саме, якщо немає потрібного обсягу грошових коштів для придбання ресурсів, необхідних для виробничо-господарської діяльності, менеджменту доводиться здійснювати матеріально-технічне забезпечення на умовах після оплати, наслідком чого є виникнення кредиторської заборгованості. В такому випадку, керівництву слід забезпечити своєчасне погашення заборгованості [3].

Завдяки своєчасному погашенню заборгованості можна уникнути ризиків щодо її перетворення на сумнівну та безнадійну.

Аналіз основних проблем управління дебіторською заборгованістю, з якими стикаються підприємства та організації, показав, що їх можна систематизувати таким чином:

- відсутність чіткої інформації щодо термінів погашення зобов'язань підприємствами-дебіторами;
- не розроблений регламент та методика роботи з простроченою дебіторською заборгованістю;
- не здійснюється оцінка фінансового стану дебіторів і ефективність надання відстрочок платежів [2].

Для вдосконалення системи управління дебіторською заборгованістю можливо використовувати такі заходи:

- виключення з числа партнерів підприємств з високим ступенем ризику;
- періодичний перегляд граничної суми кредиту;
- використання можливості оплати дебіторської заборгованості векселя, цінними паперами;
- формування принципів розрахунків підприємства з контрагентами на майбутній період;
- виявлення фінансових можливостей надання підприємством товарного (комерційного) кредиту;
- формування умов забезпечення стягнення заборгованості;
- формування системи штрафних санкцій за прострочення зобов'язань контрагентами;
- використання сучасних форм рефінансування заборгованості [4].

Нині найбільшою проблемою для підприємств є управління дебіторською заборгованістю, тому що в кризових умовах ринку України дотримуватися усіх вимог, принципів та дисциплін досить важко, що може призвести до погіршення фінансового стану

підприємства, а саме платоспроможності та ліквідності через нестачу коштів, які проходять по дебіторській заборгованості [5].

Отже, управлінським підрозділам на підприємстві доцільно більш чітко формувати платіжний баланс для уникнення довгострокової та простроченої кредиторської заборгованості та впроваджувати такі економічні заходи, як реструктуризація або рефінансування дебіторської заборгованості, що дасть змогу прискорити процес її погашення. Впровадження таких заходів необхідне для зменшення розмірів заборгованості дебіторів та надання можливості використання такої заборгованості в операційній, фінансовій та інвестиційній діяльності підприємства, що принесе в майбутньому економічні вигоди.

Список літератури

1. Марчак Н.В., Фокіна О.О. Управління кредиторською заборгованістю як джерелом фінансування підприємств. Інноваційна економіка. 2017. №2. С.237-239.
2. Нашкєрська М.М. Управління дебіторською заборгованістю у структурі оборотного капіталу підприємства. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2019. № 647. С. 136-140.
3. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять "дебіторська заборгованість" і "кредиторська заборгованість". Актуальні проблеми економіки. 2018. № 2(128). С. 286-290.
4. Сіренко Н.М. Смирнова О.В. Вдосконалення управління дебіторською і кредиторською заборгованістю підприємства. Агросвіт. 2011. №22. С.44-46.
5. Таратута Л.В. Управління поточною дебіторською заборгованістю в умовах кризи. Сталий розвиток економіки: Всеукр. наук.-виробнич. журнал. 2016. № 4. С. 220–228.
6. Югас Е.Ф. Машика М.В. Значення дебіторської та кредиторської заборгованостей в умовах ринкових відносин. Науковий вісник Ужгородського університету. 2015. Випуск 2 (43). С. 201-205.

УДК 658.153:005.2

КОЗЛОВСЬКИЙ К.В., магістрант першого року навчання
Науковий керівник – **АРТІМОНОВА І.В.**, канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

Проаналізовано актуальні проблеми управління оборотним капіталом на вітчизняних підприємствах. Наведено та охарактеризовано можливі джерела фінансування оборотного капіталу. Визначено напрями вдосконалення організації управління оборотним капіталом підприємств в сучасному конкурентному середовищі.

Ключові слова: фінансові ресурси, оборотний капітал, інвестиції, джерела фінансування, фінансовий стан.

За сучасних умов перманентної соціально-економічної кризи функціонування економіки України особливо актуальним є забезпечення ефективного господарювання підприємств, в тому числі за рахунок прискорення оборотності їх капіталу та оптимізації структури джерел його формування. Складні економічні умови та нестабільність ринкової кон'юнктури призвели до гострої нестачі власних коштів на підприємствах різних форм власності для формування основного та оборотного капіталу, що суттєво впливає на рівень фінансової безпеки, стійкості та ефективності фінансово-господарської діяльності. Це зумовлює об'єктивну необхідність створення відповідних організаційно-економічних передумов для ефективного управління оборотним капіталом, що дозволить раціонально використовувати матеріальні і фінансові ресурси, спрямовувати їх певну частину на розвиток та вдосконалення організації виробничих процесів на вітчизняних підприємствах.

В господарській практиці при оцінці фінансового стану підприємства значну увагу приділяють аналізу та визначенню раціональності розміщення оборотного капіталу, оскільки від швидкості перетворення оборотних коштів у грошову форму залежить ліквідність

підприємства, отримання прибутку з кожного обороту. В зв'язку з цим виникає необхідність у встановленні та обґрунтуванні критерію раціонального використання джерел фінансування оборотних коштів та ефективності їх використання в операційній та фінансово-інвестиційній діяльності.

Від стану та розміщення оборотного капіталу, правильного вибору джерел його фінансування на підприємстві також залежить фінансова стійкість та стабільність діяльності суб'єкта господарювання. Фінансово стійке підприємство має переваги в залученні інвестицій, отриманні кредитів, виборі потенційних постачальників і споживачів, більш незалежне від непередбаченої зміни ринкової кон'юнктури, отже, у нього менший ризик бути неплатоспроможним і опинитися на межі банкрутства [1]. Стратегічною метою діяльності будь якого підприємства є стабілізація його фінансового стану, що в свою чергу вимагає знаходження джерел фінансових ресурсів, їх раціонального розподілу, ефективного використання в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності.

Вагоме значення для фінансування оборотних активів на підприємствах відіграють позикові фінансові ресурси: короткострокова кредиторська заборгованість, короткострокові кредити банків та інші поточні зобов'язання. Таким чином, підприємства повинні оптимізувати можливі джерела фінансування для забезпечення безперебійної діяльності, максимізації рентабельності, мінімізації витрат та достатнього рівня фінансової стійкості підприємства. Залучення підприємствами кредитних ресурсів може здійснюватися на довго- та короткостроковій основі. Короткострокові кредити найчастіше залучаються для фінансування оборотних активів підприємств, покриття тимчасових касових розривів, придбання товарів, виробничих запасів тощо. Натомість, довготермінові кредити, як правило, спрямовуються на фінансування оборотних активів з тривалим терміном оборотності. Додатковим джерелом залучення коштів підприємства торгівлі може бути реструктуризація дебіторської заборгованості за допомогою факторингу, форфейтингу або обліку векселів при розрахунках з покупцями [2]. Так, зростання обсягів дебіторської заборгованості нібито свідчить про поліпшення збуту продукції, прискорення обертання оборотних активів, але це відбувається на фоні скорочення матеріальних запасів, тобто на фоні значного зниження обсягів виробництва. В свою чергу скорочення залишків коштів свідчить про дефіцит цих коштів, зумовлений інфляцією, кризою неплатежів, недосконалою фіскальною політикою.

Разом із цим відзначимо, що найбільш поширеними джерелами формування оборотних активів є: власний капітал підприємства; довгостроковий фінансовий кредит; короткостроковий фінансовий кредит; комерційний кредит; внутрішня кредиторська заборгованість підприємства та інші джерела фінансування. Відомо, що поточні потреби підприємства в оборотних активах покриваються передусім власним капіталом, потім кредиторською заборгованістю та короткостроковим кредитом [3].

Таким чином, низька забезпеченість підприємств оборотним капіталом супроводжується низьким рівнем його використання. Тому сьогодні підприємства повинні оптимізувати всі можливі фінансові ресурси з метою забезпечення безперебійної виробничої діяльності підприємства та мінімізації втрат при забезпеченні необхідного рівня фінансової стійкості. Отже, вдосконалення організації управління оборотним капіталом сприятиме підвищенню економічного потенціалу підприємства та приросту його ринкової вартості у перспективі.

Список літератури

1. Любенко А., Шурпенкова Р., Сарахман О. Підвищення фінансової стійкості підприємств за допомогою інструментів фінансового аналізу. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2020. № 4. С. 185–196.
2. Близнюк О., Сіфурова А. Управління оборотним капіталом підприємств торгівлі з позиції функціонально-відтворювального та структурно-класифікаційного підходів. *Економічний аналіз*. 2019. Том 29. № 1. С. 68–77.
3. Лубкей Н. П., Крамарчук С. П. Система управління оборотними активами підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 22. С. 86-91.

УДК336.761

ЛИШАСЬКИЙ Б.Р., студент 4 курсу

Науковий керівник – ШЕВЧЕНКО А.О., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

Досліджено поняття інфраструктури ринку цінних паперів, здійснено аналіз функціонування інфраструктурних учасників ринку, розглянуто проблеми і перспективи їх функціонування.

Ключові слова: інфраструктура, ринок цінних паперів, депозитарій, реєстратори, брокерська та дилерська діяльність.

Для ефективного функціонування ринку цінних паперів та створення сприятливих умов для його розвитку необхідна добре розвинена та дієва інфраструктура. Як правило, інфраструктура ринку розвивається паралельно із розвитком самого ринку цінних паперів, має гнучкий характер та може швидко пристосовуватися до змін на ринку. Інфраструктура ринку цінних паперів являє собою сукупність професійних учасників ринку, які провадять свою діяльність по обслуговуванню обігу цінних паперів[1,с.147]. Під ринком цінних паперів розуміють узагальнену назву всіх торгових майданчиків та фондових бірж, де відбувається торгівля цінними паперами.

Інфраструктурі ринку цінних паперів відводиться важлива роль у формуванні його фінансових ресурсів та надання послуг, пов'язаних з укладанням угод з цінними паперами.

На вітчизняному ринку цінних паперів з'явилася велика кількість фондових бірж, установ, що проводять діяльність із зберігання цінних паперів, обліку прав на цінні папери, реєстру їх власників, торговців цінними паперами, професійних асоціацій та спілок. При Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) створено Департамент методології регулювання професійних учасників ринку цінних паперів, який повинен забезпечувати правове поле для

функціонування ринку цінних паперів та його інфраструктурних учасників. Лише в 2019 році ним було забезпечено здійснення державної реєстрації 16 нормативно – правових актів, що регулюють діяльність професійних учасників фінансового ринку[2,с.35].

Зокрема, рішенням НКЦПФР були затверджені зміни до правил здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андерайтингу, управління цінними паперами та зміни до положення про впровадження депозитарної діяльності з метою сприяння залучення інвестицій.

За останні декілька років на українському ринку цінних паперів спостерігаються великі структурні зміни, пов'язані з розвитком фінансового ринку, врегулювання його законодавчих норм та інтеграцію у світовий фінансовий простір. Професійна діяльність на ринку цінних паперів здійснюється лише на підставі ліцензії, яку видає НКЦПФР.

Таблиця – **Інфраструктурні учасники ринку цінних паперів, що мають ліцензію на здійснення професійної діяльності**

Професійні учасники	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020
Торговці цінними паперами	302	270	242	221
Депозитарні установи	232	210	198	186
Компанії з управління активами	300	299	299	297
Особи, що провадять клірингову діяльність	1	1	1	1
Фондові біржі	8	5	5	4
Брокерська діяльність	291	260	234	214
Дилерська діяльність	278	247	216	197
Андерайтинг	51	46	39	39

Зменшення кількості учасників ринку цінних паперів, що мають ліцензію на здійснення професійної діяльності пояснюється введенням більш жорстких умов щодо їх діяльності з боку НКЦПФР та запобігання зловживань. Так, кількість фондових бірж за останні чотири роки скоротилася вдвічі, на 27% скоротилася відповідно кількість торговців цінними паперами та брокерська діяльність, на 20% –кількість депозитарних установ. Протягом 2015-2019 років було анульовано 136 ліцензій на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів[2,с.39].

Аналіз діяльності інфраструктурних учасників українського ринку цінних паперів показав, що інфраструктура ринку залишається іще не достатньо ефективною та недостатньо розвиненою і потребує прийняття цілої низки законопроектів та активного розвитку нормативно-правової бази. В зв'язку з цим, важливого значення набуває затверджена регуляторами фінансового ринку Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Стратегія передбачає розвиток фінансового ринку у п'яти стратегічних напрямках: макроекономічний розвиток, фінансова стабільність, фінансова інклюзія, інноваційний розвиток та розвиток фінансових ринків.

З метою забезпечення модернізації національної інфраструктури ринків капіталу в Стратегії, зокрема, передбачається зробити депозитарну, клірингову та розрахункову інфраструктуру фінансово самоокупною та поступово модернізувати інфраструктуру ринків капіталу в Україні згідно з міжнародними стандартами, зокрема вимогами актів ЄС CSDR, EMIR, MiFID II, MiFIR. Подібні кроки дозволять отримати прозорий, конкурентний, ефективний та інноваційний ринок цінних паперів, забезпечити його стабільну діяльність та зробити фінансові послуги на вітчизняному ринку більш якісними, доступними та зручними для всіх учасників ринку цінних паперів [3,с.8].

Список літератури

1. Кужелев М.О., Головенко І.П. Розвиток інфраструктури ринку цінних паперів: сутність та елементи. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України, 2016, № 2. с. 147.
URL:file:///C:/Users/Home/AppData/Local/Temp/znpnudps_2016_2_13.pdf
2. Річний звіт НКЦПФР за 2019 рік. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/zvit-2019_web.pdf
3. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukra-yini-do-2025-roku-7686>

ЛУК'ЯНЕНКО А.В., магістрантка

Науковий керівник – ЗАДОРОЖНА Р.П., канд. екон наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ БРЕНДИНГУ ВИРОБНИКАМИ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Розглянуто стан та особливості ринку молочної продукції України. Розкрито потенціал використання інструментів бренд-менеджменту для посилення конкурентної позиції компаній-виробників. Проаналізовано архітектуру брендів АТ «Молочний альянс», компанії PepsiCo, ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Ключові слова: ринок молочної продукції України, торгова марка, бренд, архітектура бренду.

Молочна продукція – це одна з найважливіших частин нашого раціону, оскільки молочні продукти є джерелом вітамінів і макроелементів. Однак населення України скорочує споживання молочних продуктів через зменшення їх виробництва та подорожчання. Якщо в 2014 р. українці споживали 220,8 кг молочних продуктів на душу населення в рік, то в 2018 р. – 197,7 кг [1, с. 10]. Це відчутно менше рівня споживання в країнах ЄС – 260 кг молочної продукції в рік [2]. При цьому Україна має значний потенціал у сфері виробництва та переробки молока: за експертними оцінками, наразі за обсягом виробництва ми знаходимося на 18 місці у світі, проте можемо увійти до першої десятки світових виробників за умови, що молочна галузь в Україні буде активно розвиватись [3].

Український ринок молочної продукції відрізняється високою динамічністю та великою кількістю товаровиробників, що зумовлює їх постійне суперництво за споживача, завоювання частки ринку та одержання прибутків. В останні роки конкуренцію великим компаніям-виробникам складають магазини фермерського молока, які пропонують натуральну молочну продукцію власного виробництва. Оскільки споживачі прагнуть купувати якісні та корисні для здоров'я продукти, попит на ці товари підвищується.

Для посилення своєї ринкової позиції виробники активно використовують інструменти брендингу, котрі передбачають як створення бренду, так і розробку системи заходів для створення позитивного образу продукції. Брендуння продукції здатне забезпечити успіх торгової марки [4], а формування сильних позицій бренду на ринку дає змогу компанії отримати значні переваги перед конкурентами. Окрім потреби конкурувати з вітчизняними брендами молочної продукції, наразі актуалізується необхідність бути конкурентоспроможними на міжнародному рівні з огляду на зростання імпорту молочних продуктів.

До ТОП-10 українських виробників продукції з незбираного молока входять [5]: «Данон», «Молочний альянс», «Лакталіс», «Люстдорф», «Вімм-Біль-Данн» (входить до складу компанії PepsiCo), Придніпровський молочний комбінат, «Галичина», Тернопільський молокозавод, «ТерраФуд», Група компаній «Формула». Розглянемо основні характеристики господарської та маркетингової діяльності деяких з названих компаній (табл. 1).

Таблиця 1 – Порівняння ринкової позиції досліджуваних підприємств

Показник	Виробники		
	Молочний альянс	PepsiCo (Вімм-Білл-Данн)	ПрАТ «Тернопільський молокозавод»
Частка ринку, %	11,19	8,84	5,2
Чистий дохід від реалізації продукції в 2018 р., тис. грн	3846 142	2 807 891	1 799 343
Асортимент	Широкий	Широкий	Широкий
Середня ціна, молока (2,5-2,6%), грн	23,3	22,9	24,7
Наявність офіційного сайту виробника	+	+	+
Участь у виставках	+	+	+
Реклама на телебаченні	+	+	+
Наявність в роздрібній торгівлі	+	+	+
Вихід на міжнародний ринок (країни ЄС)	+	+	+

Джерело: розроблено автором за даними офіційних сайтів підприємств

Найбільшу частку ринку серед аналізованих підприємств має АТ «Молочний альянс» (11,19%), найменшу – ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (5,2%). Усі компанії представлені в мережі Інтернет (мають власні сайти), беруть участь у виставках та активно рекламуються на телебаченні. Дані про їх торгові марки та виробничі потужності наведено в табл. 2.

Таблиця 2 – Торгові марки досліджуваних підприємств

Підприємства	Назва торгової марки	Основні виробничі потужності
АТ «Молочний альянс»	Пирятин	ТОВ «Пирятинський сирзавод»
	Славія	ТДВ «Баштанський сирзавод»
	Молочний альянс, Яготинське для дітей, Яготинське, Хопси	ТДВ «Яготинський маслозавод»
	Златокрай	ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат»
PepsiCo (Вімм-Білл-Данн)	Чудо, Слов'яночка	ПрАТ «Київський міський молочний завод №3», ТОВ «Харківський молочний комбінат»
	Машенька	ТОВ «Харківський молочний комбінат»
ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	Молюкія	ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Джерело: розроблено автором за даними офіційних сайтів підприємств

Архітектура брендів досліджуваних підприємств є доволі відмінною: для компаній PepsiCo та «Молочний альянс» характерним є плуралістичний її тип («Дім брендів» або HouseofBrands).

Транснаціональна корпорація PepsiCo має не тільки велику кількість торгових марок, охоплюючи великий сегмент ринку та різні вікові групи, а й декілька виробничих потужностей, що знаходяться переважно в центральній частині України. Її портфель брендів є найбільш диверсифікованим, оскільки компанія випускає як молочну продукцію, так і напої, снеки та дитяче харчування.

Холдингова компанія АТ «Молочний альянс» об'єднує декілька окремих виробників, кожен з яких здійснює виробництво та продаж молочної продукції під своїм брендом.

Особливістю ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є те, що він має лише одну корпоративну торгову марку «Молюкія», однак підприємство крокує в ногу з часом і

розвивається швидкими темпами. На сьогоднішній день ПрАТ «Тернопільський молокозавод» експортує казеїн і вершкове масло в Польщу, Німеччину, Голландію, Латвію, США, Грузії, Марокко та працює над подальшим розширенням географії експорту на країни Близького Сходу і ЄС.

Оскільки частка ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на ринку молочної продукції України є відносно невеликою, для завоювання більшого сегменту ринку підприємству необхідно не лише поліпшувати якість та розширяти асортимент продукції, але й підвищувати відомість своєї торгової марки, що в подальшому дасть змогу збільшити не тільки обсяги виробництва, а й прибуток.

Список літератури

1. Сатир Л. М., Задорожна Р. П., Шевченко А. О. Сучасні реалії розвитку підприємництва в аграрній сфері економіки України. Теорія, методологія і практика господарсько-фінансової діяльності підприємств: колективна монографія. Полтава: ПП «Астрая», 2019. С. 7-15.
2. Аналіз ринку молочної продукції. URL:<https://koloro.ua/ua/blog/issledovaniya/analiz-molochnoy-gynka.html>
3. Аналіз молочної галузі України. URL:<http://avm-ua.org/uk/post/analiz-molocnoi-galuzi-ukraini>
4. Брендування продукції – успіх торгової марки. URL:<https://koloro.ua/ua/blog/brending-i-marketing/brendirovanie-produkcii-uspeh-torgovoj-marki.html>
5. ТОП-10 українських виробників молочної продукції. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/top-10-ukrainskih-virobnikiv-molocnoi-produkcii>

УДК 339.137.2(477,41)

МАНОХА А.В., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **КОКОША В.М.**, викладач економічних дисциплін

economiche.tekbnu@gmail.com

ВСП Технологічно-економічний коледж

Білоцерківського національного аграрного університету

СКЛАДОВІ УСПІХУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «ЯСЕНСВІТ»

Кожне підприємство, яке хоче займатись випуском продукції повинно сконцентрувати свої зусилля на ефективній реалізації свого товару, щоб отримати прибуток та бути конкурентноспроможним. Для цього потрібно забезпечити конкурентні переваги товару на ринку порівняно з продукцією - конкурентів та розробити ключові стратегії по просуванню товарів, які базуються на науково-технічному рівні виробництва продукту та на рівні освоєння сучасних маркетингових технологій.

Ключові слова: реалізація товару, конкурентноспроможність, переробна галузь, дизайн, упаковка, продукт, яйця.

Головною проблемою, з якою на сьогодні стикнулись галузі харчової промисловості - це зниження купівельної спроможності населення. Цей негативний вплив спричинила світова пандемія, COVID-19, при чому не тільки на переробні галузі, а й на економіку країни взагалі. Що ж стосується саме галузі по виробництву яєць, то спостерігається, в першу чергу, зниження внутрішнього попиту, яке не дає можливості щодо збільшення відпускних цін, також галопуючими темпами спостерігається здорожчання кормів, та як наслідок зростає собівартість виробництва. На ринках збуту продукції птахівництва відбувається їх профіцит, а ціна на м'ясо птиці та яйця зменшується, в порівнянні з аналогічним періодом за минулий рік, це зниження становить 8-10%. На сьогодні, видно, що виробники скорочують поголів'яптиці в промисловому секторі та спостерігається тенденція до зниження виробництва яєць, яке, на жаль, є збитковим протягом двох останніх років. На думку експертів, дослідження таких результатів в птахівництві, які були на початку 2020 року, можливе тільки за 1,5-2 роки, і то тільки при динамічних економічних умовах не тільки в Україні, а й на світовому ринку. Тому,

сучасним підприємствам, для зміцнення своїх позицій, потрібно чітко продумувати стратегії підвищення конкурентоспроможності продукції, щоб в мінливих умовах сьогодення не втратити свого споживача.

Яскравим представником харчової галузі по виробництву яєць, який вже понад 20 років функціонує на вітчизняному ринку та пропонує українському споживачу яйця незмінно високої якості є - ТОВ «Ясенсвіт». Продукція виробляється без додавання антибіотиків та гормону росту. Безпечність продукції суворо контролюється на етапах вхідного та вихідного контролю. Для розведення поголів'я курей та їх відгодівлі підприємство використовує власно виготовлені, екологічно чисті, натуральні корми. Адже сучасному споживачу, важливо харчуватися натуральними продуктами та піклуватися про власне здоров'я.

Саме з такою аудиторією, сьогодні хоче комунікувати «Ясенсвіт», — орієнтація на активних, впевнених людей, які хочуть бути здоровими та піклуватись про правильність харчування.

Але, кінець 2018 року, наявний брендинг «Ясенсвіт» уже не виглядав привабливо та сучасно, він мав проблеми, що перешкоджають просуванню товару на ринок, а саме: складність сприйняття логотипу, перенавантаженість упаковки та важка до сприйняття, майже не читабельна додаткова інформація, що мала би представляти перевагу продукції. Також була відсутня системність в лінійках продукції ТОВ «Ясенсвіт», де простежувалось багато непотрібних ідентифікаторів товарної позиції. Представлена упаковка мала непривабливий вигляд та втрачалась на фоні інших товаровиробників, а концепція та контент сайту були зовсім застарілими і не корелювались з оновленим сучасним позиціонуванням продукції. Всі ці труднощі призвели до того, що в підприємства почав знижуватись прибуток і воно не могло гідно конкурувати з аналогічними товаровиробниками.

Щоб вирішити цю проблему підприємство пішло прагматичним шляхом. Тому що бренд «Ясенсвіт» є першим у категорії по виробництву рідких яєчних продуктів для покупців. Адже всім відомих ринковий закон: відсутність конкурентів - це можливість бути собою. Оскільки продукт новий, то перевагу надано саме дизайну закритої упаковки, з якою легко зчитати інформацію, що міститься всередині.

Маркетологи компанії створили чисту й відкриту візуальну систему упаковки продукції, яка має яскравий однотонний фон та акцентували увагу на самому продукту. Особливу увагу було звернено на використання пакувальних боковинок, які наповнили упаковку ключовими бенефітами відповідних позицій з підказками ситуації використання продукту. При цьому по максимуму полегшили логотип, зберігши унікальну спадковість. Малюнок став привітним та приязним, адже форма літер відтворює форму яйця - яке є основним продуктом підприємства. Червона плашка, на якій розміщується текстовий блок, була використана по-іншому. Її зробили чистою та помітно збільшили в розмірах, для акцентування уваги на боковинці коробки. Тепер упаковка «Ясенсвіт» на полицях магазинів стала помітною, впізнаваною, неординарною.

Застарілий дизайн з рудими курочками, які випасалися на зеленій траві, були замінені на яйця. Підприємство побачило, що споживач оцінює продукцію за яскравістю, його приваблює сучасний дизайн та властивості товару, тому зосередили увагу саме на жовтку. Фахівці зрозуміли, якщо він має яскравий, насичений колір, значить яйце корисне, має натуральний смак. Тому ідея по створенню композиції з яєць із апетитними жовтками та розміщення їх на привабливому фоні була вдалим трендом.

Таким чином, ненав'язливо були показані всі переваги продукту, які відображені на упаковці та привертають увагу до продукту.

Отже, принцип розробки дизайну упаковки спрацював на всі 100%, продукція легко впізнавана споживачами, що вирізняє позиційний товар саме ТМ «Ясенсвіт» з поміж інших.

Рекламні комунікативні технології ТОВ «Ясенсвіт».

На підприємстві здійснюється постійний пошук ідей та проводяться ґрунтовні дослідження щодо створення нових позицій товарів, приділяється значна увага ефективному просуванню товарів на ринок, дизайну упаковки, підтримання власного бренду. Так було впроваджено виробництво рідких яєчних продуктів «Ясенсвіт». Але потрібно було переконати

споживача в тому, що традиційне яйце може виглядати по-іншому, бути зручним при використанні, саме тоді, коли воно є напівфабрикатом у картонній упаковці.

Тому рекламна компанія по даній позиції товарів повинна бути орієнтована на формуванні довіри до новинок в українського споживача та доведення месенджу, що в упаковці розміщені якісні, смачні яйця, тільки в іншій формі. Адже європейський покупець вже давно перейшов на споживання такої продукції. Даний товар ТОВ «Ясенвіт» експортує у Литву, Латвію, ОАЕ, країни Азії, Африки та Східної Європи.

Нова продукція та орієнтація на західного споживача призвели до того, що маркетологи, для кращого позитивного ефекту від продукту, розробили рекламний слоган: «Яйце, як воно є, тільки зручніше».

У рекламних роликах компанії висвітлені маленькі історії від імені «Ясенвіт» про те, як підприємство створило своє яйце, яке є зручнішим саме для нашого комфорту, щоб позбавити зайвих турбот, заощадивши при цьому найцінніший ресурс, а це - час. Зробився апетитні візуалізації страв, нам натякнули на те, що легко та швидко приготувати може кожен.

Широке використання яєчного білку «Ясенвіт» спортсменами, як джерела натурального протеїну, надихнуло маркетологів для запуску окремого креативного - рішення реклама продукції орієнтована саме на цю категорію споживачів.

Оновлення потребував і сайт підприємства, оскільки це обличчя компанії європейського зразка. Тож сьогодні, дизайн сайту «Ясенвіт», оновлено у відповідності з новим гайдлайном, є зручним для відвідувача, дає змогу ознайомитись з сучасним підприємством, історією розвитку, його технологіями, сертифікацією, традиціями приготування страв, містить цікаві поради та показує всі переваги продукції. Сайт орієнтований в першу чергу, на споживачів які цінують своє здоров'я, час та підтримують традиційного українського товаровиробника, спонукають не сумніватися у якості продукції ТМ «Ясенвіт». Масив контенту сприймається легко і цікаво, а після відвідування, хочеться піти і приготувати собі яєчну. [2]

Підприємство випускає широкий асортиментний ряд фасованої і не фасованої продукції, що реалізується через роздрібні мережі України під ТМ «Ясенвіт». Асортиментний портфель компанії представлений більш 20 товарними позиціями, сегментований за типами споживчої поведінки, включає виробництво продукції для Private Label.

Проаналізувавши показники по реалізації продукції ТОВ «Ясенвіт» ми маємо такі дані.

У 2018 році виробництво яєць склало 1,66 млн штук (+12% до 2016 року), реалізація - 1,19 млн (+13%), експорт - 529 млн шт (+72%).

У 2019 році виробництво яєць склало 1,63 млрд штук (+3% до 2017 року), продаж - 1,38 млрд штук (+16%), експорт - 587 млн шт (+11%).

У I півріччі 2020 року виробництво яєць скла 782 млн шт (-0,6%), реалізація - 610 млн шт (-10,16%), експорт - 335 млн шт (+10%).

Устаткування та гнучкі технологічні процеси дозволяють розділити куряче яйце на білок і жовток і виробляти пастеризовані ферментовані яєчні продукти в сухому, рідкому і замороженому вигляді, таким чином розраховано, що асортиментний ряд продукції задовольнить вибагливий смак покупців.

Надалі підприємство активно розвиває бізнес напрямом - м'ясопереробка. На сьогоднішній день вже збудовано забійний цех.

Як зазначалось вище, продукція ТМ «Ясенвіт» користується попитом за межами України. Для більш кращої реалізації продукції підприємство розширило ринки збуту своєї продукції через торгівельні мережі, створило власну роздрібну торгівлю на продовольчих ринках оптових покупців, використовуючи канал та експортний HoReCa та експортний канал. У каналі HoReCa ТОВ «Ясенвіт» є одноосібним постачальником яєць та яєчного продукту для мереж і ресторанів «Швидко», «Макдональдз», кафе «Реприза» та багатьох інших. ТОВ «Ясенвіт» є постійним постачальником сировини для відомих українських товаровиробників майонезу та соусу таких як: ЗАТ «Львівський жиркомбінат» (ТМ Щедро), ПАТ «Волиньхолдинг» (ТМ Торчин). Відомі кондитерські гіганти такі як: «Рошен», «АВК», «Конті», «Жако» користаються сировиною ТОВ «Ясенвіт». Харчові виробники, як наприклад,

«Техноком»(ТМ Мівіна) та багато інших, вбачають, що саме продукція даного підприємства є основою якості і їхньої продукції.

Якісне куряче яйце користується попитом та успішно експортується до Іраку, Анголи, Грузії, Камбоджі, Казахстану, Конго, Молдови, Ліберії, ОАЕ, Сьєра - Леоне, Туреччини, Сирії та інших країн.

Масложирові, рибні та кондитерські підприємства Азербайджану, Туркменістану, Кувейту, Китаю, Ірану, Казахстану, Судану, Молдови та багатьох інших країн Східної Європи, Азії та Африки купують саме продукцію ТОВ «Ясенвіт». Але основний орієнтир компанії, не дивлячись на стабільний попит іноземних підприємств, спрямований на вітчизняний ринок. Український роздрібні торговельні мережі - це головний пріоритет торговельної політики компанії.

Більш як 2000 магазинів, які територіально охоплюють всю Україну, продають продукцію ТМ «Ясенвіт». Міжнародні торгові мережі такі як: «Ашан», «Біла», «Метро», «Фуршет» та вітчизняні ритейлери – «АТБ», «Край», «Сільпо», «Новус», «Велика кишеня», «Еко» та багато інших з задоволенням співпрацюють з відомим виробником. [1]

Отже, видно, що компанія ТОВ «Ясенвіт» це - відкривач українського ринку, винахідливий новатор, орієнтація якого на застосування новітніх технологій виробництва, має міжнародні сертифікати якості з виготовлення курячих яєць та рідких яєчних продуктів, які мають поживну цінність - йодовані, в них підвищений вміст вітамінів, цей продукт рекомендований для дитячого харчування, екологічно чистий. Багаторазово продукція ТМ «Ясенвіт» перемагала у різноманітних конкурсах займаючи провідні місця та очолювала рейтинги найкращих товаровиробників української продукції.

Список літератури

1. Офіційний сайт компанії ТОВ «Ясенвіт». URL: <https://yasensvit.ua/>
2. Перезапуск бренду «Ясенвіт». URL: <https://cases.media/case/perezapusk-brendu-yasensvit>
3. «Ясенвіт» — «Без антибіотиків». URL: <https://yasensvit.ua/media/news/yasensvit-bez-antybiotykiiv/>

УДК 35:332.122:338.43

МАРЧЕНКО Р.А., студентка 1 курсу

gusyamar13@gmail.com

Науковий керівник – **БОНДАР О.С.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВПЛИВ ТІНЬОВОГО СЕКТОРУ НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС

Метою дослідження є визначення впливу тіньового сектору на якість життя населення України та країни ЄС. Розглянуто основні проблеми тінізації ринку праці на прикладі України та досліджено фактори, що мають безпосередній вплив на тінізацію економіки.

Ключові слова: тіньова економіка, тінізація, економічезрастання, податкові втрати, корупція.

Глобалізація світової економіки, фінансових, політичних та соціальних систем призводять до активізації розвитку електронних торгових систем, міжнародних банківських мереж, зростання швидкості транзакцій. Крім того, загострюється проблема тінізації світової економіки, торгівлі та фінансових потоків, світових ринків капіталу, тіньової зайнятості, легалізації доходів та нелегальної імміграції, яку вони генерують.

Тіньовий сектор економіки в Україні є великою перешкодою розвитку у конкурентній боротьбі країн та перепоною зростання економічних і соціальних стандартів життя та інтеграції в європейський економічний простір.

При цьому необхідно враховувати пропозицію нелегальних робочих місць та нелегальну складову винагороди, а також підкреслити вже існуючу форму запозичень - аутстафінг, що

передбачає переведення працівників у статус безробітних, але фактично робоча сила залишається працювати на умовах позбавлення працівників гарантії постійної зайнятості, і компанії не несе відповідальності за працівників. Поряд із цим варто врахувати пропозицію нелегальних робочих місць та нелегальну складову заробітної плати.

Все вищесказане визначає накопичення незаконного тіньового фінансового капіталу, який згодом буде вилучений з регіонів та накопичений у офшорних юрисдикціях інших країн, де існує сприятливий податковий режим. Рішення питань, які спрямовані на організацію легального ринку праці в Україні сприятиме зростанню соціальних стандартів рівня життя населення, зменшенню ступеня соціальної напруженості в суспільстві і дозволить підвищити соціально-економічний рівень розвитку країни.

Відповідно до статистики Міністерства економічного розвитку рівень тіньової економіки протягом 5 років збільшився з 28 до 40%. Цей показник розраховується різними методами, тому маємо деякі розбіжності в розрахунках.

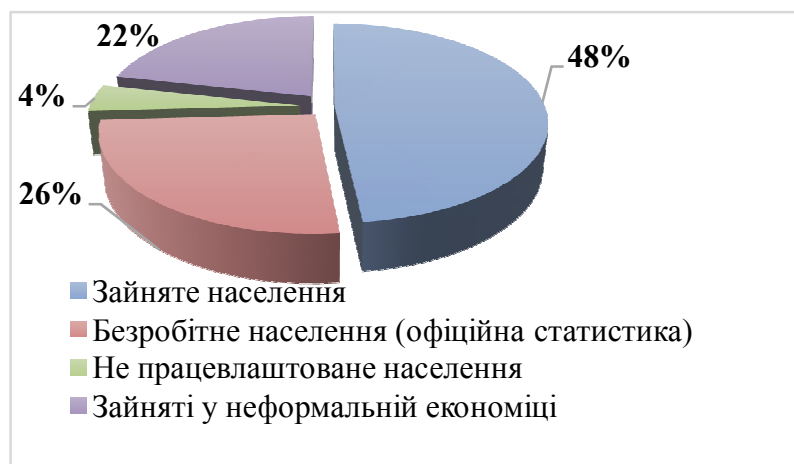

Рис. 1. Робоча сила у віці 15-70 років у середньому в Україні, тис. чол., 2019 р.

У першому кварталі 2020 року рівень тіньової економіки склав 31% від обсягу офіційного валового внутрішнього продукту України, що на 2 відсоткових пункти більше показника 2019 року.

Виходячи з визначення тіньової економіки як ділової активності, яка не сплачує податки, тінізація економічних процесів (включаючи зайнятість робочої сили) є відповіддю на надмірний податковий тиск і, як наслідок, провокує суб'єктів господарювання ухилятися від сплати податків. Найпоширенішими методами ухилення від сплати податків в Україні є: крадіжка ПДВ; контрабанда; підробка; виведення капіталу в офшорну зону; приховування обсягів продажів; зловживання податковими пільгами та преференціями; неформальне підприємництво та незареєстрована індивідуальна економічна діяльність.

Таким чином можна стверджувати, що економіка України, як частина східної Європейської економіки швидко пережила процес інтеграції в глобальну систему тіньових фінансових потоків, що в майбутньому спровокувало появу глобальної фінансово-економічної кризи, в результаті виникнення таких явищ, як тіньова економіка, організована злочинність, корупція та екологічні злочини, контрабанду, тероризм, «відмивання» грошей, незаконну міграцію та тіньову зайнятість.

Для того, щоб покращити стан ринку праці в Україні, необхідно:

- провести надійну оцінку балансу ринку праці;
- створити сприятливі умови для розвитку підприємництва та збільшення
- зменшення податкового тиску на підприємництва та одночасне посилення відповідальності за злочини, пов'язані з ухиленням від сплати податків.

–

Список літератури

1. The Economic Consequences of Outdoor Air Pollution. URL: <https://www.oecd.org/environment/indicators-modelling-outlooks/Policy-Highlights-Economic-consequences-of-outdoor-air-pollution-web.pdf>

УДК: 621.389

МЕЛІХОВ Б.О., студент 1 курсу
Науковий керівник – **САВЧУК О.В.**, асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ТЕХНОЛОГІЇ МАЙБУТНЬОГО

Ми живемо в часи коли інформація та інформаційно-комунікаційна техніка є невід'ємною, необхідною частиною нашого життя. Одночасно з'являється багато різних операцій та процесів, які вимагають миттєвого реагування. Тому вимоги до комп'ютерної техніки зростають. В тезах розглядається на які можливості розвитку комп'ютерної техніки слід сподіватися вже сьогодні.

Ключові слова: квантовий комп'ютер, біт, кубіт, суперкомп'ютер, економічний розвиток.

Вчені наразі працюють над розробкою квантового комп'ютера, бо вважають, що швидкість такого комп'ютера набагато більша ніж звичайного [1]. Пояснюється це природою обладнання. Інформація в ПК кодується і подається в цифровій формі. Пристрої звичайного комп'ютера побудовані на елементах (транзистори, кремнієві чіпи), що мають два стійких стани і влаштовані так, що будь яка інформація в пам'яті комп'ютера подається у вигляді набору «0» і «1». Якщо передається потік інформації, то вважається, що коли є сигнал то це «1», коли не має сигналу – «0». На магнітних носіях одиниці відповідає намагнічена ділянка поверхні, нулеві – ненамагнічена. Це дозволяє технічно реалізувати збереження і опрацювання інформації. Найменша одиниця інформації в класичному комп'ютері називається «біт». Два біта кодує одне із чотирьох значень, три біта – 8 і т.д.

Аналогом її в квантовому комп'ютері є кубіт (квантовий біт), який одночасно може бути «0» і «1» але на виході може показати те чи інше значення в залежності від впливу зовнішніх сигналів, що називається суперпозиція [2]. В результаті замість «класичних» двох бітів в квантовому комп'ютері кубіт може приймати будь-який стан між двома граничними значеннями, тобто приймати будь-яке значення між 0 та 1. Це явище відкриває можливості для виконання обчислень такої складності, точності і швидкості, яка недоступна сучасним суперкомп'ютерам. Поява квантових комп'ютерів надасть прорив в найрізноманітніших сферах діяльності, від розрахунку економічних моделей для прогнозування найоптимальнішого економічного розвитку країни до розробки нових речовин та матеріалів в фармацевтиці, оборонній, автомобільній, космічній, хімічній галузях завдяки точному моделюванню найскладніших хімічних реакцій та біологічних процесів. Основна складність, що стоїть перед інженерами розробниками квантових комп'ютерів полягає в тому, щоб забезпечити стабільний стан кубітів з можливістю зберігання інформації та забезпечити злагоджене функціонування між якомога більшим числом кубітів. Кубіти мають працювати синхронізовано, використовуючи квантовий ефект, відомий як заплутаність. Наразі найдосконаліші квантові комп'ютери містять десятки кубітів, тоді як для прориву у продуктивності квантових комп'ютерів потрібні їх тисячі або й мільйони.

Отже переваги квантових комп'ютерів: швидкість та точність обробки інформації, висока захищеність даних при передачі інформації, чому сприяє сама сутність такого явища, як квантова заплутаність, можлива поява нових та вдосконалення вже існуючих типів зв'язку, тощо [4].

Чи існують негативні сторони та загрози існування квантових комп'ютерів? Як не дивно але так [3]. Однією з таких загроз вчені бачать у легкому зломі захисту даних, що зберігаються

на класичних комп'ютерах, що може привести до непередбачуваних наслідків в важливих сферах життєдіяльності людей. Можна зробити висновок, що з появою квантових комп'ютерів світ зміниться, з'являться нові можливості але й нові виклики до яких потрібно бути готовими.

Список літератури

1. Квантова фізика і квантовий комп'ютер. URL: https://www.youtube.com/watch?v=4CMRa6A_JNs
2. Кубіт. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%83%D0%B1%D0%B8%D1%82>
3. Наскільки реальна загроза квантових комп'ютерів для безпеки блокчейна? URL: <http://bitcoin-crypto-portal.com/nask-l-ki-real-na-zagroza-kvantovih-komp-yuter-v-dlya-bezpeki-blokcheyna/>
4. Вакарчук І. О. Квантова механіка: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 872 с.

УДК: 004:658

НАДАРАСА Є.М., студентка 1 курсу
Науковий керівник – **САВЧУК О.В.**, асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУСПІЛЬСТВІ ЗА УМОВ ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ

Розглянуто важливість ІТ за умов глобальних негативних процесів, таких як пандемія, політична, економічна, техногенна криза, свідками яких ми стали або можемо стати, що спонукає людей до пошуку більш ефективних методів діяльності.

Ключові слова: інформаційні технології, великі дані, віртуалізація діяльності, аналіз даних.

Згідно з визначенням ЮНЕСКО інформаційні технології (ІТ) - це комплекс взаємопов'язаних наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою та зберіганням інформації, обчислювальна техніка, методи організації взаємодії[1].

В нинішніх безпрецедентних умовах пандемії, а згодом і очікуваної загрози економічної кризи людство стикнулося з низкою проблем, вирішити які допомагають ІТ. За таких умов стрімко змінюються форми взаємодії, розвиваються процеси віртуалізації життєдіяльності населення, а засоби ІКТ трансформують структуру виробничих відносин у дистанційну взаємодію.

Наразі ми спостерігаємо, як в умовах карантину змінюються традиційні системи освіти, які в короткий строк запровадили лише дистанційне навчання з застосуванням новітніх онлайн-технологій. Змінюється технологія здійснення покупок, де перевага, а то й виключна необхідність надається системам електронної комерції, коли замовлення товару відбувається в онлайн представництві торгового підприємства з подальшою його доставкою. Ми можемо спостерігати за розвитком епідемії в реальному часі, статистику захворюваності та місцезнаходження хворих, що надають нам таку можливість системи ГІС (геоінформаційні системи).

З огляду на можливість виникнення катаклізмів зростає потреба в прогнозуванні ситуації, передбаченні та мінімізації втрат від її наслідків. Так, канадська компанія Bluedot, використовуючи технологію штучного інтелекту, ще в 2019 році змогла спрогнозувати картину можливої епідемії в Китаї та її подальший розвиток [2].

Відслідковування та аналіз великих даних (Bigdata) в наш час є дуже важливим фактором, який завдяки ІТ уможливорює знаходження найоптимальнішого розвитку багатьох сфер суспільства, таких як медицина, освіта, державне управління, економіка, транспорт, виробництво, тощо.

Вже зараз, Китай, в силу розвитку електронної техніки та інформаційних технологій є найбільш контрольованою країною світу, де збираються та аналізуються мільйони даних. Прикладом цього можна назвати встановлення у великих містах безліч камер, що розпізнають

та аналізують риси обличчя, етнічну відповідність, не типову поведінку чи скупчення людей, що вчасно дозволяє запобігти терористичним актам, знайти злочинців чи визначити симптоми можливої коронавірусної інфекції у людей з підвищеною температурою, яку дозволяють відслідкувати інфрачервоні камери[3].

З одного боку, ціллю інформаційних технологій є продукування інформації для її аналізу людиною, яка б на його основі приймала рішення щодо виконання тієї чи іншої дії, а з іншого, здатність інформаційних технологій знижувати трансакційні витрати, що працює на їх користь навіть в умовах економічної кризи. Показовим прикладом є складний для нашої країни період 2014-2015 рр., коли оборот роздрібної торгівлі скоротився спочатку на 8,6% у 2014 році, а потім на 20,7% у 2015, що ніяк не позначилося на електронній комерції, доля якої лише зростала і досягла 25 млрд. грн у 2015 р, збільшившись на 6 млрд. грн. в порівнянні з минулим роком. Прагнення скоротити витрати на встановлення та обслуговування традиційного магазину, спонукає підприємців відкривати власний інтернет магазин, а такі фактори, як репутація продавця, швидкість обробки та доставки замовлень, представлений широкий асортимент і якість обслуговування обов'язково принесуть власнику суттєві дивіденди, навіть коли ціна товару дещо нижча ніж в традиційному магазині.

В подальшому процеси віртуалізації життєдіяльності населення, віртуальна реальність та інформаційно-комунікаційні системи, включно з онлайн-послугами будуть лише збільшуватися. Потреба в сучасних програмних продуктах, які дозволяють на основі обробки великих даних змодельовувати ситуацію, прогресивних інформаційних засобах комунікації, онлайн-торгівлі, безготівкових розрахунків в Інтернет – це не лише світові тенденції, а ті реалії, які значною мірою будуть визначати майбутнє людей та бізнесу в Україні.

Список літератури

1. Плескач В.Л., Затонацька І.Г. Інформаційні системи і технології на підприємствах: підручник. Київ, 2011. 718 с.
2. Програмне забезпечення BlueDot, яке здатне знизити ризик спалаху інфекційних хвороб, що загрожують здоров'ю, безпеці та процвітанням людей. URL: <https://bluedot.global/>.
3. Як технології захищають нас від корона вірусу URL: <https://nv.ua/techno/technoblogs/koronavirus-kak-tehnologii-pomogayut-v-borbe-s-epidemiye-50071635.html>.
- 4.

УДК 331.54:657:004

САБАДИН Є.Г., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **МОШКОВСЬКА О.А.**, д-р екон. наук

Київський національний торговельно-економічний університет

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОФЕСІЮ БУХГАЛТЕРА

Показано нову модель професії бухгалтера, яка сформувалась під впливом цифрової трансформації суспільно-економічних відносин. ІТ-модернізація бухгалтерського обліку може створити єдиний інформаційний простір та покращити якість управління на всіх рівнях.

Ключові слова: цифрові трансформації, ІТ-технології, модель професії бухгалтера.

Нова реальність бухгалтерського обліку – це виклики й завдання цифрової епохи, що вимагають відсучасного бухгалтера постійного перманентного вдосконалення компетентностей. Сучасна епоха характеризується стрімким розвитком інновацій, а їх активне впровадження є причиною виникнення нового типу виробництва, модифікацією економічних процесів та розширенням кордонів економічної взаємодії у глобальному просторі [1].

Це особливо виразно проявляється у науково-технічній та економічній сферах, у т. ч. й у сфері бухгалтерського обліку. Питання щодо розширення термінологічного апарату бухгалтерського обліку і його ефективного використання у науковій та практично-професійній

площині набувають актуальності, оскільки вищезазначений процес є відображенням об'єктивної дійсності [2].

Сучасний бухгалтер – це аналітик, менеджер-управлінець і досвідчений різнобічний фахівець, який може приймати рішення, обґрунтовані законодавчими вимогами, що мінімізують ризики операційної діяльності. Він демонструє лідерські та комунікативні навички та вміння швидко оцінювати ситуацію і прораховувати можливі ризики, що особливо важливо у бізнесі. Відомо, що професія бухгалтера – це консерватизм. Але для сучасного бухгалтера таке визначення давно вже не актуальне. У сучасному світі цінується нестандартне мислення, що дозволяє приймати рішення на поєднанні цифр і різноманітності зовнішніх факторів [3].

З метою досягнення успіху в цифрову еру, компаніям необхідно вибудувати свою цифрову культуру – це унікальна впевненість у своїх цифрових силах, загальні цінності, переконання, методи і припущення, що визначають поведінку компаній. Досліджуючи дане питання, Матюха М. М. вважає, що однією з глобальних цілей інформатизації утворення умінь є професійне навчання фахівців, що володіють високою комп'ютерною компетентністю та вміють втілювати і поєднувати нові інформаційні технології під час навчання та у своїй професійній діяльності [4].

Цифрова грамотність є загальною щодо використання дефініції зарубіжної педагогіки, яка спрямована на досконале користування електронними засобами на сформованість умінь і навичок роботи. Утім, деякі дослідники вкладають у її тлумачення характеристики, що наближають це поняття до ІТ-компетентності. Так, Гаврілова Л.Т. і Топольник Я.В. вважають, що найчастіше цифрова компетентність визначається на основі загальноприйнятого розуміння компетентності як інтегрованої здатності особистості, яка складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці. Це поняття є узагальнюючим для попередніх, адже сформована цифрова компетентність містить і цифрову грамотність, і цифрову культуру [5].

Отже, бухгалтерія в сучасному світі вже давно стала вмінням правильно працювати з цифрами. Тепер це — переплетення знань з різних сфер діяльності юриспруденції та інформаційних технологій, які досвідчений і далекоглядний бухгалтер прагне засвоїти якомога швидше. Сучасний бухгалтер має не тільки фундаментальні знання в обліку, а й емоційний інтелект й нестандартне цифрове мислення [6].

З усіма органами контролю, банками й контрагентами бухгалтер спілкується за допомогою сучасних інформаційних технологій. Різноманітний світ ІТ-рішень пропонує бухгалтеру безліч інструментів, з яких він повинен вибрати ту комбінацію, яка максимально відображає на підприємстві завдання з організації бухгалтерського обліку. Бурхливий розвиток ІТ-технологій сприяє становленню нового формату у професійній діяльності бухгалтерів, що має прояв у поширенні “аутсорсингу”, сутність якого полягає в бухгалтерському обслуговуванні підприємства нештатним фахівцем чи групою фахівців. Характерними ознаками цього формату роботи є віддаленість робочого місця від офісу, а також одночасне обслуговування бухгалтером декількох підприємств.

Досліджуючи розвиток фаху бухгалтера майбутнього, Плікус І., Жукова Т., Осадча О. запропонували модель професії, яка сформувалась під впливом цифрових технологій та містить в своєму складі:

- інтелект – здатність отримувати та використовувати знання для вирішення проблем;
- креативність – здатність використовувати наявні знання у новій ситуації, генерування нових ідей, встановлення зв'язків тощо;
- цифровий фактор – застосування існуючих і нових цифрових технологій;
- емоційний інтелект – здатність ідентифікувати власні емоції й емоції інших, використовувати їх у вирішенні завдань, регулювати і управляти ними;
- бачення – здатність точно прогнозувати майбутні тенденції шляхом екстраполяції існуючих тенденцій та фактів;
- досвід – здатність й навички у розумінні очікувань клієнтів, створення цінності тощо.

Бухгалтер майбутнього потребує оптимального співвідношення професійних компетенцій, технічних знань, навичок і вмінь із міжособистісною поведінкою, оскільки бухгалтери стають лідерами, надійними експертами, консультантами і стратегічними радниками для організацій у державному і приватному секторах [7].

Теорія і практика бухгалтерського обліку, професія бухгалтера взагалі розвиваються і змінюються в сучасних умовах інтеграції з ІТ-технологіями. Представники професії мають володіти інструментами та компетенціями, щоб бути конкурентними у цифровому суспільно-економічному середовищі. Фінансові послуги, включаючи бухгалтерський облік, і будуть розвиватися та ставатимуть більш залежними від ІТ-технологій

Т. ч., якісна ІТ-модернізація бухгалтерського обліку не тільки може створити єдиний інформаційний простір, але й покращити якість управління на всіх рівнях. При цьому акценти будуть зміщуватися на питання, які вимагатимуть власного судження бухгалтера: складні нетипові операції, ефективні механізми внутрішнього контролю, аналітика та прогнозування й оцінка.

Список літератури

1. Шваб К. Четвертая промышленная революция. М.: «Эксмо», 2016. 138 с.
2. Чижевська Л.В. Тенденції розвитку бухгалтерського обліку: 100 років потому (зріз за 1914 і 2014 роки). Бухгалтерський облік, контроль і аналіз у сучасній економічній науці та практиці: зб. мат. III Міжнар. наук.-практ. конф., 3-4 квітня 2014 р.: присвяч. 70-річчю каф. обліку підприємницької діяльності. Київ: КНЕУ, 2014. С. 192-194. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/6578>.
3. Канцедал Н.А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. Облік і фінанси, № 1 (83) 2019. С. 28-34. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-28-34](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-28-34).
4. Матюха М.М. Інноваційні підходи до підготовки фахівців обліково-аналітичного напрямку в умовах модернізації освіти. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. «Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України», 2 жовтня 2015 р. 2015. С. 203-212.
5. Гаврілова Л.Г., Топольник Я.В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. Том 61. № 5. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v61i5.1744>.
6. Галелюка М. Must-have компетенції: сучасний бухгалтер та ІТ-технології. Nachasi (онлайн-видання). 23.04.2018. URL: <https://nachasi.com/2018/04/23/suchasnyj-buhgalter-ta-it>.
7. Professional accountants - the future: drivers of change and future skills. The global body for professional accountants (онлайн-видання). URL: <https://cutt.ly/BttZVme>.

UDC 336.276: 658.15

SINYTSYA R., master's student

Scientific advisers – Ph.D. of Economics **GERASYMENKO I.**

Ph.D. of Economics **GUTKO L.**

Bila Tserkva National Agrarian University

METHODICAL APPROACHES TO THE DEPARTMENT OF RECEIVABLES OF THE ENTERPRISE

The importance of managing receivables for enterprises and its consequences of inefficient management is given, the mechanism of receivables management management is considered.

Key words: receivables, management, management mechanism, solvency.

The issue of ensuring effective management of receivables is especially important for Ukrainian enterprises in conditions of economic instability, as low levels of management cause a crisis of mutual defaults. When concluding sales contracts, buyers do not forecast their financial capabilities. Suppliers, having received an advance payment for goods and services, do not fulfill their obligations. Banks delay billing if customers have funds, delay payment transactions and do not provide billing discipline. In modern conditions, Ukrainian companies are struggling with the

problems of inefficient management of receivables. Inefficient and erroneous decisions of management and administrative staff lead to the inhibition of the normal operation of the enterprise, loss of customers and as a result of financial difficulties[1,2].

Therefore, we have proposed a better mechanism for managing receivables, taking into account factors and risks of influence that may have a significant impact on management decisions.

The receivables management mechanism of Ltd "APK Nastashka", proposed by us, is as follows.

In our opinion, the presented version of the mechanism is universal and can be improved depending on the needs and specifics of the enterprise. The application of the proposed mechanism allows to implement an effective policy of receivables management, which will save financial resources of Ltd "APK Nastashka", stabilize and improve its financial condition.

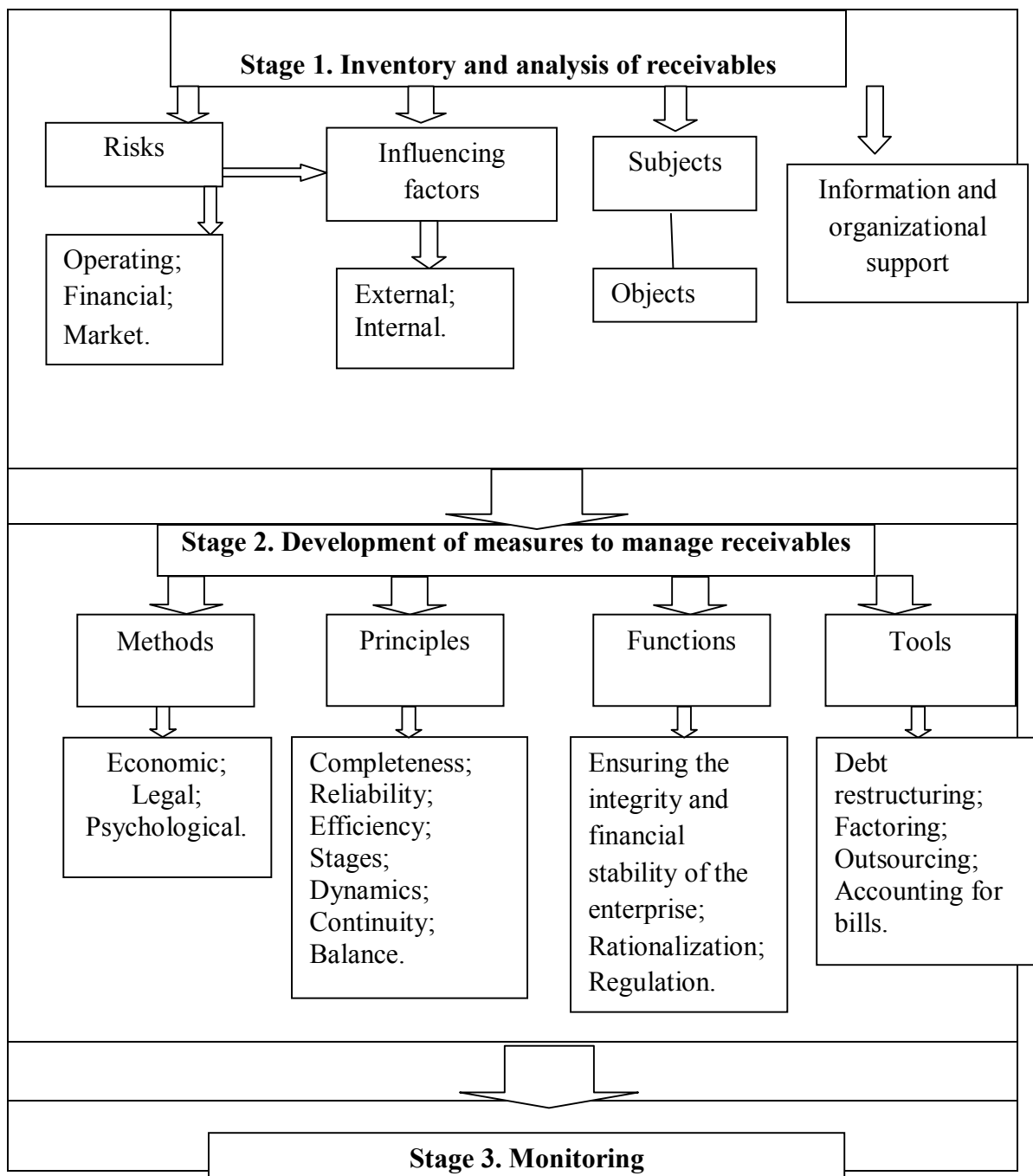

Fig. Accounts receivable management mechanism Ltd "APK Nastashka"

References

1. Payanok T., Savchenko A. Analysis of receivables of the enterprise using economic and mathematical methods. Scientific Bulletin - 2019. - № 3. P. 27-32.
2. Kruchak L. Methods of analysis of receivables in the enterprise management system. Scientific Bulletin of the International Humanities University. 2020 URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2020/22-2020/37.pdf>

UDK 658.155(043.2)

SYCH V.I., undergraduate

Supervisor – **HERASYMENKO I. O.**, Ph.D. of Economics

Bila Tserkva National Agrarian University

PRINCIPLES OF FORMATION OF THE PROFIT MANAGEMENT SYSTEM OF THE ENTERPRISE

Scientific approaches to understanding the essence of profit management are considered. The principles of formation of the profit management system, which are connected with the questions of practical and theoretical-methodological character, are systematized and presented. The necessity of adapting the principles of formation of the profit management system for enterprises in the conditions of unstable market economy is substantiated.

Keywords: management principles, profit management system, enterprise goals, market environment.

The purpose of financial and commercial activities of any enterprise is to obtain the maximum possible level of profit. Achieving this goal is the main task of the manager, who must make rational decisions in the field of enterprise profit management. To effectively perform this task, it is necessary to pay attention to the principles of forming a profit management system. It is impossible to underestimate the importance of taking into account the principles of enterprise profit management, as its proper use ensures the growth of production efficiency; introduction of the newest technologies; increase productivity at the enterprise and reduce costs; improving the level of product quality; formation of competitive advantages of the enterprise in the market.

The formation of the enterprise profit management system is based on new principles:

1. The principle of systematization is that the main purpose of developing management decisions on profit management of the enterprise is the rational use of limited resources to achieve the best economic effect. This principle requires managers to analyze the state of the company's own resources and its possible changes, comprehensive consideration of possible management actions and consideration of their results. Consistent implementation of combined measures at the enterprise, focused on functioning in the conditions of transformational economic processes.

2. The principle of integration with the overall enterprise management system. This principle provides for the coordination of tactical goals that have been developed at the enterprise to the overall system of profit management and strategic goals of enterprise development, as the process of profit management concentrates aspects of the governing bodies of the enterprise.

3. The principle of continuity, due to the cyclical nature and the need for continuous operation of the enterprise, which in turn obliges the enterprise to develop a permanent system of profit management. The management of profits should be carried out on an ongoing basis, since the economic activity of the enterprise is continuous.

4. The principle of dynamic management involves constant analysis of the internal and external environment, which requires the company to quickly adapt the profit management system to their changes.

5. The principle of complexity should ensure the effective work of the governing bodies of the enterprise on the formation, distribution and rational use of enterprise profits to achieve the goals of the enterprise.

6. The principle of variability is that business leaders must invent and calculate many possible scenarios both inside and outside the company and choose the most favorable development scenario,

developing management decisions that will help implement this scenario. The disadvantage of this principle is the inability to predict and calculate all possible scenarios in a changing market environment, but the results of work within the enterprise are quite easy to predict. Therefore, business leaders should not focus on all possible options, but to highlight the most important and focus their activities on them.

7. The principle of focusing on the strategic goals of enterprise development consists of well-thought-out, purposeful actions of the company's management, aimed at developing the goals of the enterprise and measures to achieve them. Managers must be able to analyze the external and internal situation and identify the need for certain changes, have the courage to take responsibility and make the necessary adjustments to the enterprise, which can accelerate the implementation of the strategy in the context of limited resources and uncertainty in the future.

An effective profit management system contributes to the stable functioning and development of the enterprise through: increasing the welfare of enterprise owners; ensuring the growth of the market value of the enterprise; increasing its investment attractiveness; implementation of profit distribution in accordance with the development strategy of the enterprise; ensuring effective influence on the labor activity of employees, which is carried out through the participation of employees in the distribution of profits; increasing the level of solvency of the enterprise; reduction of business risks; implementation of social development of the enterprise; replenishment of financial resources of the enterprise, etc. The profit management system must be organically integrated with the overall management system, as management decisions in any area of the enterprise directly or indirectly affect the level of profit, which is the main source of funding for enterprise development and income growth of owners and employees.

Therefore, to form a system of effective profit management of the enterprise it is necessary to take into account its basic principles, the combination of which will increase the efficiency of the enterprise and allow the enterprise to prepare for possible challenges of the market environment.

УДК 330.564.2:323.3-058.13

ТЕРЕЩЕНКО Д.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ЗАДОРОЖНА Р.П.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ КРИТЕРІЮ РІВНЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ

Розглянуто практику використання критерію рівня доходів населення як засобу ідентифікації середнього класу. Окреслено роль середнього класу в суспільстві, зокрема, в подіях Революції Гідності. Виявлено тенденції, що протидіють зміцненню позицій середнього класу.

Ключові слова: доходи населення, середній клас, соціальна структура суспільства, громадянське суспільство, Революція Гідності.

Вивчення доходів населення країни є одним з найбільш популярних напрямків соціальних досліджень, оскільки рівень доходів є головним індикатором рівня життя [1] та приналежності до середнього класу суспільства [2]. Наявність потужного середнього класу створює передумови для стійкого економічного розвитку та соціальної стабільності держави.

Однак вітчизняні реалії свідчать про те, що попри майже тридцятирічний досвід ринкових відносин, лише незначна частина українців асоціює себе з середнім класом. Так, згідно з результатами вибіркового опитування домогосподарств Державної служби статистики України щодо самооцінки домогосподарствами рівня їх матеріальної забезпеченості, в 2018 р. суб'єктивно тільки 0,9 % українців відчували свою приналежність до цієї соціальної групи (табл. 1), тоді як бідними вважали себе 71,8 % респондентів.

Таблиця 1 – Розподіл домогосподарств України за самооцінкою* приналежності до соціальних груп на основі рівня їх доходів в 2018 р., %

Групи домогосподарств за самооцінкою матеріального добробуту	Всі домогосподарства	Всі домогосподарства з дітьми	Домогосподарства, у складі яких є діти, які не мають одного чи обох батьків	Всі домогосподарства без дітей	Всі домогосподарства, у складі яких є працюючі особи
Заможні	-	-	-	-	-
Представники середнього класу	0,9	1,3	0,2	0,5	1,1
Небідні, але ще не представники середнього класу	27,3	33,7	23,0	23,4	33,3
Бідні	71,8	65,0	76,8	76,0	65,5
Не змогли відповісти	0,0	-	-	0,1	0,1

Джерело: складено автором за [3]

Зауважимо, що домогосподарства по-різному здійснюють свою самоідентифікацію в термінах приналежності до певної соціальної групи в залежності від особливостей їх складу та економічного статусу. Так, як видно з таблиці 1, найбільші частки домогосподарств, що вважають себе представниками середнього класу, спостерігаються в категорії домогосподарств з дітьми (1,3 %) та домогосподарств, у складі яких є працюючі особи (1,1 %). В той же час найменше (0,2 %) домогосподарств, у складі яких є діти, які не мають одного чи обох батьків, відносять себе до середнього класу. В цій же категорії найбільша частка респондентів (76,8 %) класифікують себе як бідних.

Ідентифікація середнього класу в Україні ускладнюється проблемою тіньових доходів, котрі на пряму не відображаються в офіційній статистиці. Крім того, наростає тенденція відриву стандартів споживання та стилю життя малочисельної групи надзаможних громадян від стандартів переважної більшості населення [4, с. 89].

Зауважимо, що дослідження, проведене Центром Разумкова в 2016 р. [5], показало результати, доволі відмінні від наведених в табл. 1. За низкою ознак (самовизначення, самооцінка рівня матеріального становища, рівень освіти, відчуття спільності інтересів з представниками середнього класу, домінування в найближчому соціальному оточенні представників середнього класу) в 2014 р. до середнього класу зараховували себе 14,2 % респондентів, до його периферії – 34,8 % (рис. 1).

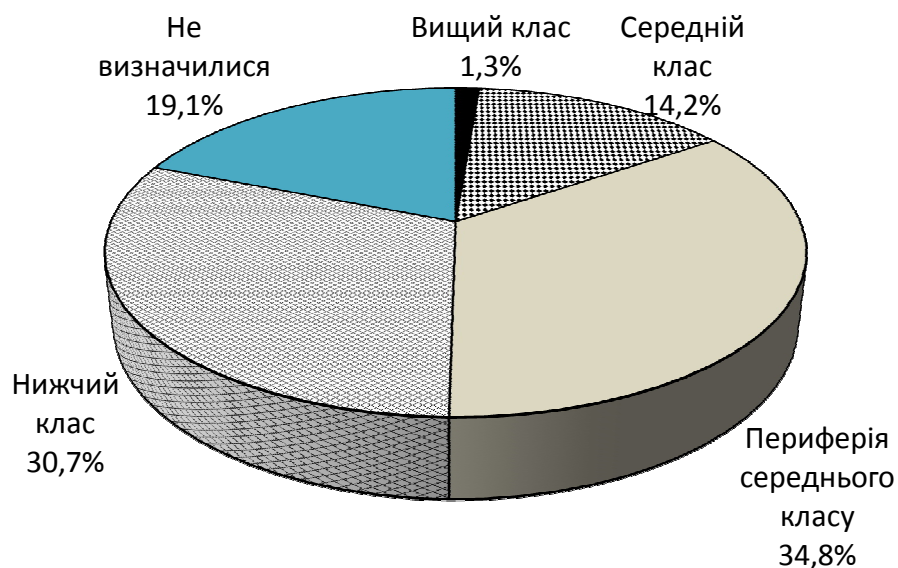

Рис. 1. Соціальна структура українського суспільства в 2014 р.

Джерело: побудовано автором за [5, с. 43]

Роль середнього класу в суспільстві важко переоцінити: в розвинених демократіях він є основою громадянського суспільства і основним гарантом соціальної стабільності. В умовах формування громадянського суспільства середній клас здатен на рішучі кроки для відстоювання громадянських прав та свобод. Так, за свідченням С. Пітіка, одного з учасників Революції Гідності, вона, так само як і Помаранчева революція, стали можливими завдяки зусиллям представників саме середнього класу та небагатої частини суспільства [6, с. 107], котрі не лише брали безпосередню участь в подіях, але й фінансово їх підтримували.

Проте революційні та кризові події в соціально-економічному житті країни несприятливо впливають на чисельність фінансово самостійних громадян і спричиняють «розмивання» середньодоходних верств населення [4, с. 82].

Крім того, впродовж останніх десятиріч в світі набувають сили тенденції, які не сприяють зміцненню позицій середнього класу, а саме –розвиток технологій та автоматизація багатьох робіт зумовлює зменшення попиту на професії, котрими традиційно володіли представники середнього класу. Це, в свою чергу, спричиняє зменшення їх доходів.

Серйозним випробуванням для нечисленних представників українського середнього класу, як і для усєї економіки, стали карантинні обмеження у зв'язку з пандемією COVID-19, котрі спричинили не лише падіння доходів працівників та зменшення їх купівельної спроможності, але й банкрутства підприємств малого та середнього бізнесу. Відтак на поточному етапі розвитку української економіки необхідна спеціальна державна політика підтримки середнього класу, котра має передбачати зокрема створення нових робочих місць, послаблення регуляторного та фіскального тиску на малий і середній бізнес, спрощення доступу до дешевих кредитних ресурсів тощо, без чого відновлення економічного зростання є проблематичним.

Список літератури

1. Онищук В. О., Ващук О. В. Формування доходів населення та їх вплив на рівень життя. *Інтелект XXI*. 2018. № 6. С. 85-89.
2. Задорожна Р.П. Методологічні засади статистичного дослідження соціальної структури суспільства : дис... канд. екон. наук: 08.03.01. Київ, 2005. 229 с.
3. Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів (за даними вибіркового опитування домогосподарств у січні 2019 р.) : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2019. 78 с.
4. Черенько Л.М. Українській середній клас у новому тисячолітті: тенденції та перспективи. *Демографія та соціальна економіка*. 2020, № 4 (42). С. 71-92.
5. Середній клас в Україні: уявлення і реалії : [дослідження-монографія] / [Анатолій Рачок та ін.]. Київ : Заповіт : Центр Разумкова, 2016. 258 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2016_Seredn_klas.pdf

УДК: 330.341

ФОЩАНИНА В.В., студентка 3 курсу
Науковий керівник – **ОДНОРОГ М.А.**, канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Метою цього дослідження є вдосконалення методів для оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємств. Пропонується система економічних показників для оцінки ринку привабливості інноваційних проектів та готовність підприємств до їх реалізації.

Ключові слова: підприємство, промисловість, інноваційна діяльність, оцінка, ефективність.

Значне зростання ролі інновацій у сучасних умовах зумовлює розвиток активізації інноваційної діяльності підприємств шляхом впровадження перспективних науково-дослідних проектів та інноваційних програм. Ситуація у світовій економіці показує, що інноваційна складова розвитку підприємств є основним джерелом економічного зростання та сприяє підвищенню рівня їх конкурентоспроможності [1, с. 4]. Вітчизняна та закордонна наука має значну кількість підходів і методів вирішення проблем управління інноваціями та формування механізмів їх економічної оцінки. Були вивчені багато процесів, що пов'язані з реалізацією досягнень наукового і технічного прогресу, а також відповідні економічні та управлінські проблеми. У наш час існує потреба у розробці теоретичних концепцій та методологічних підходів до оцінки економічної ефективності інноваційних проектів, що дозволить інтегрувати показники комерційної ефективності інноваційних проектів та параметри економічного розвитку підприємства.

Основним завданням аналізу ефективності інноваційної діяльності підприємства є розрахунок критеріїв оцінки інновацій, тобто групи показників, що дозволить прийняти рішення про привабливість інновації для підприємства та, за необхідності, порівняти альтернативні інновації [2, с. 53]. Як правило, різноманітні показники ефективності інвестиційного аналізу вважаються такими показниками, застосовність яких для оцінки інновацій неодноразово обґрунтовується теоретично та підтверджено на практиці. У той же час внутрішньоекономічні умови для реалізації інноваційних проектів на конкретних підприємствах ігноруються, а вплив нововведення щодо ефективності розвитку підприємства не аналізується.

Концепція системного підходу до оцінки результатів впровадження інновацій запропонована автором полягає в розробці показників, що враховують не тільки зовнішні, комерційні критерії ефективності вкладення інвестицій в інновації, а також внутрішні, економічні можливості розвитку підприємства [3, с. 574]. У таблиці 1 показані стадії реалізації інноваційного проекту разом із запропонованими методами оцінки ефективності інноваційних проектів.

Таблиця 1 – Етапи інноваційних проектів та методи оцінки їх ефективності

Етапи проекту	Економічні завдання	Запропоновані методи	Необхідна початкова інформація
Дослідження	Формування ідеї. Аналіз ринку. Вивчення купівельної спроможності потенційних клієнтів.	Методи для оцінки привабливості інновації на ринку	Параметри дій споживачів: кількість та обсяг покупок, що ними здійснені. Планова вартість та збут інноваційного продукту.
Конструктивний	Створення прототипу. Тестовий запуск нового продукту у виробництві. Формування думки споживача про новий продукт.	Методи для оцінки можливості впровадження інноваційного проекту підприємством	Обсяг коштів, що виділяються на дослідження та розвиток. Частка персоналу, зайнятого в НДДКР. Власність, призначена для НДДКР. Інтелектуальна власність. Освоєння нової технології. Бюджет реклами інноваційної продукції.
		Методи для оцінки додаткових витрат для впровадження інноваційного проекту	Витрати, пов'язані з інженерними роботами. Витрати на матеріальні ресурси. Витрати на придбання обладнання та підготовку площі для його розміщення. Витрати на залучення персоналу. Витрати на організацію системи продажів.
Комерційний	Проведення діяльності для підготовки промислових масштабів виробництва. Впровадження досвідчених продажів.	Методи для оцінювання ефективності, що пов'язані з витрати щодо впровадження проекту	Загальні витрати підприємства на новий продукт за винятком інноваційних витрат. Інноваційні витрати. Дохід і прибуток від продажу новинки. Річна сума амортизації. Середньорічний обсяг виробництва на працівника.
Розподільний	Запуск новинки у виробництво в промислових масштабах. Система розподілу і формування продукту через запуск товару на ринок.	Методи для оцінки впливу інноваційного проекту в різних областях підприємства	Вартість інтелектуальної власності підприємства. Вартість активів підприємства. Продуктивність праці працівників.

Разом із зазначеними даними в таблиці представлений перелік видів діяльності, властивих кожному з них етапів інноваційного проекту та перелік вихідних даних для проведення аналітичних дій з використанням кожного із запропонованих способів. Таблиця 1 дозволяє представити структурні зв'язки між етапами реалізації інноваційних проектів та запропоновані методи для оцінки ефективності цих проектів.

На першому етапі відбувається вибір ідей для інноваційного продукту відповідно до принципів найбільшої привабливості. Необхідно провести попереднє дослідження ринку, визначити попит на новий товар з точки зору тих сегментів ринку, які віднесені до категорії потенційних споживачів.

На другому, конструктивному етапі, щодо розвитку і вдосконалення технологій, відбувається створення прототипу нового продукту.

На наступному, комерційному етапі реалізації інноваційного проекту планується провести різні підготовчі заходи для організації виробництва нового товару у промислових масштабах і вивести товар на ринок. Запропоновані методи дозволяють розрахувати економічні ефекти від функціонування підприємства, що виникають внаслідок інвестування в новий продукт.

Охарактеризовано четвертий, розподільчий етап реалізації інноваційного проекту шляхом запуску виробництва новинки в промисловий обсяг і формування системи розподілу нового товару.

Список літератури

1. Гринькевич О. С., Квак С. А. Моніторинг і стратегічна діагностика інноваційного розвитку промислових видів економічної діяльності в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 3. С. 1-7.
2. Квак С. А. Пріоритетні галузі інноваційної діяльності промислових підприємств України. Наукові записки ЛУБП. 2011. Вип. 6. С. 51-57.
3. Шимко С., Бакуш Г. Інноваційна стратегія регіону у контексті його соціально-економічного розвитку. Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2009. Вип. 39. С. 570-579.

УДК 657.31

ПАЗІРУК О.С., студентка 4 курсу
Науковий керівник – **ХОМЯК Н.В.**, канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Розглянуто сучасні тенденції щодо соціальної відповідальності суб'єктів господарювання в Україні та необхідність відображення не фінансової інтегрованої інформації щодо здійснених заходів підприємства, спрямованих на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та їх відображення у фінансовій звітності.

Ключові слова: підприємство, виробництво, соціальна відповідальність, соціально-орієнтована звітність підприємства, інтегрована звітність, сталий розвиток.

Глобальна конкуренція, економічні ризики та розгортання нових інтеграційних багатосторонніх проектів задають нові вимоги до якості управління та звітування з соціально-економічних процесів на підприємствах що розвиваються. Рішення даних питань стоїть на порядку денному провідних країн, інтеграційних об'єднань і окремих підприємств.

В цих умовах інтегрована звітність стала спробою відображення вартості бізнесу в якісних категоріях, об'єднуючи в собі відомості про екологічну та соціальну складову, без яких не можна достовірно оцінити ринкову вартість підприємства, його перспективи, вплив на суспільство і навколишнє середовище.

Консолідація сьогоденної концепції інтегрованої системи звітності з бухгалтерською відбулася поступово з часу виникнення деяких міжнародних організацій, що займаються розробкою, створенням та розвитком нефінансових звітних форм. Так у 2010 році було створено Міжнародний комітет з інтегрованих звітів, а у 2011 році – Раду з удосконалення стандартів бухгалтерського обліку для сталого розвитку.

Поштовхом до подальшого розвитку концепції інтегрованої системи звітності стало видання документа «Один крок до інтегрованої звітності: новий підхід у ХХІ столітті» (2011 рік) та «Проект міжнародного формату інтегрованих звітів» (2013 рік). Ці документи

декларували необхідність перетворення існуючої системи звітності, описували можливі переваги під час її реалізації [9, с. 177].

Головним недоліком старої моделі є відсутність належної уваги до факторів розвитку підприємства. Розробники нової моделі інтегрованої звітності вважають, що включення «нефінансових» компонентів у систему звітності покращить її якість, та відобразить суттєвий вплив цих чинників.

Основними відмінностями інтегрованої системи бухгалтерської звітності від звичної для нас фінансової є: доступність; висока адаптивність; процесний підхід; системна структура; орієнтація на майбутнє; контроль за фінансовим, виробничим, кадровим, інтелектуальним та іншими капіталами; часові рамки (короткострокові, середньострокові та довгострокові перспективи).

На сьогодні процес формування інтегрованої звітності, на нашу думку, є неможливим без основної економічної інформації, яка формується в бухгалтерських звітах.

На сучасному етапі, інтегровані звіти в Україні не є законодавчо закріпленими, тому організація сама визначає потрібні для неї показники. Основними принципами формування комплексної інтегрованої звітності є: стратегічна орієнтація; узгодженість інформації; орієнтація на майбутнє; надійність, суттєвість та чіткість.

До нефінансових показників інтегрованої звітності підприємства можна віднести ефективність в управлінні персоналом, систему організації підприємства, проекти, що проводяться в царині соціальної, природоохоронної та благодійної діяльності. Зазвичай така інформація сьогодні формується і аналізується в межах управлінського обліку.

Ефект, що забезпечує впровадження інтегрованої звітності на підприємстві проявляється у:

I. Для суспільства: покращення екологічної, соціальної і економічної складової за рахунок більш відповідального ведення організації бізнесу; підвищення інформаційної прозорості; зниження рівня корупції; створення позитивного інвестиційного клімату.

II. Для підприємства: 1) забезпечується взаємодією з зовнішнім середовищем: покращення конкурентоспроможності; залучення фінансового капіталу на більш сприятливих для підприємства умовах; підвищення ринкової вартості підприємства, за рахунок покращення ділової репутації. 2) забезпечується внутрішнім середовищем: розвиток моделі розвитку підприємства, що враховує ризики і можливості; покращення ефективності управління; підвищення ефективності внутрішнього контролю та економічної інформації; покращення корпоративної структури.

Отже, згідно з вищенаведеним матеріалом, можна зробити висновок, що інтегрована звітність в світі та Україні знаходиться на стадії розробки. Поки ще вона не в змозі замінити традиційну систему звітності, але для цього є всі передумови.

Процес підготовки та впровадження інтегрованої звітності може призвести до глибоких якісних змін в організаціях, так як, намагаючись розповісти свою унікальну історію створення цінності, організація може переглянути або змінити бачення мети, стратегію і методи її реалізації.

Алгоритм формування облікової інформації для інтегрованої звітності в Україні допоможе керівникам у формуванні швидких і правильних управлінських рішень та інтегрованого мислення, що дозволить переосмислити роль організації в сучасному світі, усвідомити необхідність соціально-відповідального ведення бізнесу, спрямованого на підтримку стійкого розвитку.

Список літератури

1. Безверхий К.В. Користувачі інтегрованої звітності підприємства. Сучасні детермінанти розвитку бізнес-процесів в Україні: матеріали виступів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Київ, 24 травня 2017 р. : КНУТД, 2017. С. 60-63.

2. Бочуля Т.В. Інноваційний розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством: моногр. Харків: ВД «Інжек», 2015. – 404 с.

3. Вакун О.В. Концепція інтегрованої звітності в системі бухгалтерського обліку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. 2014. Вип. 3. С. 49-58.

4. Господарчук М.М. Інтегрована звітність як елемент облікової системи суб'єктів господарювання URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/141/24.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

5. Домашенко Ю.В. Інтегрована звітність: вдосконалений облік операцій як показник ефективності діяльності. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2013. № 1. С. 65-72.

6. Єршова Н.Ю. Розвиток методологічних основ формування інтегрованої звітності. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2016. Вип. 1(1). С. 451-459.

УДК 336.713:330.13(043.2)

ХУТОРНА С.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ГЕРАСИМЕНКО І.О.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Досліджено сутність та особливості формування прибутковості комерційного банку. Встановлено, що прибутковість комерційного банку виступає фінансовим результатом діяльності комерційного банку в контексті перевищення доходів над його витратами. Визначено зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на прибутковість комерційних банків.

Ключові слова: фактори, прибутковість, банки, ефективність, капітал.

Враховуючи, що банки виступають регуляторами грошового обігу, а також посередниками в процесі акумуляції і перерозподілі грошових коштів, банкам потрібно постійно здійснювати моніторинг питання оптимізації структури доходів і збільшення ліквідності, адже в мінливих умовах зовнішнього середовища, що має безпосередній вплив на діяльність фінансового сектора економіки це питання є надзвичайно актуальним. У кризових умовах сьогодення значна частина банківських установ була вимушена призупинити свою діяльність, значно зменшилась пропозиція по депозитам, спостерігається ріст відсоткових ставок по кредитах. Вищенаведене має значний вплив на прибутковість банку та вимагає від банківської установи покращення ефективності діяльності, розробку та вдосконалення теоретико-методичних аспектів забезпечення фінансової стійкості за рахунок ефективнішого використання банківських інструментів та послуг. Прибуток виступає одним із ключових елементів, що характеризує фінансові результати діяльності банку, а також є матеріальною основою функціонування і розрахунку рейтингу на банківському ринку. Забезпечення високого рівня прибутковості необхідно банківським установам для залучення нового капіталу, що дозволяє збільшити обсяги та підвищити якість пропонованих послуг, стимулює удосконалення операцій, зниження витрат і розвиток банківських технологій [1].

У відповідності із Законом України «Про банки та банківську діяльність» функцією банків є кредитування суб'єктів підприємницької діяльності та громадян за рахунок залучених та власних кредитних ресурсів, а також касове та розрахункове обслуговування суб'єктів господарювання, виконання валютних та інших банківських операцій. Сучасні банківські установи виконують надзвичайно широкий спектр операцій та послуг. Головна мета функціонування банку, так само, як і будь якого господарюючого суб'єкта, ґрунтується на отриманні прибутку [2].

Прибутковість виступає періодично відновлюваною можливістю комерційного банку, а також гарантією кредитоспроможності і його можливості вийти із скрутного становища. Доходи, витрати і прибуток або збиток, чистий прибуток є показниками, що описують фінансовий стан банківської установи. Прибутковість комерційного банку генерується в результаті виконання кредитних, розрахункових, грошових операцій та інших різновидів діяльності комерційного банку. Прибуток комерційного банку виступає категорією, що описує

життєвий цикл виробничих та фінансових структур банківської діяльності в ході подолання кожного етапу їх розвитку, та безпосередньо залежить від певних факторів[3].

Фактори, які впливають на прибуток комерційного банку, є багато чисельними, але фактично, прибутковість банку залежить від доходів та витрат. Прибутковість комерційного банку виступає фінансовим результатом діяльності комерційного банку в контексті перевищення доходів над його витратами. Прибутковість комерційного банку також має залежність не тільки від різниці між доходами і витратами, а й від капіталу комерційного банку, який дозволяє постійно збільшувати темпи приросту прибутку. Прибуток і капітал комерційного банку виступають взаємопов'язаними величинами, які доповнюють один одного[4].

Прибутковість комерційного банку відіграє важливу роль як у діяльності самих банків, так і у фінансовій системі країни. Підтримка достатнього рівня прибутковості є важливою умовою ефективної діяльності банку. Без достатнього рівня прибутковості банк не може виконувати свої функції і проводити операції з обслуговування клієнтів, тому вирішення проблем прибутковості повинно мати найвищий пріоритет у роботі керівництва банку. Фактично банківська діяльність заснована на довірі, і якщо підривається довіра до банку, то все інше руйнується дуже швидко[5].

До внутрішніх факторів, що впливають на прибутковість комерційних банків, відносяться:

- банківські технології,
- ризиковість діяльності,
- ефективність використання банківських ресурсів,
- співвідношення доходів і витрат банку,
- середній рівень процентних ставок по кредитах наданих клієнтам й іншим банкам,
- зміна обсягу кредитних і депозитних операцій,
- структура кредитного портфеля,
- витрати по обслуговуванню внесків,
- розмір власного капіталу.

До зовнішніх факторів, що впливають на прибутковість комерційних банків, відносяться:

- зміна курсу валюти,
- зміна облікової ставки,
- загальні кризові явища,
- розміри обов'язкових резервів,
- податкове законодавство,
- зміна доходності за державними цінними паперами,
- стан міжнародних фондових і валютних ринків,
- конкуренція на ринку банківських послуг [6].

Найбільшого впливу на прибуток комерційного банку завдають зовнішні фактори, що не залежать від його діяльності, наприклад:

1. Економічні кризи, в період яких знижуються доходи населення в цілому, зростає кількість неплатежів та скорочується структура активів. Таким чином, знижується рівень прибутковості та надійності банківських установ.

2. Кредитна політика, що підтримує стабільність національної валюти, вартість національних грошей на внутрішньому ринку через зниження темпів інфляції, і відповідно на зовнішньому через укріплення її обмінного курсу.

3. Відсутність правової бази, яка б сприяла зменшенню ризикованості банківських операцій, збільшенню доходів та набору банківського інструментарію. В свою чергу, фіскальна політика дозволяє створювати економічну ефективність і соціальну справедливість, оптимально пов'язуючи інтереси держави з інтересами банківського сектору.

4. Валютна політика держави та обсяг валютних резервів, що повинна спрямовуватися на створення умов довіри внутрішньої економіки та іноземного бізнесу до національної валюти. За рахунок чіткого регулювання розвивається експорт, відбувається повернення в країну заробленої іноземної валюти, узгоджуються інтереси експортерів та імпортерів [4].

Отже, в кризових умовах господарювання забезпечення прибуткової діяльності комерційного банку виступає важливим елементом для його функціонування. Прибутковість виступає показником, що характеризує стійкість банківської установи. Прибутковість є життєво необхідною задля створення необхідних резервних фондів, мотивації персоналу і керівництва до розширення та вдосконалення операцій, скорочення витрат та покращення якості послуг, які надаються, а також для результативного здійснення наступних емісій та відповідно збільшення капіталу, що надає можливість розширювати обсяги та покращувати якість наданих послуг.

Список літератури

1. Криклій О.А., Маслак Н.Г. Управління прибутком банку: монографія. Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008. 136 с.
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 20.09.2001 № 2740&III за ред. від 19.05.2011 № 3394&VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Банківські операції: підручник / А.М. Мороз та ін. За ред. д-ра екон. наук А.М. Мороза. Київ: КНЕУ, 2000. 384 с.
4. Мороз Н.В., Мороз Т.П. «Шляхи підвищення прибутковості банківських установ України» НУ «ЛП» 2009 рік, УДК 336.71
5. Ревич М.Я. Стратегії управління прибутковістю банків. Вісник Української академії банківської справи. 2013. № 2 (35). С. 75-80.
6. Вольська С.П. Аналіз та шляхи підвищення прибутковості діяльності банку. Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць. Київ: КНЕУ, 2010. № 15. С. 23-32.

УДК 368.91

ХУТОРНА С.В., студентка 4 курсу

Науковий керівник – **ТКАЧЕНКО К.В.**

K-Tkachenko@ukr.net

Білоцерківський національний аграрний університет

СУТНІСТЬ ДОБРОВІЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ТА ЙОГО ДОЦІЛЬНІСТЬ

Одним із основних завдань економічно розвинутої країни є забезпечення добробуту та соціального захисту своїх громадян. Страхування життя являє собою один із видів страхування, який передбачає захист майнових інтересів застрахованої особи, що пов'язані з її життям та смертю.

Ключові слова: страхування життя, добровільне страхування, страхувальник, страховий захист.

В умовах стабільного економічного розвитку у населення виникає потреба в забезпеченні стійких гарантій захисту своїх економічних інтересів, пов'язаних із здійсненням різних видів господарської діяльності, втрати доходу внаслідок втрати працездатності або смерті годувальника, пенсійного забезпечення та реалізацію планів у майбутньому. Для того, щоб громадяни мали змогу здійснювати довгострокове фінансове планування, яке надало б їм впевненості у майбутньому та забезпечувало соціальну стабільність, в державі має функціонувати страхування життя на високому рівні.

Страхування життя зазвичай пов'язано з довгостроковими інтересами страхувальника/застрахованої особи в силу того, що життя розглядається як довгий стан, і, відповідно, подія смерті є не прогнозованою та віддаленою.

Не менш важливим є добровільне страхування життя. В індустріально розвинених країнах страхування є невід'ємним елементом в системі соціального захисту. Високий рівень популяризації системи страхування привчає людей вступати в страхові відносини з приводу життя та здоров'я. Має місце високий рівень усвідомленості громадянами своєї відповідальності у разі несприятливих подій, тому вони меншою мірою покладаються на державу. Крім того, розвиток страхування слугує одним з індикаторів рівня життя: чим вище рівень життя, тим різноманітнішими і потрібнішими стають страхові відносини. В Україні добровільне

страхування ще не набуло належної популярності, причинами цього є недовіра громадян до страхових компаній, недостатній рівень проінформованості в питаннях страхування та неможливість держави гарантувати своїм громадянам гідний рівень соціального захисту.

У зв'язку з цим вивчення системи добровільного страхування в сучасних умовах набуває особливої актуальності, оскільки дає можливість аналізувати тенденції його розвитку, спрямовані створення гідного рівня страхового захисту для населення. Об'єктивна необхідність страхового захисту обумовлена як природою самої людини, так і її існуючою взаємозалежністю від широкого спектру факторів, які визначають життєдіяльність кожної особи. Все це в сукупності визначає соціальне становище людини і параметри рівня якості життя.

Добровільне страхування виконує важливі економічні завдання. На мікроекономічному рівні воно забезпечує гарантії, необхідні для життя як приватних осіб, так і окремих підприємств, які передають певні ризики страховику під час укладання договору страхування. Якщо роботодавець виступає вигодонабувачем за договором страхування, отримане страхове покриття дозволить компенсувати фінансові збитки у разі постійної або тимчасової втрати цінного працівника. Держава та суспільство в цілому, у свою чергу, звільняються від тягаря страхових виплат. На макрорівні це сприяє плавному здійсненню процесу суспільного відтворення, оскільки локалізує первинну шкоду в рамках однієї особи.

Добровільним страхуванням зазвичай користуються особи які хочуть мати страховий захист, яке найкраще відповідає їхнім індивідуальним потребам. У зв'язку з цим страхування компанії пропонують широкий ряд програм, що забезпечують широкий спектр страхових гарантій і досить високий розмір страхового покриття. На розвиток добровільного страхування життя в Україні впливає низка факторів, зокрема, серед них варто виділити:

- державний поліс зі страхування;
- соціальні пріоритети страховиків та їх зацікавленість у якісному обслуговуванні та сумлінне виконання своїх зобов'язань;
- участь роботодавців у розвитку корпоративного особистого страхування.

Однією з передумов повного розвитку страхування має бути пріоритет прав людини.

У розвинених країнах соціальний захист людей формується приблизно з трьох рівнозначних джерел, до яких належать державні платежі, основною для формування яких є податки; наступним джерелом виступає корпоративна безпека. Вона надається працівникам підприємств шляхом надання страхових полісів. І останнє, третє, джерело захисту - добровільне страхування.

На жаль, в Україні рівень державних виплат порівняно з рівнем середнього заробітку зменшується, тому виникає необхідність в пошуку ефективних важелів механізму системи страхування від нещасних випадків та управлінні ними з метою компенсації шкоди постраждалим, в таких умовах роль добровільного страхування продовжує зростати. Ще одним важливим напрямком розвитку ринку страхування життя має стати зростання обізнаності населення з перевагами цього виду фінансових інвестицій, сприятливу роль у цьому належить розвитку нових каналів збуту страхових полісів. Також суттєву роль відіграє співпраця банків та страхових компаній у сфері просування страхових продуктів, з одного боку, та ефективне управління страховими резервами, з іншого.

Встановлено, що доцільність добровільного страхування життя полягає у створенні гарантій для населення щодо надання страхового захисту на випадок настання випадкових непередбачуваних обставин, що мають негативний вплив на життя та здоров'я громадян. Також страхові фонди, нагромаджені компаніями зі страхування життя є потужним джерелом інвестицій в економіку країни.

Список літератури

1. Страхування: підручник / за ред. В.Д. Базилевича. Київ: Знання, 2008. 1019 с.
2. Залетов О.М. Убезпечення життя: Монографія. Міжнародна агенція "Бізон", 2006. 685 с.

3. Залетов О.М. Державне регулювання ринку страхування життя в Україні: Дис. канд. екон. наук: 08.00.08. Державний вищий навчальний заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ, 2007. 213 с.
4. Коваль О.П. Модернізація системи соціального страхування в Україні: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2014. 38 с.
5. Кучеренко В.В., Тринчук В.В., Інноваційни розвиток співпраці банків та страхових компаній в країнах Азії. Економічний вісник університету. Зб. наук. праць учених та аспірантів 2012. Вип. № 34/1. С. 308-315.

УДК 336.71/.713 Ш 64

ШИРОКОПОЯС Т.І., студентка 3 курсу

Науковий керівник – **ВОВК Л.А.**, викладач економічних дисциплін
economichne.tekbnau@gmail.com

ВСП Технологічно-економічний фаховий коледж

Білоцерківського національного аграрного університету

РАЦІОНАЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ТА НАПРЯМИ ВИДАТКІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Існування та функціонування комерційних банків в банківській системі країни є одним з актуальних питань сучасної економічної науки. Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, що так чи інакше стосуються функціонування банків, ефективність їх діяльності завжди буде актуальною.

Ключові слова: комерційний банк, формування доходів, видатки, фінансовий стан, ефективність діяльності, ліквідність.

Згідно законодавства, банк - це юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків.

Банки поділяються на комерційні та державні. Державні банки виконують важливу роль у розвитку економіки, розширюючи можливості фінансування інноваційних та інвестиційних проектів, формуючи тим самим умови довгострокового економічного зростання.

Банківська діяльність як і будь-який інший вид діяльності визначається та здійснюється в Україні тільки на підставі законів України та міжнародних нормативно-правових актів, згода на дію яких на території України надана Верховною Радою України, у встановленому законом порядку.

Основними законами, що регулюють банківську діяльність, є Закон України «Про банки і банківську діяльність» та Закон України «Про Національний банк України».

Фінансовий стан банку слід розглядати як сукупність визначальних для його поведінки елементів (фінанси, бізнес-процеси, персонал, інфраструктура), які через інтегральні показники фінансової стійкості та ефективності комплексно характеризують фінансову діяльність банківської установи в певний період часу.

Для ефективного фінансового аналізу банківської діяльності необхідно використовувати велику кількість різноманітних коефіцієнтів. При цьому в сумі коефіцієнтний аналіз дає узагальнений показник фінансового стану банку. Окремі показники оцінки фінансового стану включають коефіцієнт надійності, коефіцієнт фінансового важеля, коефіцієнт участі капіталу в активах та коефіцієнт мультиплікатора капіталу.

За рейтингами надійності, прибутковості та стабільного фінансового стану найкращими з них вважаються Ощадбанк, Приватбанк та Укресімбанк.

Найвищі рейтинги по даним НБУ(по прибутковості, надійності та вигідності депозитів) мають Ощадбанк та Укресімбанк, потім Приватбанк та Укргазбанк. Розрахунковий центр та банк реконструкції та розвитку не пройшли в жодні рейтинги НБУ.

Аналіз структури доходів банків дає змогу визначити такі основні тенденції:

1. Найбільшу питому вагу займають процентні доходи (97%)

Процентні доходи традиційно є домінуючою складовою валових доходів банківських установ. Це пояснюється тим, що кредитування в різних формах було і залишається основним напрямом банківської діяльності;

2. Комісійні доходи є другим за питомою вагою джерелом банківського прибутку. Питома вага комісійних доходів у загальному обсязі доходів банку складає в середньому 7%. Комісійні доходи поступово зростають завдяки розширенню переліку різноманітних банківських операцій, впровадженню нових продуктів і технологій, збільшенню кількості клієнтів і споживачів банківських послуг.

3. Інколи так буває, що деякі статті банківських доходів мають від'ємне значення, зокрема, результат від торговельних операцій. У таких випадках питома вага інших статей може не виправдано зростати.

4. У інші операційні доходи включаються доходи, що не пов'язані з інвестиційною та фінансовою діяльністю, а саме: дохід від консультаційних послуг фінансового характеру, від оперативного лізингу, штрафи та пені за банківськими операціями. Частка інших видів доходів особливо не змінюється і перебуває протягом останніх років дослідження на рівні, що не перевищує 1%. Отже, можемо зробити висновок про зменшення відсоткової частини процентних доходів, незначне збільшення комісійних доходів та значне збільшення результату від торговельних операцій.

Аналіз структури витрат дає змогу визначити такі основні тенденції:

1. Процентні витрати, питома вага яких коливається в межах 28,11% – 57,55%, є основною статтею банківських витрат. Вони включають витрати, пов'язані з депозитами (до запитання та строковими) й операціями з МВФ; кредитами, отриманими НБУ; простими векселями, ощадними (депозитними) сертифікатами та з іншими цінними паперами власного боргу, що емітовані НБУ; інші процентні витрати.

2. Комісійні витрати протягом досліджуваного періоду стабільно не перевищують 2% валових витрат.

3. Питома вага адміністративних та інших операційних витрат (що включають витрати на персонал, оренду, утримання основних засобів, господарські, комунальні, транспортні витрати тощо) в середньому склали 6%.

4. Частка відрахувань у резерви в структурі витрат коливається у межах від 64,39% до 31,96%. Скорочення витрат на формування резервів може свідчити не лише про зменшення обсягу працюючого кредитного портфеля (негативна тенденція), а й про поліпшення його якості (позитивна тенденція).

Аналізуючи відхилення, можемо зробити висновок про тенденцію до збільшення процентних витрат, незначне збільшення комісійних і адміністративних витрат та значне зменшення відсоткової частини витрат на формування резервів.

В умовах підвищення ролі прибутку банку як оцінюючого показника актуальним стає аналіз банківської діяльності з виявленням факторів, що впливають на дохідність банку.

До основних факторів, які впливають на прибуток банку, належать дохідність активів та рівень достатності капіталу. У сфері модернізації механізму кредитування пропонуються наступні заходи:

– використання АБС – при аналізі кредитного портфеля, виявлення та ліквідація сумнівних кредитів. Його впровадження дозволить мінімізувати ризик непогашення кредитів та покращити якість кредитного портфеля;

– зміни в практиці формування резервного фонду;

– виявлення причин погіршення господарської діяльності клієнтів;

– організація контролю на всіх стадіях кредитного процесу;

– методика раннього виявлення сумнівних кредитів, організація роботи з їх ліквідації, включаючи модифікацію кредитних відносин, реалізацію забезпечення, звернення до суду.

Скороченню витрат банку будуть сприяти:

– гармонізація структури ресурсної бази, тобто збільшення частки розрахункових та депозитних рахунків підприємств, організацій, громадян та зменшення частки багатовартісних інструментів (міжбанківських кредитів). Для цього необхідно в банку створити спеціальний підрозділ, який би цілеспрямовано займався тільки ресурсами;

– розумне зменшення непроцентних витрат. Підводячи підсумки, можна сказати що комерційний банк – основна ланка банківської системи будь-якої цивілізованої держави. Комерціалізація банків означає переведення кредитного процесу на ресурсний тип його побудови. У зв'язку з цим гостро постає проблема пасивних операцій у банківській справі.

Шляхами підвищення стійкості державних банків є підвищення рівня капіталізації та закриття збиткових філій.

Нарощення власного капіталу можна здійснити за рахунок:

1. Підвищення рівня прибутковості активних операцій.
2. Проведення оптимальної дивідендної політики (максимізація ринкової вартості через направлення до 80% прибутку на сплату дивідендів).

Скороченням філіальної мережі державних банків в Україні має на меті:

1. зниження адміністративних витрат та інших витрат на утримання філій та відділень;
2. розвиток дистанційних технологій обслуговування клієнтів (онлайн-обслуговування засобами Інтернет);
3. зниження кредитоспроможності позичальників банку;
4. подолання банкрутства низки банків в кризовий період;
5. загальну реорганізацію банківської системи України (скорочення кількості філій, переведення відділень на без балансову основу, поширення банкоматів та платіжних терміналів у різних регіонах країни.

Список літератури

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.2000 зі змінами та доповненнями.
2. Сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
4. Рейтинги банків. URL: <http://www.prostobiz.ua/spravochniki/banki/id/239>
5. Черничко С.С., Пелехач І.І. Банківський сектор економіки України: огляд основних тенденцій і перспектив розвитку. Наук. вісн. Мукачівського державного університету випуск. 2017, вип. 2(8). С. 182-189. URL: <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2018/01/2-8-2-2017-28.pdf>
6. Криклій О.А., Тремба Т.О. Аналіз витрат банків України та факторів впливу на їх формування. Ефективна економіка, 2018. Вип. 1. С. 1-7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/55.pdf
7. Рудан В.Я. Ліквідність банківської системи України: сучасний стан і стратегічні орієнтири управління. Зб. наук. праць "Економічний аналіз". 2017, № 4. С.170-179.
8. Варцаба В.І. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банківської системи України. Наук. вісник Ужгородського університету, 2018. Вип.1(51). С. 311-316. URL: <file:///C:/Users/Asus/Downloads/130424-279529-1-SM.pdf>

ШУРБЕНКО Ю.Ю., студентка 1 курсу

ushurbenko@gmail.com

Науковий керівник – **БОНДАР О.С.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ

У цій роботі проаналізовано взаємодію між економічним зростанням та забрудненням повітря. Зроблена оцінка глобальних економічних витрат на забруднення атмосферного повітря викопними видами палива. Проведені дослідження з оцінки впливу викопного палива на глобальний рівень забруднення повітря та вплив на здоров'я.

Ключові слова: забруднення повітря; економічне зростання; атмосфера, клімат, чинники.

Сьогодні мільйони людей потерпають від різних кліматичних проблем.

Клімат змінювався упродовж всієї історії Всесвіту, так само як і температура. Але сьогодні температура міняється значно швидше. Це залежить від деяких чинників, найчастіше це від людей. Суспільство почало шкодити нашій планеті вже давно. Найбільше наша планета потерпає від викидів газів у повітря, та парникових газів. Ми створюємо парникові гази займаючись сільським господарством, спалюючи викопне паливо та використанням земельних ресурсів, іншою діяльністю, що спричиняє зміну кліматичного поясу. Клімат ще залежить від погодних явищ, температури, зміни популяції диких тварин, зростання рівня світового океану та іншого. Сьогодні найбільшим чинником є глобальне потепління та спалювання викопного палива (вугілля, нафти, газу), що збільшує парникові гази.

Забруднення повітря є одним з найсерйозніших екологічних ризиків. За останніми дослідженнями GBD підраховано, що забруднення повітря - як у приміщенні, так і на відкритому повітрі - стало причиною 5,5 мільйона передчасних смертей у всьому світі в 20120 р. Забруднення повітря також має подальші наслідки для здоров'я людей, що, зокрема, призводить до збільшення кількості респіраторні та серцево-судинні захворювання. Більше того, це впливає на врожайність сільськогосподарських культур та навколишнє середовище, впливаючи біорізноманіття та екосистеми. Ці наслідки мають значний вплив на розвиток суспільства, що також впливає на економічне зростання і добробут населення. У Китаї збитки від забруднення навколишнього повітря оцінюються у 900 мільярдів доларів на рік. Для США ця цифра становить 600 мільярдів доларів на рік.

Грінпіс Південно-Східної Азії та Центр досліджень енергетики та чистого повітря оприлюднили звіт про витрати на забруднення атмосферного повітря від викопного палива, як людські, так і економічні. Спалювання газу, вугілля та нафти призводить до втричі більшої смертності, ніж дорожньо-транспортних пригод у всьому світі. У 2020 році з забрудненням повітря пов'язано 4,5 мільйона смертей, 1,8 мільярда днів непрацездатності, 4 мільйони нових випадків дитячої астми та 2 мільйони передчасних пологів. В середньому кожна смерть була пов'язана з втратою 19 років життя.

Економічні витрати на забруднення атмосферного повітря викопним паливом оцінюються у 2,9 трлн. доларів США у 2018 році, або 3,3% світового ВВП, що значно перевищує ймовірні витрати на швидке скорочення використання викопного палива. Серед інших наслідків впливу на ринок є збільшення додаткових витрат на охорону здоров'я через хвороби, втрати продуктивності праці через неявки на роботу через хворобу, втрати врожаю в сільському господарстві.

Ринкові витрати розглядаються як прямі, так і непрямі. Наприклад, зменшення врожайності сільськогосподарських культур призведе до прямого впливу на сільськогосподарську продукцію уражених культур, а також до непрямих наслідків, включаючи заміщення іншими культурами та зміни в структурі торгівлі. Неринкові наслідки неможливо

легко врахувати в рамках загальної рівноваги. Витрати на добробут, пов'язані з неринковими наслідками, оцінюються виходячи з готовності платити за зменшення ризиків для здоров'я.

Три різні наслідки забруднення атмосферного повітря: зниження продуктивності праці; збільшення витрат на охорону здоров'я; і втрати врожаю сільськогосподарських культур. Усі вони сприяють прогнозуванню ВВП, нижчому за прогноз, який не враховує зворотний зв'язок економіки із забрудненням. У сукупності загальні річні ринкові витрати пов'язані із забруднення атмосферного повітря, за прогнозами, зростуть з 0,3% ВВПу 2015 році до 1,0% до 2060 року.

Список літератури

1. The Economic Consequences of Outdoor Air Pollution. <https://www.oecd.org/environment/indicators-modelling-outlooks/Policy-Highlights-Economic-consequences-of-outdoor-air-pollution-web.pdf>

УДК: 658.51

HADDY GITTEH, foreign student 3st course

njienjieyo@gmail.com

Supervisor — **SATYR L.M.**, Doctor of Economics, Professor
Bila Tserkva National Agrarian University

BASIC PRINCIPLES OF PROCESS APPROACH TO THE ORGANIZATION OF TRADE ENTERPRISES

У сучасних умовах високого рівня конкуренції між підприємствами важливо зосередитись на ключових клієнтах, визначити їх вимоги та критерії для оцінки результатів процесів та забезпечити їх параметри відповідно до очікувань споживачів. Процесний підхід формування організаційної архітектури та системи управління торговельним підприємством пропонує рішення, засноване на простому механізмі – бізнес-процесі, завданням якого є створення цінності для клієнта. Технологічний підхід дозволяє підприємствам підтримувати необхідну швидкість та ефективність своєї діяльності.

Ключові слова: торговельне підприємство, архітектура підприємства, процесний підхід, бізнес-процеси.

Changes in technology, markets and customer needs have become commonplace in today's economy, and commercial enterprises, seeking to maintain their competitiveness, are forced to use increasingly relevant technologies to improve the fundamentals of their activities. This is due to the fact that traditional methods of doing business for trading enterprises become ineffective due to the following factors: slowing down the growth of consumer demand, increased competition, slowing growth of net revenue, increasing the cost of debt service. In addition, the key ability for long-term success of the enterprise is the ability to create and develop competitive products in a changing environment. The speed of change and efficiency of the enterprise come to the fore. In the long run, companies no longer compete with business models or products, but with organizational systems that can, in turn, effectively transform business models and create innovative products. As a result, end-to-end processes of a larger order do not have owners and are divided between a large number of functional units, losing sight of the client and the overall result that must be created for him or her. The enterprise from a horizontal chain of processes turns into a vertical hierarchy of functions.

The functional approach to building an organizational architecture has a number of insurmountable limitations, which in conditions of high competition and requirements for flexibility and efficiency does not allow organizations to function successfully. "Today's companies consist of functional mines or chimneys, vertical structures based on small elements of processes" (Hammer, 1997). The key limitations of the functional approach are:

1. Local optimum. Everyone does their job in the best way, and all this can be counterproductive, as there is no guarantee that local optimization is beneficial to the process as a whole;

2. Internal client – manager. Those who must be real domestic consumers are isolated from each other;

3. Purpose in the hierarchy: personal security, self-preservation in the system, meeting the requirements of the leader, career advancement. One of the consequences is distorted information upstairs;

4. Time of interaction between divisions: 20% – for performance of work and 80% for transfer of its results to the following executor;

5. Focus on the task does not stimulate employee interest in the end result;

6. No one sees the big picture. No one understands how an organization actually works.

The process approach overcomes these limitations and creates a real competitive advantage. The view of the enterprise through business processes overcomes the boundaries of the functional division of labor. There are integral blocks of work that must be done to create a product. They require a certain set of competencies, which may not coincide with accepted functional practice. Everyone is guided by the added value that must be created in the business process and only under it is selected the necessary qualifications of performers. The advantages of using a process approach are as follows:

1. The company becomes more flexible and adaptable;

2. It is clear who is responsible for what and how each operation affects the end result;

3. The relationship "customer – service provider" set up horizontal links throughout the chain, and create the effect of "pulling";

4. It simplifies the management system, less hierarchy, more subordinates, increasing the speed of decision-making;

5. It becomes possible to manage key business processes and results of the enterprise, as well as to integrate, often disparate, the actions of departments and direct their efforts to a single result;

6. The organization does not need heroes, ordinary employees become productive in the system;

7. Stages of the process are performed in a natural manner;

8. Processes have many options for execution, focusing not on tasks, but on the value result for the client;

9. The work is performed where it is possible to do it most effectively, and not where it is determined by the functional structure;

10. The volume of inspections and control is reduced;

11. The need for approvals is minimized.

The process approach has been developed and applied in order to create horizontal links in organizations. Units and employees involved in one process can independently coordinate the work within the process and solve emerging problems without the involvement of senior management.

Based on the fact that in the process approach, any enterprise is considered as a business system, which is a connected set of business processes, its key element is the business process. According to ISO 9001 standards, a business process is "a set of interconnected and interacting activities that will turn inputs into outputs". At the same time, in a broader sense, the business process can be defined as a sequence of actions to carry out production and economic activities within a certain organizational management structure of an industrial enterprise, which converts the "input" of resources to "output" the result, which has value for the consumer.

One of the main stages of building a process organization of the enterprise is the selection and classification of business processes. There are a large number of different classifications of business processes, but according to the results of the study and generalization, we will focus on the following basic categories:

– main business processes – focused on the production of products or services that have value for the customer, and that provide income for the company;

- ancillary business processes – designed to ensure the implementation of basic business processes. In general, they provide resources to all business processes of the enterprise;
- business management processes – cover the full range of management functions at the level of each business process and business system as a whole, i.e. the interconnected set of all business processes of the enterprise. The construction of the technology of management processes is based on the concept of controlling, which allows to form a complete cycle of enterprise management, from strategic planning to analysis of the causes of deviations from the plan and the formation of management influences.

Based on the results of assessing the effectiveness of commercial activities and conducting a qualitative assessment of the implementation of regulations of the trade and technological process of surveyed enterprises identify weaknesses in the business processes and organizational architecture of the enterprise, which serves as a basis for modeling new or improved organizational architecture, etc.

Process organizations look for reasons for not achieving goals in business processes, rather than focusing on blaming employees. This allows you to solve problems and not build up internal tension in work teams. The modern development of information and communication technologies gives an additional incentive to use the process approach in the organization. The process organization is based not on individual structural elements, but on the connections between them. The essence of connections lies in the ability of participants to communicate with each other.

References

1. Bjorn, A. (2003). Business processes. Improvement tools. Moscow: RIA "Standards and Quality". Hammer, M. (1997). Corporation Reengineering. Manifesto for a revolution in business. Saint Petersburg: Saint Petersburg University.
2. Tashkinov, A. G. (2014). Theoretical and methodological foundations of the process approach to management at an industrial enterprise. Bulletin of the Perm University, vol. 2(21), pp. 77–86.
3. Novoselova, N. V. (2009). Standardization of business processes in retail. Store Management, vol. 9, pp. 15–23.
4. Vinogradova, E. V. (2012). Features of business processes of management of trading enterprises. Bulletin of Donetsk State University of Economics and Trade, vol. 4, pp. 22–27.
5. Dashkov, L. P., & Pambukhchiyants, V. K. (2010). Commerce and trade technology. Moscow: Information and Implementation Center "Marketing".

УДК: 657:1

ЯМКОВИЙ О.С., магістр

Науковий керівник – **ХОМОВИЙ С.М.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА У ПРОЦЕСАХ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Розглянуто питання формування облікової політики та визначено її роль в управлінні підприємством. Наведено визначення облікової політики відповідно до чинного законодавства та міжнародної практики.

Ключові слова: бухгалтерський облік, система управління, облікова політика, облікова інформація.

Поняття облікової політики виникло в процесі реформування системи бухгалтерського обліку та звітності, в Україні у 1999 році. Згідно з Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1].

Метою формування облікової політики є одержання максимального сумарного ефекту від діяльності підприємств. При формуванні мети облікової політики необхідно враховувати фінансову, інвестиційну, амортизаційну політику конкретного підприємства. Тому особливого

значення в даному випадку набуває процес здійснення аудиту та формування достовірної фінансової інформації.

У відповідності до Міжнародного стандарту аудиту 320 «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту». Практичний досвід свідчить, що керівництво більшості українських підприємств не усвідомлює значення процесу формування облікової політики [2]. З іншого боку працівники бухгалтерських служб внаслідок визнання домінуючої важливості податкового обліку й ослабленим контролем з боку власників та керівництва намагаються прилаштувати бухгалтерський облік до більш зручнішого складання податкової звітності. Втім, аудитор повинен оцінити наскільки суттєві наслідки невідповідності застосовуваних елементів облікової політики на достовірність показників фінансової звітності.

Формування кожного елементу облікової політики це складний процес, в якому повинні бути задіяними не тільки економічні служби, а й служби маркетингу, технічного, технологічного, матеріального забезпечення виробництва [3]. Аудитор повинен впевнитись в тому, що встановлений обліковою політикою відповідний елемент має повне обґрунтування, що саме в такий обраний спосіб буде формуватись достовірне значення показників фінансової звітності. Така оцінка ґрунтується на значенні показника (показників) звітності, які пов'язані з тим чи іншим елементом. Практичне застосування запропонованого підходу по окремих елементах облікової політики розглянемо нижче:

1. Підприємство застосовує норми і методи нарахування амортизації основних засобів, передбачених податковим законодавством.

2. З метою наближення бухгалтерського та податкового обліку підприємство визначає виробничу собівартість лише в частині матеріальних витрат, тобто всі інші витрати, пов'язані з виробництвом продукції, в момент їх виникнення включаються до собівартості реалізованої продукції.

3. Підприємство не має порядку визначення нормальної потужності. Відсутність такого елемента може бути суттєвим лише для підприємств, що займаються виробничою діяльністю.

4. Підприємство не має порядку визначення тривалості операційного циклу. Зрозуміло, що відсутність порядку визначення тривалості операційного циклу не впливає на достовірність оцінки активів. Проте, правильність класифікації активів на оборотні та необоротні може мати наслідками невідповідну оцінку ліквідності балансу.

5. Підприємство, яке займається виробничою діяльністю для оцінки вибуття незавершеного виробництва та готової продукції застосовує «облікові» або «планові» ціни, хоча П(С)БО 9 «Запаси» взагалі не має такого методу. Для оцінки вибуття незавершеного виробництва та запасів передбачається застосовувати метод нормативних затрат. Результати перевірок свідчать, що в багатьох випадках підприємства не мають напрацьованого досвіду застосування нормативного методу обліку витрат, нормування прямих матеріальних витрат та витрат на оплату праці чітко не регламентується внутрішніми стандартами. Саме за таких обставин в бухгалтерському обліку застосовується метод «облікові» або «планові» ціни, який дозволяє накопичувати у залишках незавершеного виробництва понаднормативні прямі матеріальні витрати та прямі витрати на оплату праці. Незавершене виробництво набуває статусу «чорної дірки», яка поглинає всі непродуктивні понаднормативні витрати.

6. При визначенні бази розподілу загальновиробничих накладних витрат не враховуються особливості виробництва на підприємстві тобто вони розподіляються загальною сумою пропорційно прямим витратам на оплату праці.

Отже, застосування такого методу традиційно для практики бухгалтерського обліку в Україні. Проте для того, щоб оцінити наскільки суттєвим може бути вплив застосування цього універсального методу доречним буде проаналізувати наступне:

- структуру виробничої собівартості по окремих видах продукції;
- структуру виробничої собівартості по окремих виробництвах;
- особливості технологічного процесу;
- склад загальновиробничих витрат;
- зміни, які відбуваються у структурі залишків готової продукції і т.д.

Інноваційний розвиток виробництва передбачає скорочення трудомісткості продукції. Тому розподіл всієї суми загальновиробничих витрат пропорційно прямим витратам на оплату праці може привести до штучного завищення виробничої собівартості більш трудомісткої продукції.

Рекомендуємо збільшити перелік елементів, що повинні визначатись у обліковій політиці підприємства, а з метою покращення оцінки рівня суттєвості внутрішні стандарти повинні мати опис процедур по кожному можливому елементу.

Список літератури

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/996-14>

2. Принципи, методи та процедури бухгалтерського обліку в системі облікової політики. URL: http://pidruchniki.com/1376102546000/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/printsi_pi_metodi_protседuri_buhgalterskogo_obliku_sistemi_oblikovoyi_politiki

3. Казанова М. Облікова політика 2020. URL: <https://buhgalter911.com/uk/journals/buh911/2020/january/issue-2/article-106410.html>

УДК 004.9:378

ПЕРЕСУНЬКО Є.М., БАЦАЙ Я.О., студенти 1 курсу
Науковий керівник – **ТКАЧЕНКО О.В.**, канд. пед. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ОСНОВА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Проаналізована важливість інформаційних технологій у дистанційному навчанні. Виділено головні групи застосування інформаційних технологій в дистанційному навчанні. Наголошено, що використання інформаційних технологій в освіті це не лише вимоги сьогодення, а й новий стиль нашого мислення, нашого життя.

Ключові слова: інформаційні технології, дистанційне навчання, сучасність, дистанційні технології освіти, знання.

Навчання, освіта, інформатизація, швидкий розвиток технологій – все це стало основою в набутті компетентностей особистості сьогодення. Саме вмінню вчитися, оперувати та управляти інформацією ми завдячуємо появі та розвитку інформаційних технологій в освіті. Поміж з традиційними технологіями навчання, використання дистанційного навчання дозволяє навчати і навчатися в індивідуальному режимі, незалежно від місця і часу.

А враховуючи ситуацію, яка склалася у світі, державі, на період карантину в закладах освіти для забезпечення виконання освітніх програм, запроваджено стовідсоткове використання технологій дистанційного навчання, яке передбачає відсутність здобувачів у закладах освіти.

Так, дистанційне навчання має недоліки. Насамперед, для успішної корекції навчання та адекватного оцінювання важливо мати безпосередній контакт із здобувачем. Неможливо точно перевірити, чи саме та людина працює, виконує завдання чи це робить хтось інший. Також не у всіх населених пунктах є можливість доступу до мережі Інтернет. І найголовніше, при дистанційному навчанні втрачається безпосередній контакт між викладачем та студентом [1]. При тривалому дистанційному навчанні студент перестає правильно формулювати свої думки, висловлюватись та проводити дискусійне обговорення. І тому, наприклад, за думкою Клокар Н., дистанційна форма навчання потребує особливої самоорганізованості та вміння розраховувати свій час [1].

Та, незважаючи на вище сказане, сьогочасність потребує обмежень в очному спілкуванні, а інформаційні технології сказали на вихід у цих обставинах. Вони стали основою дистанційного навчання сьогодні. Крім того, бажання вчитися подолає будь-які перешкоди.

Дистанційні технології навчання передбачають індивідуалізований процес передавання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Вони реалізують право людини на освіту і навчання й одержання інформації; надають можливість набуття знань в умовах віддаленості особи, яка навчається, і викладача у зручний для всіх учасників навчального процесу час [2].

Інформаційні технології, які застосовуються у дистанційному навчанні, можна розділити на групи: технології представлення освітньої інформації, технології зберігання та оброблення освітньої інформації, технології передачі освітньої інформації, технології взаємодії між суб'єктами навчального процесу та технології контролю і оцінювання навчальних досягнень слухачів. А, це те, що сприяє формуванню єдиного освітнього простору в рамках індивідуалізації навчання при масовості вищої освіти.

Список літератури

1. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації. Шлях освіти. 2012. № 4 (46). С. 38-41.
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <http://194.44.29.29/Files/PublicItems/FldDoc/7/Distance.doc>
3. Освіта дорослих: енциклопедичний словник / за ред.. В.Г.Кременя, Ю.В. Ковбасюка. Київ: Основа, 2014. С. 99.

УДК: 005.32:005-051

НЕХАЙ Д.О. студент 4 курсу
d.phantom@ukr.net

Науковий керівник – **БИБА В.А.**, канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЧАСУ МЕНЕДЖЕРА ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

Розглянуто основні інструменти, методики та техніку тайм-менеджменту. Акцентована увага на принципах управління часу та раціональному плануванні робочого дня.

Ключові слова: тайм-менеджмент, час, методика, контроль, управління.

Людина завжди прагне контролювати все навколо що її оточує, а саме головне це час. Постійний брак часу, невчасне виконання запланованого робочого графіку викликає стрес. У ХХ ст. в менеджменті з'явився такий термін, як тайм-менеджмент, що в перекладі з англійської звучить, як « управління часом». Управління часом – це дія або процес тренування свідомого контролю над кількістю часу, витраченого на конкретні види діяльності, при якому спеціально збільшуються ефективність і продуктивність [1]. Система управління часом складає поєднання процесів, інструментів, технік і методів. Так, провідний фахівець по тайм-менеджменту Джулія Моргенстерн запропонувала спеціальну методику планування SPACE (від англ. Простір): Sort – сортуйте справи і речі навколо себе; Purge – очистіть час і простір від усього, без чого можна справлятися і так; Assign – призначте кожній речі своє місце, а кожній справі – свій час; Containerize – визначайте параметри кожної значимої діяльності; Equalize – час від часу переоцінюйте свою систему [2]. Американський освітянин та мотиваційний спікер Стівен Кові наголошує на тому, що «потрібно вчитися керувати не часом, а собою», пропонуючи при цьому методику, що ґрунтується на основі встановлення пріоритетів. Так, автор вважає, що «спочатку треба робити те, що необхідно робити спочатку». Іншими словами, «ніколи не варто відкладати

важливі справи на потім, якими б складними і неприємними вони не були, оскільки кожна така справа наближає до мети. Рух до мети вимагає мотивації і наполегливості, тому сама мета повинна бути пріоритетною і важливою» [1].

Прослідковуючи думки науковців і фахівців можна виділити основні принципи тайм-менеджменту:

1. Заздалегідь складання списку справ. Напередодні робочого дня потрібно записати всі заплановані справи, вказавши чіткий регламент виконання певної діяльності.

2. Розподіл завдання на термінові, обов'язкові та другорядні. Термінові та обов'язкові завдання виносяться у списку справ на перший план, всі решта залишаються в кінці списку, цим самим менеджер не акцентує свою увагу на тому, що може почекати.

3. Виокремлення пріоритетів. Кожного дня менеджер повинен визначити найважливіші справи і покласти на них всі зусилля. Обов'язковим правилом виконання найважливіших справ лягає на першу половину робочого дня.

4. Не відволікатись. Менеджер повинен виділити певну кількість годин для активної роботи, без зайвих перепонів, щоб залишитися один на один із невідкладними справами. Потрібно взяти за правило і попередити колег, що в певний період часу вас не потрібно турбувати, щоб не сталося. Теж потрібно абстагуватися від гаджетів та інших факторів, на що відволікалась би ваша увага.

5. Запасний час. В будь-якій роботі трапляються форс-мажори. Тому має бути час, за який буде можливість перевірити роботу, чи виправити помилки.

6. Делегування повноважень. Керівник має виконувати свої обов'язки та вирішувати складні задачі. Щодо рутинної роботи, такої, як приймання телефонних дзвінків, перевірка пошти і тд. потрібно делегувати це все секретареві. Цим самим керівник заощадить свій дорогоцінний час і використає його набагато ефективніше.

Отже, тайм-менеджмент дозволяє заощаджувати час, раціонально та ефективно використовувати його на важливі справи. Завдяки правильному впровадженню митодик тайм-менеджменту у свій робочий день, можна здійснити розподіл часу задля підвищення ефективності його використання.

Література

1. Буняк Н.М. Тайм-менеджмент як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Випуск № 14. С.279-283. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/39.pdf (дата звернення: 5.04.2021).

2. Чорний А. Тайм-менеджмент: 18 порад з управління часом. Lambert. 2018. URL: <https://lemarbet.com/ua/razvitie-internet-magazina/tajm-menedzhment/> (дата звернення: 5.04.2021).

УДК 004.04

LUDY IXEL BOZADACARRIEL, foreign student 2st course
ludybozadac@gmail.com

Supervisor – **NOVIKOVA V.**, PhD in Economics, assoc. prof.
Bila Tserkva National Agrarian University

FORECASTING FOR ENVIRONMENTAL DECISION MAKING

Розглянуто проблеми екологічної безпеки як стану захищеності кожної окремої людини, суспільства, держави від надмірної загрозливої екологічної небезпеки. Процедури вимірювання для прийняття екологічних рішень вдосконалюються, і збираються більш відповідні дані. Як результат, особи, що приймають рішення щодо охорони навколишнього середовища, отримують все більше інформації про тенденції у навколишньому середовищі та пов'язані з ними соціально-економічні, політичні та правові умови.

Ключові слова: прогнозування прийняття екологічних рішень, економетричні моделі, екологічне прогнозування.

Measurement procedures for environmental decision making are improving, and more relevant data are being collected. As a result, environmental decision makers have increasing amounts of information about trends in the environment and related socioeconomic, political, and legal conditions. Some of these trends, such as increases in pollution, may seem unfavorable; whereas other trends, such as advances in technology, may seem favorable.

Environmental forecasting often involves decisions that have long-term consequences. In addition, these forecasts are likely to be subject to severe biases, depending on one's perspective. To address these issues, I suggest four principles:

- use relevant information;
- ensure that the information and procedures are objective;
- structure the inputs to the forecasting procedure;
- use methods that are no more complex than necessary.

Forecasting can be improved by structuring the problem to make efficient use of available information. One of the most useful tools for structuring forecasting problems is decomposition. The safest way to decompose problems is to break them into additive elements. For example, population is often decomposed

to forecast births, deaths, immigration, and emigration; these separate forecasts are then added to form a composite forecast of population. Alternatively, multiplicative decomposition is sometimes useful. For example, certain air pollutants might interact, so it would not be sufficient to merely add their effects. But multiplicative decomposition can be risky because the errors in each element get multiplied by those in all the other elements. MacGregor summarized research on this topic and concluded that multiplicative decomposition improves accuracy when uncertainty is high and extreme numbers (large or small) are involved. For example, it would be difficult to make judgmental estimates on the number of pounds of harmful automobile pollution produced each year in the United States. Typically, one can decompose problems to avoid forecasting extreme numbers. However, multiplicative decomposition is sometimes detrimental when numbers are not large and uncertainty is not great.

Forecasts would be based on the outcomes of the role-playing sessions. Ideally, possible outcomes can be identified in advance. However, if the range of possible outcomes is uncertain, one should leave the materials open-ended and ask research assistants to code the outcome, of the role-playing sessions. If the session does not lead to an outcome, one can ask the players to predict what would have happened had it continued to a conclusion. Prediction intervals can be constructed by assessing the proportion of times that a certain outcome occurs in a set of role-playing sessions. The standard error of this estimate can then be obtained by using the formula for the standard error of a proportion, with the number of role-playing sessions as the sample size. Prediction intervals would be expected to be larger than this estimate because of possible response biases.

When one has domain knowledge and large changes are involved, rule-based forecasting can be used. Rule-based forecasting is a validated, fully disclosed, and understandable set of conditional actions to make forecasts by assigning differential weights to extrapolation forecasts. In Collopy and Armstrong (1992a), domain knowledge and forecasting expertise led to a rule base with 99 rules conditioned on 18 features of time series. The features involved characteristics of the time series (such as the presence of a significant long-term trend), the amount of variability about the trend line, the presence of an unusual last observation, and so on. Some of these features are determined by judgment, although Adya et al. (1998) obtained good results by statistically determining all but four features: causal forces, irrelevant early data, cycles, and suspicious patterns. The rules assigned weights to four extrapolation methods to produce a combined forecast. These differential weights were shown to be more accurate than equal weights (Collopy and Armstrong 1992a; Adya et al., 1998). The key points are that managers' knowledge should be applied to forecasting, and it should be done in a structured way. Extrapolations typically ignore managers'

domain knowledge. Rule -based forecasting integrates this knowledge by asking managers to describe their expectations about the future trend in a series. Those expectations represent the overall effects of the various causal forces that are acting on a series. To do this, managers would be asked to classify a series as growth, decay, supporting, opposing, regressing, or unknown.

Econometric models use information about causal relationships to make forecasts. The causal relationships should be specified by using domain knowledge (i.e., information that a manager has about the problem). Well-established theories should also be used: thus, we know that income should, in most cases, be positively related to demand for an item, and price should be negatively related. Given a description of the product and market, we can also use prior research to determine the approximate magnitude of the relationship. So if a community makes it more expensive to pollute, one would expect less pollution if the plan is properly designed, and perhaps more growth if the plan is poorly designed. Theory or domain knowledge can be used to identify key variables, specify the direction and form of the relationships, and set limits on the values that coefficients may take.

Given the potential for manipulation of the forecasts and the high likelihood that unintended consequences may arise from interventions, forecasting procedures should be audited by one or more independent groups of people with expertise in forecasting methods. Environmental-forecasting audits could be made public to add to their impact and to encourage properly conducted forecasts. Stewart and Glantz (1985) conducted an audit of the National Defense University's forecast of global climates by comparing the forecasting process with findings from research on judgmental forecasting. This audit revealed a number of instances where the procedures of this expensive project were not in agreement with research findings about the best procedures. The success of the audit can be enhanced by the use of a structured guide. Table 4 provides a framework for auditing forecasts. It covers the data, forecasting methods, uncertainties, and considerations for using the forecasts.

This chapter has described tools to improve forecasting of trends and of the effects of interventions. Among these methods, role playing and rule -based forecasting have seldom been used in environmental forecasting. Role playing is appropriate when forecasting the outcome of a situation involving conflict among various parties. Rule-based forecasting is relevant when the forecasters have time-series data and relevant domain knowledge, and it is especially useful when recent trends conflict with expectations. A key theme running throughout these procedures is objectivity. The attainment of objectivity is critical in the use of judgment. The route to objectivity is through structure, and it is enhanced by using quantitative methods, using structured judgment as an input to these quantitative methods, providing full disclosure, and employing auditing procedures, such as review panels.

References

1. For a general description of quantitative forecasting methods and how to apply them, see Makridakis, S., Wheelwright, S.C., and Hyndman, R.J. *Forecasting: Methods and Applications*. New York: John Wiley and Sons, 1998.
2. Armstrong, J. S. and Collopy, F. (1993). Causal forces: Structuring knowledge for time series extrapolation. *Journal of Forecasting*, 12, 103-115.
3. Lau, R.R. (1994). An analysis of the accuracy of 'trial heat' polls during the 1992 presidential election," *Public Opinion Quarterly*, 58, 2-20.
4. Yokum, J.T. and Armstrong, J.S. (1995). Beyond accuracy: Comparison of criteria used to select forecasting methods. *International Journal of Forecasting*, 11, 591-597.

УДК 33:332.36

NOHELIA RASHELL MENDIETA MENDOZA, foreign student 2st course
mendietanohelia9@gmail.com
Supervisor – **NOVIKOVA V.**, PhD in Economics, assoc. prof.
Bila Tserkva National Agrarian University

UKRAINIAN AGRI SECTOR OVERVIEW

Для генерації прогнозів щодо розвитку ринку сільськогосподарських товарів в Україні до 2025 року був використаний інструмент AGMEMOD (для моделювання сільськогосподарських земель). AGMEMOD - це економетрична, динамічна, багаторинкова модель, розроблена для аналізу як аграрної політики ЄС так і сільськогосподарського виробництва. З огляду на важливість сільськогосподарського сектору України, особливо щодо експорту зерна, модель AGMEMOD розширена на територію України, з метою охоплення ринків сільськогосподарської продукції і розвитку політики України щодо впливу на європейські ринки.

Ключові слова: потенціал, ринок землі, моделювання сільськогосподарських земель.

The European Union (EU) and Ukraine have developed a dynamic relationship since 1991, from Ukraine independence. Ukraine is a priority partner country within the European Neighbourhood Policy (ENP) and the Eastern Partnership. In March 2007 negotiations on a new EU-Ukraine Association Agreement were launched and have been finished in December 2011 (however, the agreement still has to be signed and ratified).

Ukraine has huge agricultural potential due to its rich natural resources (soil, climate, and water) and a key geographical position, with access to the Black Sea and the key markets in the EU, the Middle East and North Africa. The farm structure in Ukraine is characterized by corporate farms or so-called agricultural enterprises and individual farms, with the latter comprising peasant farms and household plots. In 2010, agricultural enterprises produced about 76% of total grains, 92% of sugar beets and 83% of sunflowers in Ukraine. On the other hand, Ukrainian household farms produced about 97% of total potatoes, 88% of vegetables and 84% of fruits and berries. To generate the projections for the agricultural commodity market developments in Ukraine until 2025 the AGMEMOD (AGriculturalMEMber States MODelling) tool was used. AGMEMOD is an econometric, dynamic, multi-country, multi-market model, initially developed to analyse European agriculture and the Common Agricultural Policy (CAP) of the EU. Given the importance of Ukraine's agricultural sector, especially with regard to grain exports, the AGMEMOD model was recently expanded towards Ukraine in order to capture the developments in Ukrainian agricultural policy and markets and their respective impact on agricultural world markets. Based on a set of commodity specific model templates, individual models for each country are represented in AGMEMOD.

Ukraine market outlook for main agricultural commodities.

The market outlook presented in this chapter is a model based projection of the future development of main agricultural commodity markets in Ukraine until the year 2025 with endogenous formation of world market prices.¹⁰ The projections are based on a set of coherent macroeconomic and policy assumptions and the details of the narrative and the assumptions underlying the baseline projections are outlined. All presented graphs show historical data up to the year 2010 and projections until 2025. Consequently the figures do not reflect the actual figures for the year 2011.

Data sources and structure of the report.

Table 1: Data sources for commodities modelled in the AGMEMOD model for Ukraine

Commodity groups	Data Sources for Ukraine
Cereals and oilseeds	State Statistics Service of Ukraine; Agribusiness Information Consulting Company APK-Inform; Ministry of Agricultural Policy of Ukraine; FAPRI; USDA FSS
Vegetable oils and meals	State Statistics Service of Ukraine; Agribusiness Information Consulting Company APK-Inform; FAPRI; USDA FSS
Root crops (potatoes and sugar beet)	State Statistics Service of Ukraine
Cattle, pigs, sheep; beef, pork, sheep meat, poultry, eggs; milk and dairy products	State Statistics Service of Ukraine

Main agricultural indicators for Ukraine, 2010**Table 2: Main agricultural indicators for Ukraine, 2010**

Agricultural land (million ha)	41.6
Share of agricultural land in total area (%)	69%
Labour use (1000 person)	3,115
Share of agricultural labour in total labour (%)	15.4%
Share of agricultural GDP in total GDP (%)	8.2%
Agricultural production value (million USD)	23,305
Gross value added in agriculture (million USD)	9,950
Value of fixed assets in agriculture (million USD)	12,770
Share of agricultural fixed assets in total fixed assets (%)	2.6%
Agricultural production value (million USD)	23,305
Gross value added in agriculture (million USD)	9,950
Agri-food export value (million USD)	9,936
Agri-food import value (million USD)	5,764
Share of agri-food export in total merchandise export (%)	20%
Share of agri-food import in total merchandise import (%)	9.5%

Source: State Statistics Service of the Ukraine, own calculations

Furthermore, it has to be highlighted that the AGMEMOD projections assume normal weather conditions and steady demand and yield trends (following recent time paths), i.e. no disruptions, caused for example by bad weather conditions, are considered. Therefore the projections show rather smooth developments, whereas in reality it is very likely that the markets move along more volatile paths.

Next steps in analyzing the agricultural sector of Ukraine include simulation of the so-called “what if” scenarios. These are the scenarios that consider various policy measures. According to the results of the working group meetings held throughout the period of model development, the following

simulation scenarios were defined: Optimistic, Public support, Deregulation, Privatization of public enterprises and Abolishment of moratorium on selling of agricultural land. Optimistic scenario assumes a stable general foreign and domestic policy, leading to an improved macroeconomic framework for agriculture which causes, among else, increase of investments in the sector. Public support scenario is simulation of the effects of public support planned for 2017 by the MAPF. Deregulation scenario represents analysis of impacts of updating and improvement of regulatory measures at the enterprises' operational level on the sector. Privatization scenario refers to a situation when agricultural enterprises of public property are privatized, and the last scenario listed – to modeling of the effects of abolishment of moratorium on selling of agricultural land.

References

1. IWPLR (2015). Interviews held at and presentations of the Institute of Water Problems and Land Reclamation. February-April 2015.
2. Maydanyk, O. (2015). Ukrainian Tax Reform in 2015 will affect Businesses. Law offices of Egorov, Puginsky, Afanasiev, and Partners.http://www.eba.com.ua/static/members_reviews/EPAP_Ukraine_Legal_Alert_15012015_ENG.pdf
3. WB (2015b). Shifting into higher gear – Recommendations for improved grain logistics in Ukraine. Report No: ACS15163, World Bank, Washington DC.

ЗМІСТ

БАЛЦЬКА Н.І. ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	3
БАЛЦЬКА Н.І. ЗМІНА ЦІННОСТЕЙ СУСПІЛЬСТВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ	5
БАЛЦЬКА Н.І. КРОС – КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯКЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ	7
БУЧОК О.С. ОН-ЛАЙН СИСТЕМИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ТЕСТІВ ТА ЇХ ПІДТРИМКА	8
ВИСОЦЬКИЙ В.М. ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ГАЛУЗІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ	10
ГРИНЧУК К.В. ФОРМАЛЬНА, НЕФОРМАЛЬНА ТА ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ ОФ- ТА ОНЛАЙН НАВЧАННЯ	11
ГУТОВСЬКИЙ С.І. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ У США	13
ДМИТРЕВИЧ А.С. ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ	14
ДУРДУКА Д.О. ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВ	16
КАЛЕНИК С.В. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ РИНКУ МОБІЛЬНИХ ОПЕРАТОРІВ	19
КИЯНИЦЯ О.В. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ВИТРАТАМИНА ПІДПРИЄМСТВІ	20
КОВАЛЕНКО К.Р. ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	22
КОЗЛОВСЬКИЙ К.В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ	24
ЛИШАСЬКИЙ Б.Р. ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ	26
ЛУК'ЯНЕНКО А.В. ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ БРЕНДИНГУ ВИРОБНИКАМИ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	28
МАНОХА А.В. СКЛАДОВІ УСПІХУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «ЯСЕНСВІТ»	30
МАРЧЕНКО Р.А. ВПЛИВ ТІНЬОВОГО СЕКТОРУ НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС	33
МЕЛІХОВ Б.О. ТЕХНОЛОГІЇ МАЙБУТНЬОГО	35
НАДАРАСА Є.М. РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СУСПІЛЬСТВІ ЗА УМОВ ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ	36
САБАДИН Є.Г. ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОФЕСІЮ БУХГАЛТЕРА	37
SINYTSYA R.Yu. METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE DEPARTMENT OF RECEIVABLES OF THE ENTERPRISE	39
SUCH V.I. PRINCIPLES OF FORMATION OF THE PROFIT MANAGEMENT SYSTEM OF THE ENTERPRISE	41
ТЕРЕЩЕНКО Д.В. ВИКОРИСТАННЯ КРИТЕРІЮ РІВНЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ	42
ФОЦАНІНА В.В. МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	45
ПАЗІРУК О.С. СУЧАСНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ	47
ХУТОРНА С.В. ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	49
ХУТОРНА С.В. РАЦІОНАЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ТА НАПРЯМИ ВИДАТКІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	51
ШИРОКОПОЯС Т.І. РАЦІОНАЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ТА НАПРЯМИ ВИДАТКІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	53
ШУРБЕНКО Ю.Ю. ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ	56
HADDY GITTEN, BASIC PRINCIPLES OF PROCESS APPROACH TO THE ORGANIZATION OF TRADE ENTERPRISES	57
ЯМКОВИЙ О.С. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА У ПРОЦЕСАХ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	59
ПЕРЕСУНЬКО Є.М., БАЦАЙ Я.О. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ОСНОВА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	61
НЕХАЙ Д.О. ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЧАСУ МЕНЕДЖЕРА ЗА СУЧАСНИХ УМОВ	62

LUDY IXEL BOZADACARRIEL FORECASTING FOR ENVIRONMENTAL DECISION MAKING	63
NOHELIA RASHELL MENDIETA MENDOZA. UKRAINIAN AGRI SECTOR OVERVIEW	66